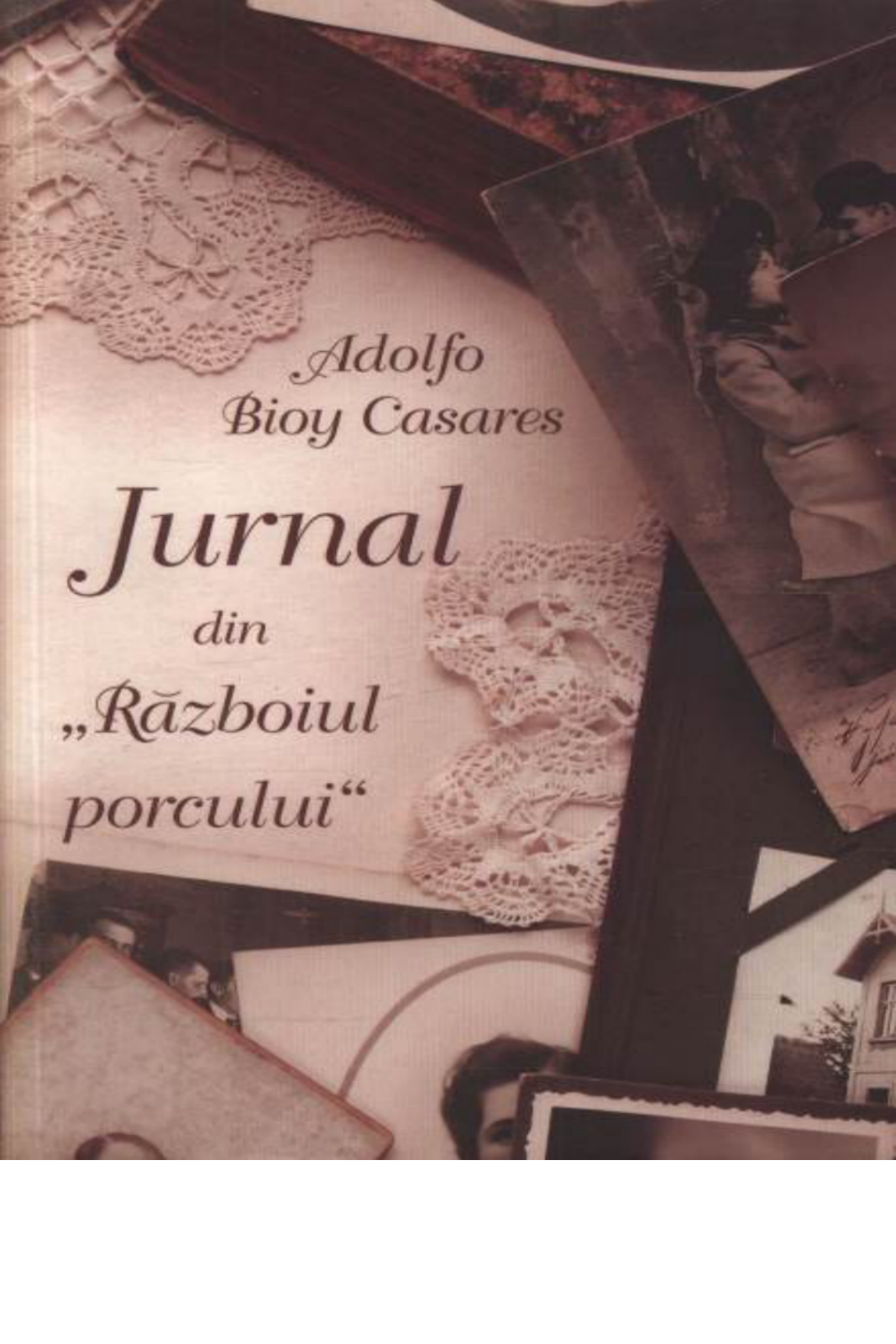

The background of the entire image is a textured, light-colored surface. It is decorated with several vintage photographs and lace doilies. In the top left, there is a large, intricate white lace doily. Below it, a dark, rectangular photograph shows a couple in a close embrace. To the right of the title, another photograph shows a man and a woman looking at each other. In the bottom left, a photograph shows a man in a military-style uniform. In the bottom right, a photograph shows a white building with a dark roof. A large, white lace doily is also visible in the center-right area, partially overlapping the text.

*Adolfo
Bioy Casares*

Jurnal

din

*„Războiul
porcului“*

ADOLFO BIOY CASARES (1914-1999), strălucit reprezentant al literaturii fantastice argentinienne, caracterizată prin erudiție perfect asimilată și rafinament. Cel mai cunoscut roman al său este *Invenția lui Morel* (1940), pentru care a primit, în 1941, Premiul orașului Buenos Aires și după care Alain Resnais a turnat filmul *Anul trecut la Marienbad* - Leul de Aur, Veneția, 1961. Alte romane: *Plan de evadare* (1945); *Visul eroilor* (1954); *Jurnal din „Războiul porcului* (1969); *Dormind la soare* (1973); *Aventura unui fotograf în La Plata* (1985); *Un campion fără seamăn* (1993); *Dintr-o lume în alta* (1998). Volume de povestiri: *Trama celestă* (1948); *Poveste prodigioasă* (1956); *Ghirlanda cu iubiri* (1959); *Latura umbrei* (1962); *Marele Serafim* (1967); *Povestiri de dragoste* (1972); *Povestiri fantastice* (1972); *Eroul femeilor* (1978); *Povestiri uimitoare* (1986); *O păpușă rusească* (1991); *O magie modestă* (1997). În 1932, îl cunoaște pe Jorge Luis Borges, de care l-a legat o exemplară și statornică prietenie. Împreună cu acesta, a semnat volumele *Povestiri scurte și extraordinare* (1955), *Cartea cerului și a infernului* (1960), precum și câteva antologii: *Cele mai bune povestiri polițiste* (1943 și 1944), *Poezie gauchescă* (1955). Sub pseudonimul Honorio Bustos Domecq, cei doi publică *Șase probleme pentru don Isidro Parodi* (1942) și *Două fantezii memorabile* (1946), urmate, sub semnătura autorilor, de *Cronicile lui Bustos Domecq* (1967) și *Noi povestiri de Bustos Domecq* (1977). În 1940, se căsătorește cu pictorița și scriitoarea Silvina Ocampo, împreună cu care va semna romanul polițist *Cei care iubesc urăsc* (1946). De asemenea, în colaborare cu aceasta și cu Borges, semnează două culegeri remarcabile: *Antologia literaturii fantastice* (1940) și *Antologie poetică argentiniană* (1941). Pe lângă opera de ficțiune, Bioy Casares a scris critică literară (*Cealaltă aventură*, 1968) și eseu (*Relatare despre pampa și gauchos*, 1970). Medaliat cu Legiunea de Onoare franceză (1981). Premiul internațional Alfonso Reyes (1991) și Premiul Cervantes (1990).

Adolfo Bioy Casares

JURNAL DIN „RĂZBOIUL PORCULUI”

Traducere din limba spaniolă și note de
MARIANA VARTIC

Editura Curtea Veche
București, 2009

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BIOY CASARES, ADOLFO

Jurnal din războiul porcului / Adolfo Bioy Casares;

trad.: Tudora Șandru Mehedinți. - București:

Curtea Veche Publishing, 2009

ISBN 978-973-669-869-9

I. Șandru-Mehedinți, Tudora (trad.)

821.134.2-31135.1

Coperta: Griffon and Swans

www.griffon.ro

ADOLFO BIOY CASARES

Diario de la guerra del cerdo

Copyright © Heirs of Adolfo Bioy Casares, 1969

All rights reserved.

© CURTEA VECHE PUBLISHING, 2009

pentru prezenta versiune în limba română

ISBN 978-973-669-869-9

I

Luni, 23 iunie-miercuri, 25 iunie

Începând de luna trecută, Isidoro Vidal, cunoscut în cartier drept *don Isidro*, nu mai ieșea din casă și nu mai dădea ochii cu nimeni. Sigur că unul sau altul dintre vecini și mai ales fetele de la atelierul de croitorie, aflat în încăperea de vizavi, îl mai surprindeau câteodată afară din bârlog. În hardughia aceea înțesată de oameni, ca să ajungi la baie, erai nevoit să treci prin două *patio*-uri. Ferecat în cele două camere, a lui și a fiului său, aflată alături, a fost, în tot răstimpul acesta, rupt cu totul de lume. Băiatul, care susținea că e în urmă cu somnul, căci lucra ca supraveghetor la școala serală de pe strada Las Heras, pierdea veșnic ziarul pe care tatăl lui îl aștepta cu nerăbdare și uita mereu să ducă radioul la un electrician, așa cum promisese. Lipsit de aparatul ăsta străvechi, Vidal nu putea asculta „taifasul la gura sobei” rostit zilnic de un oarecare Farrell, despre care se zvonea că e șeful secret al Tinerilor Turci, o mișcare ce a strălucit întocmai ca o stea iute stinsă în lunga noastră noapte politică. În fața prietenilor săi, care îl detestau pe Farrell, Vidal îi lua apărarea, chiar dacă numai cu jumătate de gură; e drept că găsea deplorabile argumentele șefului, mai degrabă exaltate decât rezonabile, și îi condamna calomniile și minciunile; însă nu-și ascundea admirația pentru harul lui de orator, pentru căldura din vocea aceea atât de a noastră și, susținând că e obiectiv, recunoștea că, aidoma tuturor demagogilor, și acesta are meritul de a conferi milioanelor de paria conștiința propriei demnități.

Pricina acestei izolări - prea îndelungată pentru a nu deveni periculoasă - a fost o durere vagă de măsele și obiceiul de a-și duce mâna la gură. Într-o după-amiază, întorcându-se din spatele casei, s-a pomenit cu mirare că cineva îl întreabă:

— Ce e cu dumneavoastră?

Și-a luat mâna de la obraz și s-a uitat uimit la vecinul său Bogliolo. Într-adevăr, acesta îl salutase. Vidal a răspuns politicos:

— Nimic, domnule.

— Cum nimic? a protestat Bogliolo, care, dacă te uital bine la el, avea ceva ciudat în înfățișare. De ce vă țineți mâna la gură?

— O măsea. Mă doare. Nu-i cine știe ce, a răspuns el zâmbind.

Vidal era mai degrabă mic de statură și subțire; părul începuse să i se rărească și avea o privire tristă, care devenea foarte blândă când zâmbea. Lunganul a scos din buzunar un carnețel, a scris un nume și o

adresă, a rupt foaia și i-a dat-o, spunându-i:

— Un dentist. Duceți-vă chiar acum. Vă face ca nou.

Vidal s-a grăbit să se ducă la cabinet în aceeași după-amiază. Frecându-și mâinile, dentistul i-a explicat că, de la o anumită vârstă, gingiile se înmoaie pe dinăuntru, ca și cum ar fi din noroi; din fericire însă, știința are acum la îndemână un leac eficace: scoaterea tuturor dinților și înlocuirea lor cu alții mai buni. După ce a menționat o sumă globală, omul s-a apucat să-l măcelărească; în sfârșit, peste carnea vie, a fixat măselele și dinții cei noi, spunând:

— Puteți închide gura.

Atâta doar că durerea, corpurile acelea străine, ba chiar și neplăcerea psihică prilejuită de confruntarea cu oglinda nu-i dădeau voie s-o facă. Când s-a trezit a doua zi, Vidal se simțea rău și avea febră. Băiatul l-a sfătuit să se ducă la dentist; el însă nu mai voia nici să audă de tipul acela. A zăcut mai departe în pat, bolnav și abătut, fără a îndrăzni, în primele douăzeci de ore, să bea măcar un *mate*. Starea de slăbiciune îi sporea și mai mult deprimarea; febra era un pretext să rămână în cameră și să nu dea ochii cu nimeni.

În ziua de miercuri, 25 iunie, a hotărât să pună capăt acestei situații. O să se ducă la cafenea, să-și joace partida obișnuită de *truco*⁽¹⁾.

Și-a zis că seara e cel mai nimerit moment pentru a se înfățișa prietenilor săi.

Abia a intrat în cafenea, că Jimi (Jaime Newman, născut din părinți irlandezi, dar care nu știa o boabă englezește; era înalt, blond, cu pielea trandafirie și avea șaiszeci și trei de ani) l-a salutat cu următorul comentariu:

— Îți invidiez râșnița.

O vreme, Vidal s-a simțit alături de sărmanul Néstor Labarthe, care, după cum a ieșit atunci la iveală, îndurase aceleași chinuri. Făcându-și să-i joace o proteză care bătea ușor în cenușiu, Néstor a rostit aceste vorbe misterioase:

— Ca să știi și tu: despre una din urmări e mai sănătos să nu vorbești.

Ca în fiecare seară, băieții s-au așezat la masa lor de joc obișnuită din cafeneaua Canning, aflată în piața Las Heras. Cuvântul „băieții” pe care-l foloseau pentru a se numi ei între ei nu ascundea niciun fel de intenție întortocheată și subconștientă de a se întineri cu ajutorul lui, așa cum afirma Isidorito, băiatul lui Vidal, ci se datorează faptului că odinioară chiar fuseseră tineri și că, pe vremea aceea, își dădeau acest nume cu îndreptățire. Isidorito, care nu deschide gura până nu se consultă cu doctorița aceea a lui, clatină doar din cap și preferă să nu discute, ca și când tatăl lui s-ar fi încurcat în plasa propriilor argumente găunoase. În privința faptului că e mai bine să nu discute, Vidal îi dădea dreptate. Nu ne înțelegem unii cu alții vorbind. Suntem

de partea sau împotriva cuiva, așa cum o haită de câini atacă ori respinge un dușman întâmplător. Ei, bunăoară - când își aducea aminte, Vidal se ferea să spună „băieții” - își trec timpul alături, la masa de joc, ba chiar și-l petrec cât se poate de bine, nu pentru că se înțeleg sau se aseamănă cine știe cât între ei, ci prin forța și în virtutea obișnuinței. S-au obișnuit cu ceasul și cu locul acela, cu fernetul și cu cărțile de joc, cu figurile, cu stofa și culoarea îmbrăcăminții, în așa fel încât, în grupul lor, nu mai poate avea loc nicio surpriză. O dovadă? Dacă Néstor - prietenii rosteau în glumă Néstor, cu „r” franțuzesc - începea să spună că uitase ceva, Jimi, căruia, fiindcă era atât de vioi și de inventiv, îi ziceau Maestrul de ceremonii, încheia fraza folosind cuvintele: „de cu totul”.

Iar Dante Révora îi făcea în necaz:

— Nu-i așa că ai uitat de cu totul?

Degeaba încerca să-i convingă Néstor - cu fața lui care-și păstrase rotunjimea din tinerețe, cu ochisorii-i rotunzi ca de găină și cu aerul că vorbește totdeauna serios - că e vorba de o greșală făcută în îndepărtata-i copilărie, dar care i-a rămas, cum se zice, ca un fix... Nu-l ascultau. Și nu-l ascultau nici atât când îl dădea exemplu pe Dante, care se încăpățâna să spună *delicvent* în loc de *delinquent*, fără ca vreunul dintre ei să nu-i arate respectul datorat unui om cultivat.

Cum în amintirea lui noaptea de 25 va lua înfățișarea unui vis, ba chiar a unui coșmar, e bine să menționez câteva amănunte concrete. Cel dintâi care-mi vine în minte este că Vidal a pierdut toate partidele. Faptul nu trebuie să ne mire, câtă vreme adversarii îi erau Jimi, care nu are niciun scrupul și e șiretenia întruchipată (uneori Vidal îl întreba, în glumă, dacă nu cumva își vânduse și el sufletul, ca Faust), Lucio Arévalo, câștigătorul mai multor campionate de *truco* desfășurate la „La Paloma” de pe strada Santa Fe, și Leandro Rey, poreclit Forțosul. Pe acesta din urmă, brutar de meserie, se cade să-l deosebim de ceilalți băieți pentru faptul că nu e pensionat și că e spaniol. Deși cele trei fiice ale sale - ambiția le va aduce pieirea - îl cicăleau să se lase de slujbă și să se ducă după-amiaza să stea la soare cu prietenii în piața Las Heras, bătrânul nu se clintea de lângă aparatul de taxat. Om rece și egoist, strâns la punga, primejdios în afaceri și la masa de joc, Rey le călca pe nervi celorlalți din pricina unui defect nevinovat: când era vorba de mâncare, chiar de n-ar fi fost la mijloc decât brânza și alunele americane servite odată cu fernetul, se lăsa, fără a se ascunde câtuși de puțin, în voia unei lăcomii pline de nerăbdare. Vidal zicea: „Mi-e așa de silă de el atunci, că mi se întunecă mintea și aș vrea să-l văd mort.” Arévalo, fost ziarist, care, o bucată de vreme, a scris cronici teatrale pentru o agenție de presă internă, era cel mai citit. Dacă nu strălucea prin harul vorbirii ori prin inteligență, recurgea câteodată la un fel de ironie creolă, cuminte și potrivită împrejurării, care te făcea să-i treci cu

vederea slujenia, slujenie agravată de o neglijență ce creștea odată cu anii. Barba rasă de mântuială, ochelarii soioși, un chiștoc lipit de buza de jos, saliva plină de nicotină adunată în colțul gurii, mătreța de pe *poncho*, toate veneau să completeze înfățișarea acestui personaj astmatic și suferind. Partenerii lui Vidal în partida aceea au fost Néstor, ale cărui trucuri erau cu totul nevinovate, și Dante, un bătrân care nu s-a remarcat niciodată prin agerime și care acum, surd și miop cum era, trăia retras în carapacea lui de carne și oase.

Pentru că imaginea acestei nopți să rămână vie în amintire, mai pomenesc încă un amănunt legat de ea: frigul. Era atât de frig, că tuturor celor din cafenea le-a venit același gând: să-și sufle în palme. Cum Vidal nu putea crede că n-a rămas pe undeva vreo ușă ori vreo fereastră deschisă, din când în când își arunca ochii de jur-împrejur. Dante, care era furios când pierdea (în mod inexplicabil, atașamentul neclintit față de echipa de fotbal „Excursionistas” nu-l învățase să întâmpine stoic înfrângerile), l-a ocărât pe motiv că nu-i atent la joc. Arătându-l pe Vidal cu degetul, Jimi a exclamat:

— Moșulică lucrează pentru noi.

Vidal îi măsura gura umedă și țuguiață, mustața care, pesemne din cauza temperaturii scăzute, i se năzărea că e acoperită de zăpadă, și nu putea decât să admire vioiciunea prietenului său.

— Mie, frigul îmi priește, zise Néstor. Așa încât, domnilor, fiți gata s-o luați pe coajă.

A pus victorios o carte pe masă. Arévalo a recitat:

*Dacă nu mai am parale,
Nu-mi fac gânduri eu de-aice:
Azi la cărți - prăpăd și jale,
Mâine câștig la arșice.*

— Cer, a răspuns Néstor.

— Aceluia care cere, i se va da... a zis Arévalo și a pus deasupra o carte și mai mare.

A intrat *don* Manuel, vânzătorul de ziare, și-a băut la tejghea paharul de vin roșu, a plecat și, ca întotdeauna, a lăsat ușa întredeschisă. Ca să nu-l tragă curentul, Vidal s-a ridicat iute și a închis-o. La întoarcere, cam pe la mijlocul sălii, a fost cât pe-aici să se izbească de o bătrânică uscată și pocită, o pildă vie pentru ce obișnuia să spună Jimi: „Când e vorba să te slujească, bătrânețea dă dovadă de multă imaginație!” Vidal a întors capul și a murmurat:

— Baborniță afurisită!

Spre a-și motiva această izbucnire neașteptată împotriva femeii, la o primă examinare a lucrurilor, Vidal a învinuit-o pentru curentul de aer stârnit, și de pe urma căruia cel puțin gâtul lui o să aibă de suferit, și și-

a zis în sinea lui că femeile nu catadicesc niciodată să închidă ușile, fiindcă nu-i una care să nu-și dea aere de prințesă. Apoi, gândindu-se bine, și-a dat seama că e nedrept punându-i în cârcă faptul, căci ușa rămăsese deschisă din vina bietului vânzător de ziare. Singurul lucru ce i-l putea reproșa bătrânei era doar bătrânețea. Deși mai rămânea o alternativă: s-o întrebe, cu o furie abia ascunsă, ce caută la ora asta la cafenea? Foarte curând, ar fi primit și răspunsul, pentru că femeia a intrat pe ușa unde stă scris *Doamne* și n-a mai zărit-o nimeni ieșind de acolo.

Au mai rămas la cafenea încă vreo douăzeci de minute. Ca să câștige norocul de partea lui, Vidal a epuizat toate mijloacele consacrate: a sperat cu credință, a îndurat cu resemnare. Dar n-ar fi avut rost să se încapățâneze. Orice jucător inteligent susține că norocul preferă să i te supui și nu-l ajută pe cel care îi face împotrivă. Dacă nu-i intră cartea și are asemenea parteneri, cum o să câștige? După al cincilea joc pierdut, Vidal a anunțat:

— Domnilor, e vremea să ridicăm ancora.

Au făcut socotelile, Dante a plătit datoria de joc și a achitat nota de plată, prietenii i-au restituit fiecare partea ce le revenea, deși el se împotriva. Când Dante a făcut uitat bacșișul, toți ceilalți au sărit cu gura, ca întotdeauna.

— De-acum înainte, o să mă fac că nu-l cunosc, a rostit Arévalo.

— Asta nu poate rămâne așa, a protestat Jimi.

Îi reproșau, în glumă, zgârcenia.

Pălăvrăgind plini de însuflețire, au ieșit în aerul rece de afară. O clipă, frigul i-a amuțit. O ceață diafană se cernea din văzduh ca burnița și învăluia într-un nimb alburiu felinarele. Cineva zise temător:

— Umezeala asta te pătrunde până la os.

Rey rosti afectat:

— De acum înainte, să te ții guturai.

Într-adevăr, pe câțiva dintre ei îi apucase tusea. Au pornit-o pe Cabello, către Paunero și Bulnes. Néstor a comentat:

— Tii, ce mai noapte!

Cu tonul său de ironie domoală, Arévalo întări:

— S-ar putea să plouă.

Dante i-a făcut să izbucnească în râs:

— Ce-ați zice dacă după asta s-ar mai răcori un pic?

Maestrul de ceremonii Jimi s-a mărginit să facă: „Brrr!”

Viața de societate e cel mai bun toiag pe care să te sprijini la vreme de bătrânețe și când te ajung beteșugurile. Voi spune asta în cuvintele rostite de ei înșiși: în ciuda condițiilor atmosferice vitrege, grupul lor se dovedea plin de vigoare. Mai în glumă, mai în serios, o țineau într-un foarte vesel dialog între surzi. Cei ce câștigaseră aduceau vorba despre joc, pe când ceilalți le răspundeau iute cu observații privind

vremea. Arévalo, care avea darul de a privi din afară orice situație, chiar și pe acelea în care era amestecat, rosti sec, vorbind parcă de unul singur:

— Ne distrăm ca între băieți. Asta am fost și asta am rămas. Oare de ce tinerii din ziua de azi nu pricep atâta lucru?

Pășeau atât de absorbiți de distracția asta a lor, încât, la început, n-au băgat de seamă zarva ce se auzea dinspre pasajul El Lazo. Deodată însă strigătele i-au făcut să tresară, iar atunci au văzut un grup de oameni stând și uitându-se spre pasaj.

— Omoară vreun câine, zise Dante.

— Aveți grijă, îi preveni Vidal. Nu cumva să fie turbat.

— Cred că sunt șobolani, a fost de părere Rey.

Prin partea locului dădeau târcoale câini, șobolani și o sumedenie de pisici, fiindcă aici aruncau gunoaiile vânzătorii din mica piață de la colț. Cum curiozitatea e mai puternică decât teama, prietenii au mai înaintat câțiva metri. Le-au ajuns la urechi, întâi învâlmășite, apoi distincte, sudălmii, lovituri, vaiete, zgomot de fier și de tăblărie și o respirație gâfâită. Din penumbră țâșneau în lumina albicioasă niște găligani de băieți, care țopăiau și urlau, ținând în mâini bâte și bucăți de fier, cu care dezlănțuiau o adevărată ploaie de lovituri asupra unei mogâldețe ce zăcea printre pubele și grămezile de gunoi. Vidal a zărit în fugă fețe furioase, foarte tinere, pe care beția trufiei parcă le smintise. Arévalo a zis încet:

— Mogâldeața aceea e *don* Manuel, vânzătorul de ziare.

Vidal a izbutit să vadă că nenorocitul de bătrân căzuse în genunchi, cu trupul aplecat înainte, apărându-și cu mâinile pline de sânge capul spart, pe care încerca totodată să și-l vâre într-un bidon de gunoi.

— Să facem ceva, până nu-l omoară! a izbucnit Vidal într-un țipăt fără glas.

— Taci! i-a răspuns poruncitor Jimi. Nu le atrage atenția.

Prinzând curaj deoarece prietenii îl țineau pe loc, Vidal a repetat:

— Să facem ceva! O să-l omoare!

Arévalo rosti flegmatic:

— E mort.

— De ce? întrebă Vidal, puțin aiurit.

Afectuos, Jimi i-a suflat la ureche:

— Ține-ți gura.

Și pesemne a și luat-o din loc. În timp ce-l căuta, Vidal a dat peste un băiat și o fată ce urmăreau cu vădită dezaprobare asasinatul. Tânărul, care purta ochelari, ținea sub braț niște cărți; fata părea bine crescută. În căutarea sprijinului moral pe care de atâtea ori îl găsisese la necunoscuții de pe stradă, Vidal a comentat:

— Câtă înverșunare!

Fata și-a deschis servieta, a scos niște ochelari rotunzi și, fără grabă,

și i-a pus pe nas. Și-au întors amândoi spre Vidal fețele cu ochelari și l-au măsurat fără sfială. Rostind vorbele exagerat de limpede, fata zise:

— Eu sunt împotriva oricărei violențe.

Fără a sta să cugete câtă răceală vădesc cuvintele ei, Vidal s-a străduit să le câștige bunăvoința.

— Noi nu putem face nimic, dar poliția ce păzește?

Pe un ton aproape cordial, tânărul l-a avertizat:

— Bunicule, nu-i tocmai vremea potrivită să te fâțâi de colo până colo. De ce nu-ți vezi de drum, înainte să mai pățești cine știe ce?

Se vede că acel „bunicule”, cu totul nejustificat - Isidorito nu avea copii, iar el era sigur că, în ciuda începutului de chelie, pare mai tânăr decât cei de o vârstă cu el - l-a făcut să se piardă cu firea, simțindu-se respins de cei doi. A încercat să-și regăsească prietenii, dar n-a mai dat de ei. În cele din urmă, a plecat și el. Singur, fără băieții cu care ar fi putut să schimbe o vorbă și să le spună cât îi e de silă, se simțea cam derutat.

A ajuns acasă - locuia peste drum de atelierul unui tapițer de automobile, pe strada Paunero. Camera i s-a părut neprimitoare. În ultima vreme, simțea o chemare de neînvins spre tristețe, care schimba fața celor mai obișnuite lucruri. Noaptea, mobilele din odaie i se înfățișau ca niște martori impasibili și dușmănoși. S-a străduit să nu facă zgomot: în odaia de alături dormea băiatul, care se culca târziu, deoarece urma școala serală. Abia s-a acoperit cu pătura, că și-a și pus întrebarea dacă nu cumva o să facă o noapte albă. Nu-și găsea nicicum locul. Se răsucea de pe-o parte pe alta, pradă gândurilor; să mai zică cineva că gândirea nu afectează materia. Faptele petrecute sub ochii lui luau acum o înfățișare insuportabil de vie, iar el se zvârcolea mereu, sperând că viziunile și amintirile vor dispărea. După o vreme, pesemne ca să mai alunge gândurile astea, i-a trecut prin minte să se ducă la baie; nu de altceva, dar să poată dormi liniștit dinspre partea asta. În nopțile de iarnă, se îngrozea la ideea de a străbate cele două *patio*-uri; însă nici nu voia să-i alunge somnul vreo îndoială privind utilitatea acestei plimbări.

Când, în miez de noapte, se pomenea în dependența puțin îmbietoare din spatele casei - rece, întunecoasă, duhnitoare -, îl apuca întotdeauna deprimarea. Motive pentru așa ceva se găsesc câte vrei, dar de ce apar tocmai la ora aceea și în locul acela? Ca să uite de vânzătorul de ziare și de ucigașii lui, și-a amintit vremuri, care azi i se par de neînchipuit, când nu se dădea în lături de la nicio aventură... Culmea culmilor a fost seara aceea când, fără să aibă habar cum, s-a trezit în brațele unei fete pe care o chema Nélida, fiica unei bucătărese, doamna Carmen, care lucra la niște familii din partea de nord a orașului. Nélida și mama ei locuiau în cea de-a doua cameră aflată ușă în ușă cu locuința lui și unde e acum atelierul de croitorie. Printr-o

simplă întâmplare, amintirea sfârșitului acestei iubiri coincidea cu alta, care lui Vidal i se părea sfâșietoare (nu știa prea bine de ce) și respingătoare: un bătrân ațâțat și beat, care o fugărea pe doamna Carmen ținând în mână un cuțit lung, scos din teacă. De la Nélida păstra, într-o cutie unde ținea tot felul de vechituri și de suveniruri de la părinții lui, o fotografie făcută în Rosedal și o panglică de mătase decolorată. Vremurile se schimbaseră. Odinioară, dacă se întâlnea în spatele casei cu vreo femeie, izbucneau amândoi în râs; acum își cerea scuze și o ștergea iute de acolo, nu cumva să-i treacă prin cap vreunui că e un degenerat ori poate și mai rău. Pesemne că tocmai deteriorarea asta a poziției sale sociale îl făcea nostalgic. Fapt este că, de luni de zile, poate chiar de ani, de câte ori se afla în locul cu pricina, de atâtea ori se deda viciului de a-și aminti; la fel ca orice viciu, și acesta mai întâi te amuză, pentru ca apoi să-ți dăuneze și să-ți aducă necazuri. Și-a spus că a doua zi o să fie frânt de oboseală și s-a grăbit să se întoarcă în cameră. Întins în pat, a exprimat cu relativă luciditate (un semn cât se poate de rău pentru cineva pe care nu-l prinde somnul) următoarea cugetare: „Am ajuns într-un moment al vieții când oboseala nu ți-e de ajuns ca să adormi, iar somnul nu ți-e de ajuns ca să te odihnești.” Cuibărindu-se sub pătură, și-a amintit iar crima la care fusese de față și, probabil pentru a-și stăpâni sila produsă de cadavrul zărit mai întâi cu proprii ochi, iar acum văzut în închipuire, s-a întrebat dacă mortul e chiar vânzătorul de ziare. Ca și cum soarta amărâtului ăștia ar fi fost de cea mai mare importanță pentru el, s-a simțit năpădit de o speranță fierbinte; a fost tentat să și-l închipuie alergând pe stradă, dar, de teama dezamăgirii ce ar fi urmat, s-a ferit să se lase purtat de asemenea năluciri. Și-a adus aminte propoziția rostită de fata cu ochelari: „Eu sunt împotriva oricărei violențe.” De câte ori nu ascultase propoziția asta, ca și cum n-ar fi avut niciun înțeles! Acum, în aceeași clipă în care își spunea: „Ce fată fandosită!”, a priceput-o pentru întâia dată. I-a trecut atunci prin minte o teorie despre violență, destul de inteligentă, pe care însă, din păcate, a uitat-o numaidecât. A chibzuit că în nopți ca asta, când ar da oricât să poată dormi, fără voia lui, gândurile îi sunt la fel de sclipitoare ca un articol de ziar. Când păsările au început să cânte și prin ferestre a pătruns lumina zilei, s-a întristat de-a binelea, fiindcă-și pierduse noaptea. În clipa aceea a adormit.

II

Joi, 26 iunie

L-a trezit din somn nerăbdarea de a ajunge cât mai iute la priveghi. În ultima vreme, îl cuprindea foarte ușor nerăbdarea.

Și-a făcut pe primus niște *mate*, pe care l-a bătut la repezeală, rupând două-trei bucături din pâinea de ieri. Dejunul îi era calculat cu strictețe: cum își îngăduia prea mult *mate* sau prea multă pâine, pe dată îl apucau arsurile acelea care îl cam băgaseră în sperieți. S-a spălat pe picioare și pe mâini, pe față și pe gât. S-a pieptănat, dându-și pe păr cu apă de violete și briantină. Îndată ce s-a văzut îmbrăcat, s-a și repezit la atelierul de croitorie și a întrebat dacă poate da un telefon. Proteza ajunsese o adevărată obsesie. Ar fi putut să jure că fetele se zgâiesc la el și trângănesc pe seama lui, de parcă ar fi fost o arătare sau ca și cum, până la el, n-ar mai fi văzut om cu dinții puși. De aceea, a rămas uimit de faptul că, deși se aștepta la asta, n-a surprins niciun zâmbet ori altceva care să semene a bătaie de joc. A întâlnit figuri serioase, îngrijorate, posace, probabil înspăimântate sau chiar mânioase. Toate acestea i se păreau de neînțeles.

L-a sunat pe Jimi, dar nu i-a răspuns nimeni. Acasă la Rey, una din fiice l-a înștiințat că tatăl ei ieșise și l-a sfătuit să n-o bată la cap. În vremea asta, una dintre fetele din atelier, o șatenă cu pielea albă, pe care o chema Nélida și care, cel puțin prin nume, îi amintea de Nélida aceea de odinioară, îl ațintea cu stăruință, de parcă ar fi vrut să-i spună ceva. Dacă într-adevăr voia să-i vorbească, fata ar fi putut găsi destule prilejuri, căci stătea în aceeași casă într-una din camerele prietenei sale Antonia și ale mamei acesteia, *doña* Dalmacia. Pe Vidal îl scotea totdeauna din fire să se știe privit cât vorbește la telefon. Se zăpăcea ca și când cineva i-ar fi abătut atenția în mijlocul unor treburi dificile; acum, faptul că e privit în timpul unei conversații în care el abia dacă deschide gura îl enerva și mai mult. Oare era o copilărie? Vidal își punea câteodată întrebarea ce anume învățăm de-a lungul anilor: poate să ne resemnăm în fața propriilor noastre defecte? A cercetat pe furiș ochii ce îl urmăreau, pielea fetei de care era așa de aproape, tricoul ei strâns pe trup și și-a spus că, pentru un admirator al frumuseții, nimic nu poate fi asemănat cu tinerețea. Cuprins brusc de neliniște, s-a gândit în același timp că din partea unei fete de vârsta ei te poți aștepta la vreo nebunie și că el, așa cum stă înțepenit acolo, cu aerul că nu pricepe nimic, pare desigur un prostănac. A lăsat pe

consolă banii pentru convorbire și a plecat, ca să nu țină prea mult ocupat telefonul.

O să se ducă la restaurant, unde poate vorbi în liniște de la telefonul public. Și-o să-și cumpere și ziarul, să vadă dacă nu cumva, așa cum susțin Faber și alții, se dau deja pensiile pe luna mai. Înainte de a ieși, a iscodit cu grijă ca nu care cumva să dea târcoale pe acolo administratorul, un spaniol împământenit, anarhist și apărător plin de zel al intereselor proprietarului. Din fericire, pe coridor nu se afla nici domnul Bogliolo, care, dintr-un sentiment cu greu înăbușit de ură împotriva neamului omenesc, făcea, pe gratis, pe polițaiul în slujba administratorului. Până spre douăzeci ale lunii, când primea de obicei pensia și-și plătea chiria, Vidal se ferea cu mare grijă din calea celor doi indivizi.

Îi făcea plăcere să hoinărească prin cartier într-o zi cu soare, să-și „dezmoștească oasele”, după vorba lui Jimi. Dimineața era senină și, după cum prevăzuseră băieții, frigul nu se înmuiase. Pășind în stradă, a observat că atelierul tapițerului e închis. A constatat fără amărăciune:

— Încă nu-i ora prânzului, dar a și tras obloanele. Oamenii din ziua de azi nu prea se dau în vânt după treabă. Bine le mai merge!

A băgat de seamă că oricând e gata să găsească un pretext ca să vorbească singur și să dea glas unei cugetări de moralist.

De telefonul din restaurant era atârnat la vedere, ca de obicei, anunțul: *Defect*. Luând-o pe Las Heras ca să iasă în piață, s-a întrebat cu glas tare ce o fi având azi orașul, de arată mai frumos și mai vesel ca alte dată. Adevărul e că unii trecători se uitau lung la el, într-un fel care îl stânjenea. Și-a zis că e ciudat ca o proteză să fie atât de bătătoare la ochi și a mai adăugat un argument: „La urma urmelor, stă într-o gură mai mult sau mai puțin închisă.” Oare dantura și privirile pe care le atrăgea aceasta să fi fost pricina neliniștii ce-i cuprinsese sufletul? Nu, de bună seamă; trebuie mai degrabă pusă în legătură cu fata aceea fermecătoare care, parcă mai poți să știi?, e gata să-i cadă în brațe, precum și cu plecarea lui zorită, ce semănase cu fuga. Deși părea de neînțeles, timiditatea îi crescuse odată cu anii; ca și cum n-ar fi avut nicio încredere în el însuși, era tot timpul gata să se dea la o parte. După cum se prea poate iarăși că adevărata pricină a neliniștii sale nu e alta decât pensia aceea pe care n-o primise încă și grijile bănești, mai importante acum pentru el decât orice.

După ce l-a salutat cu multă prietenie și cu sinceră și vădită bunăvoință pe vânzătorul de ziare care-și are vadul pe Salguero și Las Heras, l-a întrebat:

— Unde se ține priveghiul pentru *don* Manuel?

— Încă nu l-au scos de la morgă, a zis omul cu o voce pe care Vidal s-a hazardat s-o califice drept neutră.

— Sfârșitul de săptămână, s-a pornit el să explice, făcând cu ochiul.

Pun pariu că medicul legist vrea să-i tihnească sfârșitul ăsta de săptămână și n-are chef nici să audă de cadavre.

L-a străfulgerat deodată bănuiala că vorbăria sau cine știe ce altceva din persoana sa îl scoate din sărite pe omul din fața lui. Această simplă presupunere l-a făcut să se simtă jignit. Oare răposatul n-a fost și el vânzător de ziare, coleg așadar cu tinerelul ăsta care se uita la el urât, ca un nerecunoscător ce este? Iar atenția cu totul deosebită pe care-o arăta, cu atât mai prețioasă cu cât vine de la cineva care nu face parte din branșă, se cade oare să fie privită cu dispreț? S-a gândit că n-are niciun rost să încălzească șarpele la sân. Totuși, credința în prietenia originară dintre oameni l-a făcut să-i mai dea o șansă:

- E în Gallo priveghiul?
- Știu cât știți și dumneavoastră.
- Dumneata te duci? stăruie el.
- De ce naiba m-aș duce?
- Păi... eu mă gândesc să merg.

O fetiță îi ceruse o revistă și pesemne din cauza asta băiețandru l-i-a întors spatele. Vidal și-a zis că n-o să cumpere de la el ziarul, ca să nu se umilească de tot. Plin de obidă, se îndepărtase deja de acolo, când i-au ajuns la ureche niște vorbe ce l-au descumpănit:

- Provocatorii primesc ce li se cuvine.

A stat în cumpănă dacă n-ar trebui să-i ceară explicații, dar i-au venit în minte spatele lat și mușchii ce ieșeau bine la iveală sub hăinuța lui cenușie; cât despre sine, a recunoscut că, uneori, dimineața, când se trezește, îl doare mijlocul de parcă i-ar fi trecut ciolan prin ciolan, ba și mai rău, de parcă i s-ar fi înmuiat toate oscioarele. Recunoașterea propriilor limite este, pare-se, o înțelepciune cam jalnică.

A tăiat piața de-a curmezișul, nu fără a se opri în fața monumentului, să citească inscripția. O știa pe dinafară, dar, de câte ori trecea pe aici, o mai citea o dată. Și-a zis, într-o izbucnire, că nu se poate ca țara asta să-și fi purtat războaiele cu dușmănie.

Și-a sunat zadarnic prietenii de la telefonul public din cafenea. La Arévalo nu răspundea nimeni. Vecina lui Néstor, care îndeobște era dispusă să-l cheme (dacă o întrebai pe îndelete cum o duce cu sănătatea și ce mai fac cei din familie), l-a ocărât printre dinți și i-a trântit telefonul. Mereu preocupat de mersul vremii, Vidal a făcut observația că, deși frigul s-a îndulcit, lumea e în continuare acră. Încercând din nou să dea de Jimi, a introdus în aparat ultima fisă. S-a bucurat că nu i-a răspuns servitoarea, o fată necioplită, care abia-și deschidea gura și nu auzea aproape deloc. Nepoata lui Jimi, Eulalia, l-a lămurit:

— Are de gând să treacă după-amiază pe la dumneavoastră. Am încercat să-l opresc, dar mi-a zis că o să vină.

Încă îi mai mulțumea pentru amabilitate, când Eulalia a închis.

Vidal a pornit-o spre brutărie. Trecând prin fața pasajului El Lazo, amintirea coșmarului din noaptea trecută îi apăsa sufletul. Întrucâtva surprins, a observat că pasajul își recăpătase înfățișarea de totdeauna, că nu se mai păstrase nicio urmă sau mărturie despre cele întâmplate. Nu se afla acolo nici măcar un polițist. Dacă n-ar fi fost bidonul acela de gunoi, și-ar fi putut închipui că moartea vânzătorului de ziare fusese o nălucire. Vidal știa prea bine că viața ne-o ia mereu înainte, iar noi rămânem mereu în urma ei, dar se întreba de ce atâta grabă? Chiar pe locul unde, în urmă cu abia câteva ceasuri, a fost ucis un om care-și vedea de treabă, joacă acum fotbal câțiva puștani. Oare numai el își dă seama de această profanare? Dar îl mai jigneau și altceva: uitându-se la el cu niște mutre care voiau să pară nevinovate, dar pe care se citea disprețul, mucoșii ăștia au început toți deodată un cântecel:

*Iată vine și primăvara
Și bătrânețea-o presară cu flori.*

Vidal s-a gândit că, în ultima vreme, făcuse mari progrese în a se perfecționa în soiul acesta de curaj, pasiv ori negativ, fără discuție, care-ți permite să faci urechea surdă la orice batjocură.

Pe când trecea prin fața unei case în demolare, privirea i-a fost atrasă de o cameră căreia îi lipsea acoperișul, dar mai avea încă niște bucăți de perete de jur-împrejur și s-a gândit: „Trebuie să fi fost un salon.” La brutărie îl aștepta o surpriză. Leandro Rey nu se afla pe scaunul său de la casă. A întrebat-o pe una din fetele brutarului:

— S-a întâmplat ceva cu *don* Leandro?

Amabilitatea lui a căzut prost. Mișcându-și buzele închise la culoare, groase și umede, cu aerul că îi face un mare hatâr și cu un ton destul de ridicat, pare-se pentru a face impresie, fata i-a retezat-o sec:

— Nu vedeți că stă lumea la coadă? Dacă n-aveți de gând să cumpărați ceva, faceți bine și vedeți-vă de drum.

Necuviința asta prin nimic motivată l-a lăsat fără grai și n-a fost în stare de niciun răspuns pe măsură. Dacă voia să-și salveze demnitatea, nu-i rămânea decât să-i întoarcă spatele și să plece. Cu un sânge rece care l-a uimit și pe el, fără să-i tresară un mușchi pe obraz, a așteptat să-și recapete darul vorbirii; atunci, în mijlocul așteptării generale, s-a apucat să înșire:

— Șase briose, patru cornuri și o turtiță cu miere...

Răsete înfundate au întâmpinat această turtiță cu miere, ca și cum răspunsul ar fi fost plin de subînțelesuri. Dar nici pomeneală de așa ceva. Înseși fetele lui *don* Leandro aveau să recunoască pe urmă că Vidal n-a făcut altceva decât să ceară ce cumpăra de obicei. De ce n-a ieșit mândru din prăvălie? Pentru că îi place pâinea de la brutăria lui Leandro. Pentru că prin preajmă nu se găsește altă brutărie. Pentru că a

doua zi n-ar fi știut ce să-i răspundă prietenului său, când acesta l-ar fi întrebat de ce nu cumpărase de la el. Pentru că, în ultima vreme, făcuse o adevărată pasiune pentru fidelitate: e fidel prietenilor și locurilor, fiecărui negustor și fiecărei prăvălii la care-și face cumpărăturile, tuturor orarelor și obiceiurilor.

Se spune că mai multe explicații nu-s la fel de convingătoare ca una singură, dar adevărul e că aproape pentru orice găsești mai multe motive. S-ar zice că întotdeauna e mai avantajos să ocolești adevărul.

III

A trecut pe acasă, să lase pachetul. Pe coridor, sprijinit gânditor în mătură, administratorul vorbea cu Antonia, una dintre fetele de la atelier. Trecând pe lângă ei, lui Vidal, care n-avusese timp să bată în retragere înainte de a fi zărit, i-au ajuns la ureche niște vorbe: *cățiva, rămășiță, rușine*, precum și o frază întreagă:

— Nu-și plătesc chiria, dar se îmbuibă pe la brutării și restaurante.

Ușa camerei sale odată închisă, era la adăpost. Omul ăsta îl incomoda, fără însă a-i face zile fripte. Cel mai afurisit administrator din ziua de azi e un adevărat înger în comparație cu administratorii aceia aproape legendari din tinerețea lui sau - cum spunea el - din vremurile bune; pe atunci, pentru un fleac de nimic te pomeneai azvârlit în stradă. Și apoi, omul nu spusese decât adevărul: el și cu băiatul trăiesc amândoi din ce câștigă acesta (la colegiu și făcând pe misitul pe la câteva farmacii) și nu-și aduc aminte să-și plătească chiria până ce nu-și aduce aminte guvernul să plătească pensiile. Când ești sărac, e mai greu decât își închipuie lumea să rămâi cinstit, s-a gândit Vidal și a adăugat: „Azi chiar mai greu decât ieri și cu mai puțini sorți de izbândă.”

Odată ajuns în cameră, calmul i s-a preschimbat în neliniște. După atâtea zile de nemâncare, se simțea vlăguit, avea nevoie de hrană. Oare o vor mai lungi mult cu discuția aceea pe coridor? A încercat să-și spună că sărăcia își are și ea părțile ei bune. Pe el, de pildă, îl obligă la niște tertipuri și năzdrăvănii de flăcău și nu-i dă voie să ajungă la respectabilitatea aceea („a lui Rey sau Dante sau Néstor”, și-a zis) care seamănă așa de bine cu bătrânețea.

În clipa aceea, s-au auzit niște bușituri, zgomotul unei învălmășeli, răcnete puternice ale administratorului și ale altor câtorva oameni. L-a trecut un fior amintindu-și întâmplarea de noaptea trecută. S-a gândit că administratorul e în toane rele și trebuie cu orice chip să se ferească din calea lui. Când zarva s-a potolit, l-a apucat iarăși foamea, care a fost mai tare decât prudența și l-a împins afară din cameră. Lucru de necrezut, dar administratorul nu se mai afla pe coridor. Nu era nimeni. A ajuns în stradă, a apucat-o la dreapta și s-a îndreptat spre restaurantul de la colț. A prânzit pe cinste, numai mâncăruri ușor de mestecat, care să nu-i miște proteza din loc. Și-a dat glas mulțumirii rostind aproape cu voce tare:

— Nu degeaba vin aici șoferii de taxiuri; ăștia, unii, umblă mult și știu de toate.

La ieșire s-a încrucișat cu domnul Bogliolo, zis și Botafogo^[2].

Vidal l-a salutat. Tipul a întors capul. Încă mai chibzuia la mojicia asta, când atenția i-a fost atrasă de o priveliște sumbră și măreață: în fața prăvăliei tapițerului, stăteau înșirate mai multe birje negre. S-a apropiat de una din ferestrele prăvăliei. Înăuntru lumea stătea grupuri-grupuri. A întrebat:

— Ce se întâmplă?

Un tip îmbrăcat în negru, care stătea lângă ușă, i-a răspuns:

— A murit domnul Huberman.

— Ce nenorocire! a exclamat el.

Deși îi cădeau pleoapele de somn, a renunțat cu hotărâre la siestă și a intrat și el la priveghi. Prin câteva amintiri - îi plăcea să fie credincios amintirilor, ca și cum acestea ar fi împrumutat demnitatea tradiției - era legat de cei din familia Huberman. Gândul de-a fi alături de ei în clipele astea triste îl înviora.

Sărmanul tapițer, cu chelia lui presărată cu pistrui și cu urechile lui clăpăuge! O cât de mică vorbă de duh pe buzele lui îl umplea de uimire pe Vidal, care pesemne că-și spunea cu mirare: „Nu numai că taie întruna strofa și adună gologani, dar mai și glumește. De necrezut!” Blondă și pistruiată era și Madelón, fata lui Huberman, veselă din fire, cu o față lunguiață și grațioasă. Cu ani în urmă, Vidal i-a făcut, nu fără succes, curte, dar apoi a bătut în retragere, căci fata s-a dovedit una din acelea gata una-două să pună la cale ieșiri în grup. Când a fost să ia o hotărâre, s-a pomenit că intrase deja în cercul prietenilor și al rudelor, iar oamenii ăștia ciudați se purtau cu el ca și cu unul din familie. Nu era niciun pericol, sau cel puțin așa își repeta el mereu, dar simulacrul ăsta de logodnă a fost de ajuns ca să-l chinuiască. Încăpățânarea asta a femeilor! Când vorbea cu vreuna dintre ele în gând - și să mai zică apoi cineva că gândurile pot fi transmise -, o sfătuia să nu forțeze mâna nimănui. Chiar dacă lui nu i-ar fi fost forțată, e limpede că el tot ar fi plecat. Fiindcă a părăsit-o în prea mare grabă, a rămas cu un fel de nostalgie. Madelón era, cum am mai spus, blondă, pistruiată, cu ochi zâmbitori, nemaipomenit de tânără și, oricât ar părea de necrezut, frumoasă. O mai întâlnea uneori și în vremea din urmă, dar acum se făcuse un zdrahon de femeie, spălăcită la chip, cu oasele mari și un trup din topor, cu o față lungă de nu se mai termina, plină de alunițe și de negi scârboși. Ca și cum amintirea n-ar fi putut reține două imagini diferite ale aceleiași persoane, imaginea actuală a lui Madelón i se ștergea din minte, iar când ea îi apărea în carne și oase era uluit. Mereu se întorcea la credința că Madelón e întocmai ca odinioară; îndată ce nu era puțin atent, i se năzărea că ea trebuie să fi fost ascunsă undeva și că, dacă s-ar strădui, ar găsi-o.

Primul lucru pe care l-a zărit intrând a fost Madelón cea cu

înfățișarea de acum, mătăhăloasă și din topor. Fiindcă nu era ranchiunoasă, îndată ce l-a văzut, s-a și repezit la el și s-a apucat să-i plângă pe umăr. Vidal i-a spus:

— Sunt alături de tine. Cum s-a întâmplat?

Cu tonul cuiva care o ia încă o dată de la capăt cu explicațiile, Madelón i-a povestit:

— Se întorcea, săracul, acasă cu mașina pe Las Heras și, când a ajuns la Pueyrredón...

— Poftim?

Vidal s-a gândit că ori femeia vorbește prea încet, din cauza priveghiului, ori că el a început să fie tare de ureche.

— Când a ajuns la Pueyrredón, stopul era pe roșu. Pe când se pregătea să pornească, fiindcă se făcuse verde, tocmai atunci s-a întâmplat...

Vidal a întrebat iarăși:

— Poftim?

Femeia s-a pornit din nou să-i explice și din nou el a pierdut bună parte din cuvinte. Și-a zis că, în ziua de azi, oamenii nu rostesc vorbele ca lumea, nu-și deschid gura și se uită aiurea. Cu oarecare afectare, i-a șoptit vecinului din stânga:

— Fata asta nu „articulează” cum trebuie.

— Care fată?

O clipă, Madelón s-a însuflețit iarăși, pentru a-l anunța:

— Huguito tocmai a plecat.

— Huguito? a repetat el încurcat.

— Huguito, a zis din nou. Huguito Bogliolo.

— Botafogo? Ne-am întâlnit nas în nas și nu m-a salutat.

— Ciudat... Nu te-o fi văzut.

— M-a văzut. Acum câteva zile, a fost amabilitatea întruchipată.

— Și atunci, cum să nu te salute?

— A fost amabil ca să mă prostescă pe mine. Mai întâi l-au prostit alții pe el și, ca să se răzbune, el m-a prostit pe mine.

— Cum l-au prostit?

— Ca și pe mine. Cu proteza. N-ai băgat de seamă?

A zâmbit cu toată gura. Își dădea aere cu femeile, dar făcea și excepții.

Când a simțit iar că i se închid ochii de somn, și-a făcut apariția omul în negru care stătuse înainte de gardă la intrare și în prăvălie s-a produs oarecare agitație. Speriat, Vidal și-a dat seama că, dacă Madelón îi cere s-o însoțească la cimitir, s-a terminat cu siesta lui. S-a îndepărtat un moment, ca și când ar fi căutat pe cineva căruia avea ceva să-i spună. Ajuns în ușă, și-a învins tentația de a se uita înapoi și s-a strecurat afară. A trecut iute drumul spre casă.

Era o zi atât de friguroasă, încât, în pat, pătura și *poncho*-ul nu i-au

fost de ajuns. A tras pe el și paltonul. S-a gândit că, de la un timp, dăduse pe neașteptate în neurastenii, de vreme ce vederea patului acoperit pe jumătate cu paltonul său maro, pătat și ros, îl face să se simtă deprimat.

În timpul din urmă, după siestă se trezea destul de odihnit. Vidal își amintea cât de mahmur și prost dispus se ridica din pat alte dăți. Acum s-ar fi zis că, pentru o vreme, își recapătă tinerețea, ca îndată după ce sfârșește să se radă. În schimb, noaptea o aștepta cu teamă, pentru că se trezea după câteva ceasuri - un obicei prost - și, cum e de așteptat, nu mai era chip să închidă ochii din pricina gândurilor negre.

A dormit o jumătate de oră. Punând la fierț apa pentru *mate*, s-a gândit că, oricât ar fi ea de scurtă, o viață ajunge cât pentru doi-trei oameni; dac-ar fi, de pildă, să luăm acest *mate*, mai întâi el fusese un om căruia-i plăcea să-l bea numai amar, apoi un om care nu l-a mai putut bea deloc, fiindcă-i făcea rău, iar acum ajunsese un mare pasionat al ceaiului dulce. Tocmai era gata să soarbă din primul *mate* când a intrat Jimi. Din cauza frigului, de bună-seamă, nasul și mustața i se ascuțiseră până ajunseseră aidoma unui bot de vulpe. Tipului ăștia - în care inteligența se împletea cu un instinct aproape ca de animal - i se dusesse vestea că are obiceiul să pice în vizită tocmai când prietenii lui sunt gata așezați la masă. Fără să stea pe gânduri, Jimi a înhățat turtița cu mâna dreaptă, iar stânga și-a pus-o peste cornuri. După o clipă de enervare, Vidal s-a felicitat: prăjitura aceasta, cumpărată pare-se din dorința copilărească de a amâna momentul înfrângerii, îi producea tot felul de tulburări de digestie.

După ce a băut primul *mate* - un semn, totdeauna, de politețe, și o măsură de prevedere în clipa de față -, Vidal l-a întrebat pe prietenul său, în timp ce pregătea alt ceai:

— Unde-i fac priveghiul?

— Cui? a întrebat Jimi, de parcă n-ar fi priceput.

Nu atât din cauză că nu pricepea, cât fiindcă se lăsa greu, așa cum fac unii jucători de *truco*. Fără a-și pierde răbdarea, Vidal l-a lămurit:

— Vânzătorul de ziare.

— Vesel subiect, n-am ce zice.

— Dar gândește-te cum l-au omorât. Avem datoria să facem ceva pentru el.

— Cel mai bine e să taci chitic.

— Și datoria?

— Asta vine după.

— Și ce vine înainte? a întrebat Vidal, înfuriindu-se puțin.

— Ce vine înainte? Mania asta a ta de a te duce la toate priveghiurile și înmormântările. De la o anumită vârstă, în loc de club, oamenii se adună prin cimitire.

— Știi ceva? Am fugit de la Huberman ca să nu mă duc la

înmormântare.

— Asta nu înseamnă nimic. Ai avut chef să tragi un pui de somn.

Vidal a tăcut. Fiindcă n-avea niciun rost să se prefacă în fața lui Jimi, l-a bătut pe umăr și i-a spus:

— Știi, azi-dimineață m-am trezit din somn de nerăbdător ce eram să aflu unde e priveghiul.

— Cu nerăbdarea e altă poveste, a remarcat Jimi implacabil.

— Altă poveste?

— De nerăbdare și de iritare nu scăpăm niciodată. Ca dovadă, uită-te la războiul ăsta.

— Care război?

Ca și cum l-ar fi lovit și pe el surzenia, Jimi a continuat:

— De la o anumită vârstă...

— Vorbele astea mă scot din sărite, i-a atras atenția Vidal.

— Și pe mine. Cu toate astea, recunosc că, de la o anumită vârstă, îți slăbește controlul.

— Care control?

Nu-l luă în seamă. A continuat:

— Ca și toate celelalte, îți slăbește odată cu ramoleala și ajungi să nu te mai poți stăpâni. O dovadă: oriunde ar fi să fie asta, primii care sosesc acolo sunt bătrânii.

— Extraordinar, a admis plin de admirație Vidal. Eu nu sunt bătrân și să nu mă vârî în aceeași oală cu ăștia.

— Într-un cuvânt, o combinație nefericită: nerăbdare plus reflexe greoaie. Nu-i de mirare că nu ne au la inimă.

— Cine nu ne are la inimă?

În loc să-i răspundă, Jimi l-a întrebat:

— Cum te înțelegi cu băiatul?

— Foarte bine, a răspuns Vidal. De ce?

— Cel mai bine s-a aranjat Néstor. El și cu fiu-său seamănă ca frații.

Cum i-a auzit vorbele, Vidal s-a și lansat în una din teoriile sale preferate. Dând glas primei reguli: „Să păstrezi distanța, fiindcă asta impune un climat de joc cinstit” (cuvinte care, în împrejurarea dată, nu s-au mai bucurat de aceeași aprobare ca de obicei), și-a luat apoi avânt, punându-și la bătaie facultățile de gândire și de exprimare pe care și le pusese la punct de-a lungul altor asemenea experiențe, dar s-a speriat când i-a trecut prin minte gândul, iute alungat, că se prea poate să-i fi expus deja lui Jimi, cu aceleași vorbe, aceleași idei. A rostit tulburat:

— Așa cere legea firii, ca noi, părinții, să plecăm primii...

Jimi l-a întrerupt cu grosolănie:

— La ce oră vine băiatul?

— Acum trebuie să sosească, a răspuns, ascunzându-și necazul.

— Atunci plec și eu, ca să nu mă vadă, a replicat Jimi.

Fraza l-a surprins neplăcut. A fost cât pe-acți să protesteze, dar s-a

stăpânit. Era sigur că nu-l orbește dragostea: fiul lui e un băiat bun la suflet și care merită să fie iubit.

IV

Vidal a trecut prin cele două *patio*-uri și a ajuns la baie.

Spălând ceva într-una din chiuvete, Nélida stătea de vorbă cu Antonia și cu nepotul lui Bogliolo. Antonia era o fată mărunță de statură, cu părul castaniu; avea tenul gras și niște brațe scurte; vocea, ștearsă și joasă, părea a unei ființe care tocmai s-a trezit din somn. Ceilalți chiriași o prețuiau foarte mult. Strângând-o de mijloc, nepotul lui Bogliolo - înalt, sfrijit, fără barbă, cu niște ochi rotunzi și îmbrăcat într-o cămașă prin care i se vedea maioul - a exclamat:

— Ca Bondoaca, mai rar!

Vidal și-a zis: „Nimic pe lume nu-i ca tinerețea” și „Între ăștia doi e cu siguranță ceva”.

— Despre ce vorbești? a întrebat.

— Ia plecați de aici, hai, plecați, a spus râzând Antonia.

— Mă alungați? a întrebat Vidal.

— Nici vorbă, cum vă închipuiți? l-a întrebat Nélida.

Antonia o ținea pe-a ei:

— *Don* Isidro nu poate asculta ce vorbeam noi.

Vidal a observat că Nélida are ochii verzi.

— De ce nu? a strigat nepotul. Domnul Vidal e tânăr la minte.

— Și deschis, a adăugat Nélida.

Vidal a consimțit:

— Așa sper, cel puțin...

S-a gândit că i-a fost dat să trăiască o perioadă de tranziție. În tinerețea lui, femeile nu vorbeau așa de liber ca acum.

— Și nu e tânăr doar la minte, a zis Nélida cu oarecare afectare. Domnul e în floarea vârstei.

— Din păcate-mi spui „domnul”, a remarcat Vidal.

— În ce an v-ați născut? a întrebat Antonia.

Vidal și-a amintit atunci de întâlnirea lui cu cele două domnișoare care făceau o anchetă printre chiriași, pentru un institut psihologic sau sociologic. Și-a zis: „Nu mai lipsește decât să scoată și asta carnetul și creionul.” Și în continuare: „Ce bine mă simt printre tineri!” A răspuns cu un ton glumeț:

— Asta nu se întreabă.

— Așa e, a fost de acord nepotul lui Bogliolo. N-o luați în seamă pe Bondoaca. Și să vă mai spun una: Faber nu i-a răspuns.

— Doar n-o să-l compari pe domnul cu moșul acela! a strigat Nélida cu neașteptată căldură. Fac prinsoare că bătrânul ăla are deja cincizeci

de ani.

Vidal s-a gândit: „Eu i-aș da între șaizeci și șaptezeci. Pentru copilandrii ăștia, la cincizeci de ani ești moșneag.”

Pornită parcă la atac, Nélida a urmat:

— Dacă vrei să știi, domnul e mai tânăr decât unchiul tău. Faptul nu i-a convenit nepotului lui Bogliolo; s-a posomorât la față și, o clipă, pe figura lui de obicei ștearsă, s-a citit neîndoios necazul. Vidal s-a gândit că dragostea aceea cam copilăroasă pentru ruda aceea cam nesuferită merită toată lauda. În același timp, s-a întrebat dacă o să aibă curajul să intre la closet, cât sunt fetele astea de față. Rușinea asta a lui e o prostie, fiindcă la urma urmelor... A găsit termenul: o rușine de copil. În străfundurile sale, bărbatul e un copil care se ascunde sub înfățișarea unui om mare. Oare toți ceilalți sunt la fel? Chiar și Leandro Rey să fie un copil? Cu siguranță, Leandro îl păcălește pe el tot așa cum el îi păcălește pe ceilalți.

V

Timidul duce o viață chinuită. Abia pornise spre camera lui, când și-a dat seama că un om care pleacă fiindcă n-are curajul să intre la closet, e mai caraghios decât unul care intră. Există rușine mai mare decât să-i lași pe ceilalți să vadă că ți-e rușine? Și ce-i mai rău este că s-ar putea ca episodul să nu se fi încheiat. Un lucru e neîndoielnic: nu peste multă vreme, o să se ducă din nou la baie. Singura speranță e ca fetele și nepotul lui Bogliolo să plece cât mai iute de acolo. Era cu mâna pe clanța de la ușa camerei, când, spre uimirea lui, Bogliolo în persoană i s-a adresat întrebându-l:

— Ce mai faceți, *don* Isidoro?

Cu unul ca ăsta, nu știe omul la ce să se aștepte. Vidal era atât de năucit, încât a răspuns:

— Ce mai faceți, *don* Botafogo?

Nădăjduia că tipul n-a auzit că i se adresase cu porecla, pe care o rostise (fiindcă îi venise deja pe limbă) într-un mormăit nedeslușit.

Din înălțimea lui, Bogliolo l-a privit fix. Serios din cale-afară, i-a spus:

— Îmi îngădui să vă dau un sfat. Vă vorbesc ca un tată. Administratorul face presiuni. Plățiți-i chiria, domnule, înainte ca individul să facă cine știe ce grozăvie. Lumea e rea și umblă vorba că trăiți pe picior mare, numai prin restaurante, dar acoperișul de deasupra capului nu vreți să-l plătiți.

A dat să plece, dar s-a întors, ca să adauge:

— Nu mă întrebați cum, dar au aflat până și cât v-a costat proteza.

În cameră a dat peste fiul lui, care punea ceva în dulap.

— Faci ordine? l-a întrebat.

Întors tot cu spatele, băiatul a scos un sunet pe care Vidal l-a tradus prin cuvântul „da”. Fără a-i da mare atenție, a văzut că Isidorito pune în dulap vechea pălărie cu boruri largi, fularul, briciul și cureaua de ascuțit, cutiuța de lemn deschis la culoare pe care scria: *Amintire de la Necochea* și în care-și ținea peste noapte ceasul de buzunar. Deodată își dădu seama.

— Ei, dar toate astea-s ale mele. Vreau să le am la îndemână.

— Sunt la îndemână, răspunse Isidorito, închizând dulapul.

— Ți-ai pierdut mințile? întrebă tatăl. Pălăria și fularul, mai treacă-meargă. Dar să mă uit în fiecare dimineață cât e ora, când ceasu-i aici, înăuntru, asta-i tare comod, ce să zic.

— Deseară se adună aici Grupul Tineretului din Douăzeci și Unu.

Lui Vidal i s-a părut că în tonul cu care rostise cuvintele citește o umbră de necaz sau de nerăbdare.

— Ce bine! exclamă el cu toată sinceritatea. Mă bucur foarte mult că-ți aduci aici prietenii. Și-n afară de asta, cum să-ți spun, mi se pare mult mai nimerit să te întâlnești cu tineri de vârsta ta...

S-a oprit la timp, pentru că nu dorea să-și amărase fiul cu reproșuri. Cum nu-i destul de atent, cum i-o scoate pe nas pe doctorița aceea care-l făcuse să devină atât de sâcâit și de agresiv. Ca și cum ar fi ghicit un atac la adresa doctoriței, Isidorito răspunse cu asprime:

— Din partea mea, n-au decăt să nu vină.

— Să-l fi văzut pe tata, ce mai primire le făcea prietenilor mei, cu mijloacele sale modeste, mă înțelege. Ba o silea și pe mama, când termina de copt plăcintele, să se îmbrace în rochia cea bună.

— Ce manie, să tot vorbești despre fosilele astea.

— Nu uita că sunt bunicii tăi.

— Am aflat de mult că nu suntem de familie bună. Mi-o amintești în fiecare clipă.

Vidal l-a măsurat cu o curiozitate afectuoasă. Și-a zis că până și cei pe care-i cunoaștem mai bine și ne sunt mai apropiați, până și ei au niște gânduri pe care nici nu le-am bănuî... Faptul acesta, pe care el îl descria cu vorbele „Nu suntem transparenți”, i se păruse odinioară un zid protector, garanția libertății fiecăruia dintre noi; azi îl întrista ca o dovadă de însingurare. Ca să ajungă până la sufletul băiatului și să-l smulgă din izolarea în care-l vedea, a zis:

— Eu, unul, mă bucur că vin. Adineaori mă gândeam că mă simt totdeauna bine printre tineri.

— Dumnezeu știe de ce te-i fi simțind așa bine.

— Tu nu te simți bine cu ei?

— De ce să nu mă simt? Eu nu-s dumneata.

— Ah, problema generațiilor. Nu ne putem înțelege, nu-i așa? Doctorița ți-a spus toate astea?

— Ascultă, așa o fi, dar mai bine să nu te găsească băieții aici. Colac peste pupăză, vine și unul dintre șefi. Unul pe care toată lumea îl iubește și care se ocupă cu transportul legumelor. Un tip pitoresc, un erou popular. I-au făcut chiar și o poezioară:

*Ieși iute de după colț,
Camionagiu bezmetic...*

— Și, până-ți primești tu prietenii, eu să bat străzile?

— Ce-ți veni? Străzile? N-am chef să pățești ceva.

— Asta-i bună! Doar nu-i fi vrând să mă ascund sub pat!

— Ce-ți veni? Am o idee mai bună. L-a prins de braț și l-a scos afară din cameră. Haide, iute. Pot să sosească oricând.

— Nu mă împinge. Unde mergem?

Isidorito i-a aruncat o otheadă și, ducându-și un deget la gură, i-a făcut semn să vorbească încet.

— În pod, i-a șoptit.

Vidal putea înțelege vorbele astea fie drept o explicație, fie drept o poruncă. În primul *patio*, s-au întâlnit cu Faber, care se ducea la baie. A apărut și Nélida, cu o legătură de rufe. Împins de băiat, Vidal a urcat iute scara, cu speranța că fata n-o să-l vadă. Ajuns sus, a pătruns înăuntru de-a bușilea, fiindcă acoperișul era foarte jos.

— Poți să stai aici foarte bine, l-a încredințat băiatul. Dacă te lungеști într-una din lăzile astea, poți chiar să tragi un pui de somn.

Isidorito s-a făcut nevăzut înainte ca el să poată protesta. Locul nu-i părea bine ales. Întrucât *don Soldano*, angrosistul de păsări și de ouă, îl folosea drept depozit, era ticsit de lăzi murdare și rău mirositoare. Dacă stingeai lumina, întunericul era de nesuportat. Isidorito îl zorise în așa hal, că nu și-a amintit să-și ia nici *poncho*-ul, nici paltonul, lucru de care-i părea bine, căci altfel ar fi trebuit duse la curățătorie; deși e adevărat că tremura de frig, ca să nu mai vorbim cât de tari erau scândurile de sub el. Și măcar de-ar fi putut trece pe la dependențe înainte de-a urca... Când băiatul îi dă atâta zor, își pierde întotdeauna capul.

Tot așa îl zăpăcise, în urmă cu douăzeci de ani, și Violeta, mama lui Isidorito, o femeie autoritară, care, fără să simtă nevoia vreunei dovezi, emitea cele mai categorice păreri. Față de o atare convingere, lui i se păruse mereu că orice îndoială înseamnă o insultă și o vreme s-a lăsat dominat. Ce imagini îi răsăreau mai întâi în minte, când se gândea la timpul cât fusese cu Violeta? În primul rând, niște rotunjimi monumentale și trandafirii, culoarea părului - blond roșcat - și un miros ce aducea cu izul de fiară sălbatică. Apoi, câteva momente dintr-o perioadă ce i se părea acum scurtă: ziua când l-a anunțat, la „Palais Blanc”, că așteaptă un copil și trebuie să se căsătorească. Ziua când s-a născut copilul. Ziua când a aflat, în cele din urmă, că-l înșală. Pentru că rula un film cu Louise Brooks, a intrat în același „Palais Blanc”, unde a simțit pe dată un parfum care i-a trezit nostalgia și a auzit, în sala întunecată, în rândul din față, un glas de neconfundat, care zicea: „Fii liniștit. Nu vine niciodată fără mine la film.” Ziua când a găsit pe pernă un bilet de la Violeta; îi dădea în grijă copilul - *Ești un tată bun* etc. - și pleca în nord cu un paraguayen. Iar el se pomenise - s-a întrebat dacă nu cumva e vreo greșeală la mijloc - într-o situație mult cântată în tangouri și care, de te uitai bine în jur, vedeai că nu e obișnuită. În timp ce pe el Violeta îl părăsea, prietenii lui vorbeau numai de jugul pe care-l poartă și de cum ar mai vrea să scape de el, de parcă și-ar fi cărat nevestele în spinare; trădarea l-a necăjit, fără să-i trezească însă durerea și disperarea la care se așteaptă neapărat lumea,

iar pentru că îi purta de grijă copilului, și-a câștigat o adevărată faimă în rândul femeilor de prin vecini, deși s-a găsit și câte una care să-l oprească și să-i spună că ea n-ar fi nicicând în stare să respecte un bărbat ce se îndeletnicește cu asemenea treburile. Toate acestea i-au dovedit că ceilalți sunt altfel decât el. Pe vremea aceea, a hotărât să se mute într-un apartament, pentru că moștenise ceva bani de la o rudă (ce necaz pe sărmana Violeta, dacă ar fi aflat!); cum însă vecinele aveau grijă de Isidorito când el se afla la lucru, a renunțat la acest plan. Puțin câte puțin, banii s-au dus pe traiul zilnic și nu s-a mai gândit la mutare. Apoi și-a amintit după-amiaza aceea când, intrând în casă, prin hărmălaia pe care o făceau, în camera alăturată, femeile căzute în admirație, a auzit o doamnă zicând: „Ia uitați-vă numai la trebușoara lui!” Amintirea asta i-a dat și mai tare ghes să viziteze dependențele. Era disperat de-a binelea, dar nu îndrăznea să coboare, fiindcă așa i se spusese. Ascultându-l atât de orbește pe băiat, se poartă ca un moșneag prăpădit; pe urmă și-a zis că asta nu-i decât un argument de copil răzgâiat: de bună seamă că nu de florile mărlului i se spusese să nu coboare. Un lucru e sigur: el nu mai rezistă. Cu chiu, cu vai, s-a târât prin podul acela infect, s-a pitit în spatele ultimei lăzi și, în genunchi, într-un echilibru instabil, s-a ușurat îndelung. Către sfârșit, a băgat de seamă că printre scândurile dușumelei se strecoară lumina; cuprins de spaimă, și-a făcut socoteala că dedesubt se află camera domnului Bogliolo. Chiar și numai gândul că ar putea izbucni un scandal în locul ăsta plin de găinaț îl băga în toate răcorile. Fără cel mai mic zgomot, s-a chinuit să se ascundă printre cutiile îngrămădite în partea opusă. După o vreme, în vis îi apărea un bărbat care și-a petrecut aproape tot timpul cât a ținut dictatura lui Rosas⁽³⁾ ascuns într-un pod, până când l-a denunțat cel mai mare dintre copiii pe care, noaptea, i-i făcuse nevastei sale, iar gealații tiranului l-au decapitat. Apoi, în alt compartiment al aceluiași vis, el sărea călare niște obstacole foarte înalte, spre marea admirație a femeilor, și, îmbinând modesta sa persoană cu orgoliul patriotic, explica: „Mă țin bine călare, ca orice argentinian.” Cum nicicând înainte nu mai călărise, a început să se îndoiască de calitățile sale și, sfârșit, a luat o căzătură zdravănă. Mirosind a levănțică, Nélida s-a aplecat peste fața lui și l-a întrebat: „Ce ți s-a întâmplat?” Nu; de fapt Nélida repeta:

— Au plecat.

— Cât e ceasul? a întrebat-o. Era încă pe jumătate adormit.

— Două. Au plecat. Isidorito n-a venit fiindcă a trebuit să-i însoțească o bucată de drum. N-o să întârzie mult. Acum puteți coborî, *don* Isidro.

Încercând să se ridice, a simțit că-l doare tot trupul și îl înjunghie prin șale. S-a întrebat neîncrezător: „Iarăși un lumbago?” Îl deranja faptul că fata e de față la strădaniile sale trudnice, pe care, în sinea lui,

le-a numit „mizerii”. A spus dezvinovățindu-se:

- Parc-aș fi un bătrân ramolit.
- O poziție incomodă, a zis Nélida.
- O poziție incomodă, a căzut el de acord, nu prea convins.
- Dați-mi voie să vă ajut.
- Nu-i nevoie. Pot și singur.
- Dați-mi voie.

Fără ajutor n-ar fi ieșit de acolo. Nélida l-a sprijinit; ca o infirmieră l-a condus până în cameră. Vidal s-a lăsat în grija ei.

- Acum dați-mi voie să vă așez în pat, l-a rugat Nélida.

A răspuns zâmbind:

- Asta nu. N-am ajuns chiar până acolo. Pot să mă culc și singur.
- Bine. Aștept. Nu plec nicăieri, până nu vă văd culcat.

Privind-o, așa cum stătea, cu spatele la el, oprită în mijlocul camerei, și-a zis că e în ea o forță și o frumusețe care o fac să semene cu o sălbăticiune tânără. A reușit să se dezbrace și să se așeze în pat.

- Gata, a zis.
- Aveți ceai? O să vă fac un ceai.

În ciuda durerii din șale, a simțit un fel de beatitudine neîncercată încă până acum, căci de mulți ani, nu mai știa câți, nu-l mai răsفățase nimeni. S-a gândit că e pe cale să se inițieze în plăcerile bătrâneții și ale bolii. Aducându-i ceaiul, Nélida a spus că mai rămâne o clipă. Așezată la picioarele patului, i-a vorbit - pentru a face conversație, cum i s-a părut lui - despre viața ei și, cu oarecare mândrie, a declarat:

- Am un logodnic. Un băiat pe care mi-ar plăcea să-l cunoașteți.
- De ce nu, a zis el, cam cu jumătate de gură.

S-a gândit că îi plac mâinile Nélidei.

— Știți, lucrează la un atelier mecanic, repară mașini și, cum e o fire de artist, face parte din trioul folcloric „Los Portenitos”, care cântă noaptea prin localurile din centru și mai ales din Piața Italia.

- Aveți de gând să vă căsătoriți? a întrebat.

— Îndată ce adunăm banii de apartament și de mobilă. Nici nu vă închipuiți cât mă iubește. Nu trăiește decât pentru mine.

Și Nélida a urmat înainte cu laudele. În curând, datorită căldurii cu care descria lucrurile, viața ei a prins să se înfățișeze drept un lanț de succese pe la niște baluri și petreceri a căror protagonistă inconfundabilă era ea. Vidal o asculta cu neîncredere și cu duioșie.

S-a deschis ușa. Isidorito i-a privit cu mirare.

- Scuzați, v-am întrerupt.

— Tatăl dumitale nu se simțea bine, l-a lămurit fata. N-am vrut să-l las singur până te întorci.

Lui Vidal i s-a părut că Nélida roșise.

VI

Vineri, 27 iunie

Dimineața următoare se simțea mai bine, dar nu destul ca să-i fi pierit orice îngrijorare. S-a gândit că, dacă ar avea bani, s-ar duce la farmacie, și-ar face o injecție și s-ar pune de-a binelea pe picioare (dacă nu chiar azi, atunci peste o săptămână, după ce și-ar fi făcut toate injecțiile). Până nu primește pensia însă, e exclusă orice cheltuială care nu-i neapărat necesară. Dacă la farmacie lucrează azi domnul Garaventa, ar fi simplu, fiindcă i-ar fi spus ca de la bărbat la bărbat cum stau lucrurile; dar dacă e de rând *doña* Raquel, i-ar veni greu să-i ceară așa ceva. Alte două împrejurări îi sporeau și mai mult încurcătura: pe când *doña* Raquel are mâna ușoară, farmacistului îi mersese vestea că lucrează ca un măcelar.

În drum spre baie, s-a întâlnit cu Faber și cu Bogliolo, care povestea ceva dând din mâini, vorbind iute și agitat. Împingându-și puțin deoparte interlocutorul, Faber l-a întrebat:

— Dumneavoastră unde ați stat azi-noapte?

Vidal a șovăit, încurcat. A reușit să îngaime:

— Păi...

N-a mai fost nevoie de lămuriri. Bogliolo a început să-i povestească.

— Eu, unul, deși nu mă las surprins cu una, cu două...

Vidal l-a măsurat cu oarecare curiozitate: vorbea într-un fel ciudat și era schimbat la înfățișare.

Ridicând glasul, Faber a reușit să se facă ascultat.

— Eu am izbutit să mă vâr într-unul din closete, le-a explicat el, dar am avut o noapte mai ceva ca în romane, puteți să mă credeți. La un moment dat, cineva a bătut la ușă. Tocmai când îmi ziceam că ăsta-i sfârșitul, a plecat.

— Eu, unul, a repetat Bogliolo, deși nu mă las surprins cu una, cu două, m-am trezit drept în mijlocul tinerilor ăloră și, fiindcă nu-mi pierd capul, am hotărât să mă iau după ei.

— Dimineață, când am văzut că ieșirea e liberă, n-am fost în stare să mă ridic în picioare. De atâta ședere, mă apucase ceva ca o durere sau ca un junghi în șale.

Mănat de un impuls fratern, Vidal rosti:

— Și pe mine la fel.

— Nu, nu, a protestat Faber. După ce am ieșit din closet, nu m-am mai putut îndrepta de mijloc o grămadă de vreme.

Cu toate că vorbea cam anevoie, Bogliolo a reușit să-i facă pe cei doi interlocutori să tacă și și-a reluat povestea:

— Băieții au intrat în joc și așa am tăifăsuț și am pus la cale tot felul de planuri până târziu. Să nu vă închipuiți că mă simțeam tocmai la îndemână: procesiunea se mutase înăuntru și, cu toate că nu lăsam să se vadă, eram nervos. Când s-a spart adunarea, am încercat să rămân pe loc, dar au stăruit să merg cu ei. Am vrut să mă lipesc de grupul unde era băiatul tău, pe care, la urma urmei, îl cunosc, însă doi dintre ei m-au luat de braț și, stând de vorbă ca niște prieteni, am umblat o grămadă de vreme, apucând-o către Pacifico. Lângă depozitele de vin Giol, acela căruia-i ziceau Bebelușul, fără să-și schimbe nicidecum tonul prietenos, mi-a spus să uit tot ce-am auzit în noaptea aceea. Celălalt mi-a lăudat proteza și, zicând că vrea să se uite la ea, mi-a smuls-o din gură dintr-o smucitură. Poate n-o să mă credeți, dar când i-am cerut-o înapoi, mărunțelul mi-a spus că, dacă am chef să ajung cât de cât întreg acasă, să nu mai ard gazul pe-acolo.

— Oricum, am scăpat mai ieftin decât Huberman, a remarcat Faber.

Cu afectarea încăpățănată la care recurgea în împrejurările delicate, Bogliolo îndrăzni:

— *Don* Isidro, băiatul dumneavoastră mi-a făcut impresia unui tânăr cu scaun la cap. Aveți curajul să-l descoaseți?

— Să-l descos? a întrebat Vidal.

— Da, ca să vadă el cum stau lucrurile și dacă am vreo șansă s-o primesc înapoi. Dumneavoastră știți cât e de scumpă o proteză.

— De n-aș mai fi știut!

— Îmi promiteți?

— Vă promit, vă promit. Ce s-a întâmplat cu Huberman?

Bogliolo a înălțat din sprâncene oarecum neîncrezător. Apoi s-a apucat să explice:

— Venea, săracul, cu mașina pe Las Heras...

Faber l-a dat puțin la o parte și l-a întrerupt.

— Mă lăsați să vorbesc? Am tăiat din *Última Hora* declarația ucigașului. Scoase din buzunar tăietura din ziar și o desfăcu cu grijă. Merită citită. Asculțați:

„Când am văzut chelia aceea în mașina din față, mi-am dat seama că greșisem banda. Recunosc că se prea poate să-mi fi închipuit cam cum se vor petrece lucrurile și să mă fi enervat dinainte. Dar, credeți-mă, domnilor, toate s-au întâmplat întocmai cum îmi închipuisem: când mașinile celelalte au pornit, cea din fața mea nici vorbă s-o ia din loc, fiindcă șoferul, bătrânul cu chelie, a așteptat mai întâi să i se trezească reflexele și abia apoi s-a pregătit să pună mașina în mișcare. Bătrânul acela a fost victima unei enervări care s-a adunat mereu în mine, de când tot pătesc lucruri asemănătoare din cauza unor bătrâni asemănători. Abia îmi mai țineam firea, iar tentația de a trage ca la tir

în chelia aceea mărginită de două urechi clăpăuge a fost mai tare decât mine.”

Vidal a întrebat:

— Ce au făcut cu nebunul ăsta?

— Ei, dar n-o luați chiar așa! a protestat Bogliolo.

— A fost pus imediat în libertate, a zis Faber.

Bogliolo a deschis robinetul de la chiuvetă și a băut din căușul palmelor. I-a amintit lui Vidal:

— Nu uitați, când aveți prilejul, să-l descoaseți pe băiat.

S-a îndreptat spre casă. Ceilalți doi l-au urmat agale.

— Mi-e milă de el, a zis Faber.

— Mie, câtuși de puțin, a răspuns Vidal.

— Cu toată mutra lui răutăcioasă, nu-i decât un biet prăpădit, un nenorocit care este periuța administratorului. Nu mai știe pe unde să scoată cămașa.

S-au întâlnit cu Nélida și Antonia. Vidal a băgat de seamă că fetele nu-l salută pe Faber. Acesta a plecat.

— Grozavi prieteni mai aveți, *don* Isidro, a observat ironic Antonia.

— Vorbești de Botafogo?

— Botafogo ca Botafogo. Dar pe boșorogul ăsta nerușinat nu-l pot vedea în fața ochilor.

— Antonia are dreptate, a zis Nélida.

Vidal s-a uitat la ea, i-a admirat linia ușor arcuită a gâtului și s-a gândit că l-ai fi putut asemui cu un gât de lebădă și că mereu va descoperi câte ceva nou la fata asta. A întrebat repede:

— Ce-a făcut?

Antonia s-a înfuriat.

— Ce n-a făcut? E un boșorog scârbos. Mă apucă furia chiar și să povestesc. Te duci la baie ori la locul de-alături, iar el se dă la tine și numai gânduri curate nu are. Întrebați-o pe Nélida dacă nu mă credeți.

Nélida a recunoscut:

— De pe la zece seara, se-așază la pândă.

— Nu se poate! a exclamat Vidal.

— Ba bine că nu. Dacă vă spunem că-i așa...

— Ei, asta-i bună! Dar nu se vede cum arată? Te pomenești că, de disperare, și-o fi pierdut orice rușine.

Vidal a mai spus că purtarea lui Faber e nemaipomenită și l-a ocărât în toate felurile.

— Pe un bătrân ca ăsta l-aș denunța fără urmă de remușcare, a declarat Antonia.

Părând că-i dă dreptate fetei, Vidal a sărit în ajutorul lui Faber.

— E un biet nenorocit.

A repetat vorbele astea de câteva ori. A încercat să-i ia apărarea și altfel, pentru că atacurile erau nemiloase.

— Bătrânii de felul ăstuia ar trebui stârpiți până la unul, a spus Antonia.

— Bine. Recunosc că aveți dreptate. Bătrânii care aleargă după femeii tinere oferă un spectacol trist. Dezgustător. Aveți dreptate. Aveți toată dreptatea. Dar dacă-l compari cu un delator sau cu un trădător sau cu un ucigaș...

— Pe dumneavoastră nu v-a jignit Faber. Puneți-vă însă în locul meu.

— Ai dreptate să te simți jignită, a fost Vidal de acord. Faber nu are nicio scuză. Însă poate nefericitul nici nu-și dă seama cât e de grotesc ceea ce face, pentru că să-ți dai seama de asta ar însemna să recunoști că ești bătrân și te pândește moartea.

Antonia a întrebat:

— Și ce-mi pasă mie de asta?

Lui Vidal replica i s-a părut fără drept de apel; crezând, totuși, că e dator să facă un ultim efort pentru prietenul său, și-a rezumat argumentația astfel:

— Bine, vă dau întru totul dreptate. E bătrân și urât, dar nu-i el de vină pentru asta. Nimeni nu-i bătrân și urât fiindcă așa îi place lui.

Antonia l-a privit clătinând din cap, de parcă ar fi auzit ceva nemaipomenit, dar i-o iartă pur și simplu fiindcă-l ia așa cum este.

— Cu *don* Isidro n-o scoți la capăt. Mă duc să m-apuc de spălat.

Înainte de-a o urma, Nélida i-a șoptit:

— Nu mai vorbești așa de față cu Antonia.

VII

Se simțea mai bine. Faptul că trândăvisese o zi întreagă în casă îl însănoșise văzând cu ochii. Dacă n-a ieșit, asta a fost pentru că așa îl sfătuisese Nélida. La douăsprezece, când să meargă la restaurant, a întâlnit-o în poarta de la stradă. Fata i-a spus:

— Nu vă duceți nicăieri. Nu-i deloc cuminte să ieșiți așa, în stradă. Azi vă odihniți, iar mâine o să fiți sănătos tun.

— Nu te poți hrăni cu aer. N-am chef, crede-mă, nici să-mi fierb niște macaroane.

— Mătușa Paula mi-a adus un castron de plăcinte. Îmi dați voie să vă invit?

— Dacă vii să le mănânci cu mine.

— Nu, asta nu. Nu vă supărați, vă rog, doar știți cum e lumea.

Întâi una, apoi încă una, a mâncat vreo șase plăcinte de ale Nélidei, un adevărat ospăț, după care, pentru a le mistui mai bine, a băut niște *mate*. Oricum, i-au căzut greu și după prânz a dormit mult, un somn din acelea cum avusese odinioară, din care te trezești în cele din urmă buimac, fără să știi dacă e ziuă sau miezul nopții. Și-a mai făcut niște *mate*, a așteptat zadarnic ca Isidorito să-i aducă radioul pe care în sfârșit reușise să-l repare, s-a resemnat să-și fiarbă niște macaroane pe care le-a mâncat cu brânză rasă, niște pâine din ziua precedentă și vin roșu; când nu mai rămăseseră decât niște firimituri, a intrat Jimi.

— Am sosit prea târziu? a întrebat.

— Oricât nu ți-ar veni să crezi. N-a mai rămas nimic.

— Doar n-o să-mi spui că n-ai o prăjitură în bufet? Ceva budincă? Sau măcar o bucată de ciocolată?

— Păi, am ciocolata lui Isidorito. O să-ți cadă ca un bolovan.

— Nu-ți fie frică, am încă stomac bun, a spus mușcând iute din bucata de ciocolată. Sper să nu vă certați din cauza asta. Apropo, deseară ne ducem să jucăm cărți la Néstor, care se înțelege bine cu băiatul. E mai sigur. Vii și tu?

Vidal și-a zis ca poate să accepte, pentru că Nélida nu va afla nimic, iar lui i-ar face bine să se întâlnească cu băieții, să ia puțin aer și să-și mai schimbe gândurile negre care-l cuprinseseră în ziua aceea de lenevie și indigestie.

A întrebat:

— E tot frig?

— Îmbracă-te bine; coroanele de înmormântare sunt scumpe.

Vidal și-a aruncat un *poncho* pe umeri și au ieșit în noapte.

— Ce-i cu tine? l-a întrebat Jimi. Parcă ai fi nervos.

— Nu-i nimic. Mă doare mijlocul.

— Anii, bătrâne, anii! Zici că ești șiret și-ți pui în aplicare la vreme strategia împotriva bătrâneții. Dacă te gândești la ea, te-apucă tristețea, îți pieri curajul, iar asta se vede și ceilalți zic că te dai bătut înainte de luptă. Dacă uiți de ea, ți se aduce aminte vorba: „orice lucru la vremea lui” și ți se spune boșorog caraghios. Împotriva bătrâneții nu există niciun fel de strategie. Ia privește, la colț e adunată lume, pesemne că-i o bandă de bățăuși sau vreunul din pichetele acelea de represiune, cum li se zice... Nu ne costă nimic să facem un ocol și să ne ferim de banda asta.

— Suntem gata să înghițim orice. Îți închipui că, în tinerețea noastră, doi domni argentinieni în vârstă ar fi înghițit la fel de cuminți toate astea?

— Ei, pe vremea aceea, tuturor le sărea iute muștarul, dar, mai știi? Poate când nu-i vedea nimeni.

VIII

Néstor împreună cu soția și cu fiul, care se numea tot Néstor, locuiau pe strada Juan Francisco Seguí, într-o căsuță care, în față, avea sufrageria și o cameră, iar în spate o altă cameră și dependințele, ce dădeau spre grădină sau spre curte. Când au sosit cei doi prieteni, ceilalți erau adunați în sufragerie. Pe unul din pereți se afla o pendulă oprită la ora douăsprezece. Stăpâna casei, *doña* Regina, după cum îi era obiceiul, nu s-a lăsat nici acum zărită de prietenii soțului; răspunzând cuiva care întrebase de ea, Néstor a arătat într-o doară spre partea din spate a casei.

Fiul lui spunea:

— Sunt așteptat la o cafenea, de partea cealaltă a bulevardului.

— Alvear, a precizat Dante.

Au izbucnit cu toții în râs. Cum nu se poate mai serios, Jimi a explicat:

— Moșulică ăsta al nostru e de pe vremea lui tata Noe.

Fiul lui Néstor l-a corectat politicos:

— Domnul Dante a vrut să spună bulevardul Del Libertador.

— Dante are dreptate, a remarcat Arévalo. N-ar trebui să lăsăm să li se schimbe întruna numele. Tot la douăzeci de ani, se schimbă casele, se schimbă numele străzilor...

— Se schimbă oamenii, zise Jimi și se apucă să cânte: *Unde ești tu, Buenos Aires al meu?*

— Nici nu-ți vine să crezi că-i același oraș, rosti Arévalo.

Băiatul își luă rămas bun de la oaspeții tatălui său. Vidal s-a dezvinovățit:

— Ce mod de a da buzna în casa omului...

— Încât îl facem s-o ia din loc, adăugă Arévalo.

— Important e să vă simțiți bine, îi încredință băiatul. Nu vă bateți capul din cauza mea.

— E nemaipomenit, să fie nevoit să plece din pricina noastră, zise Arévalo.

— Dar ce importanță are asta, când te gândești că sunteți prietenii tatălui meu? a protestat băiatul. Și a adăugat, într-un murmur nedeslușit: Fie ce-o fi.

Și-a bătut afectuos tatăl pe umăr. A zâmbit, a salutat ridicând mâna și a plecat.

— Un băiat bun, zise Vidal.

— Un pezevenghi, a mormăit Jimi.

Néstor a adus fernetul, alunele americane, măslinile. Rey a întins o mână lacomă. Au tras la sorți; lui Vidal i-a căzut să joace cu Jimi și Arévalo, așa încât, în seara aceea, partidele erau câștigate înainte de a începe.

— Ce ziceți de tapițer? a spus Rey cu gura plină.

Vidal l-a întrebat pe Néstor:

— Tu îl cunoșteați?

— L-am văzut de nenumărate ori în fața casei tale.

Deși Néstor a rostit cuvântul „ori” cu un r grozav de franțuzesc, n-a zămbit niciunul, în afară de Jimi, care le-a și făcut semn cu ochiul.

— Despre cine vorbiți? a întrebat Dante.

— Observ cu neliniște o mare schimbare, a zis Arévalo.

— La bunicul lui Rey, a spus Jimi, prăpădindu-se de râs.

— Nu te cred, a răspuns Dante.

— Observ cu neliniște o mare schimbare, a repetat Arévalo. Înainte, fapte de astea aflai la rubrica de știri a poliției și li se întâmplau unor necunoscuți; acum li se întâmplă oamenilor din cartier.

— Ale căror chipuri le cunoaștem, adăugă Rey cu cruzime.

— Încă puțin și vai de pielea noastră! oftă Jimi, făcând cu ochiul.

— Tu n-ai pic de suflet, zise Rey, ca și când l-ar fi descalificat cu asta.

De ce dă voie guvernul ca șarlatanul ăla de la postul de radio oficial să ne umple urechile cu venin?

Vidal rosti gânditor:

— Eu cred că Farrell a dat tineretului o conștiință. Cum ești împotriva „taifasului la gura sobei”, cum te și consideră un babalâc.

— Halal raționament, zise Arévalo zâmbind.

Rey sări:

— Uite, vedeți otrava? Până și Isidro al nostru ne vorbește cu formulele neghioabe ale demagogului.

— Așa e, a căzut de acord Arévalo; dar și tu, Leandro, te întreci cu gluma. Prea ești conservator.

— Și de ce să nu fiu?

— Știi de ce sunt urâți bătrânii? Pentru că-s prea mulțumiți de sine și nu-i lasă pe alții în locul lor, argumentă Arévalo.

— Care-i ăla să-l miște de la casă pe Forțosul? a întrebat Jimi.

— Să las în locul meu niște lichele, numai fiindcă-s tineri? Să-mi părăsesc eu rodul muncii mele? Să las cârma din mână?

Făcând cu ochiul, Jimi a început să cânte:

— *Cum mai cântăresc bătrânii!*

— Vă arde de glumă, a comentat Néstor; apoi, nelăsând niciun r să scape de pronunția lui franțuzească, a adăugat: dar dacă autoritățile nu opresc vârtejul ăsta, cine va mai fi în siguranță?

— Vă amintiți de cucoana aceea bogată, Ugarteche? a întrebat Rey.

— Bătrâna cu pisicile? a întrebat Arévalo.

— Bătrâna cu pisicile, a încuviințat Rey. Ce i se putea reproșa? Avea și ea o ciudățenie: hrănea pisici. Dintr-atâta lucru, ieri, o hoardă de tineri au omorât-o în bătaie la colțul casei sale, sub ochii trecătorilor care nici n-au crâcnit.

— Și sub ochii pisicilor, adăugă Jimi, care nu putea suporta timp mai îndelungat lucrurile triste.

— Care adulmecau cadavrul, zise, drept încununare, Rey.

Jimi i se adresă lui Vidal:

— Când stai față în față cu veneticul ăsta de spaniol, trebuie să te aperi cu umbrela. Ai văzut cum i-a zburat din gură bucățica de alună? Când vorbesc, bătrânii stropesc cu salivă în toate părțile. Până de curând, scăpasem de pacostea asta, dar acum am început și eu. Zilele trecute, în focul unei discuții, i-am pus, nu mai știu cui, un mic semn alb pe mânecă. Aș fi vrut, ca să nu se observe, să continui conversația, dar nu mai aveam în cap decât asta: Doamne, de nu și-ar da seama.

— Bunicul a pățit-o și mai rău, zise Arévalo.

— Bunicul lui Rey? întrebă Dante.

— Voi nu citiți ziarele? li s-a adresat Arévalo. Era o povară în cărca familiei și l-au făcut să dispară două nepoțele, de șase și de opt ani.

— Respectiv, a încheiat fraza Rey.

— V-ați pus în cap să mă speriați? a întrebat Jimi. Hai să vorbim lucruri mai serioase. Duminică, bate „River”?

— În partidele amicale, „River” se întrece pe sine, zise Rey.

— Nu degeaba ți se zice Forțosul, a remarcat Arévalo.

Dante întrebă, iritat:

— Ce are asta de-a face cu bunicul lui?

S-au apucat să înșire câte grozăvii se petrec pe terenurile de sport și în tribune. Rey a afirmat:

— În ziua de azi, un om cu scaun la cap se uită la fotbal așezat în fața ecranului de televizor.

— Eu, unul, a zis Dante, care de data asta îl auzise și el, nu mă mai duc acum la stadion, nici dacă joacă „Excursionistas”.

După ce s-a declarat partizan al unei „confruntări adevărate, directe”, Néstor a anunțat:

— Duminică mă puteți vedea în tribună, strigând: „Haide, River!”

— Doar nu ți-ai pierdut mințile, zise rugător Jimi.

— Sinucidere curată, conchise nepăsător Rey.

Dante i-a lămurit:

— Néstor se duce împreună cu băiatul.

— Ei, asta-i altă poveste, a căzut chiar și Rey de acord.

Plăcut atins în mândria lui de tată, Néstor a întărit:

— Ei, vedeți? Nu mi-am pierdut nici mințile și nici nu mă sinucid. Merge cu mine băiatul.

— Iar între timp, tot trăncănind, ține jocul în loc ca să amâne

înfrângerea, i-a retezat-o Jimi. Moșulică ne crede proști. Mare șmecher, nu-i așa?

După ce-au mâncat patru băți la rând, înfrânții au spus că le ajunge. Dante a zis că are de gând să se culce devreme; Néstor a mai adus un rând de fernet și de alune americane; Rey a remarcat că se făcuse miezul nopții. Au plătit.

— Noi o să avem un noroc chior în dragoste, zise Néstor.

— Și de ce, mă rog? întrebă Jimi. Nu din pricina cărților ați pierdut voi.

Rey a zâmbit, a dat din cap și l-a dojenit afectuos:

— Lasă-ne măcar speranța.

— Ia uitați-vă la el! a exclamat Arévalo. Unde e vestitul lui tupeu? Nu degeaba susținea Novión⁽⁴⁾ că e de ajuns chiar și gândul la dragoste, ca să facă din tine om.

Au plecat împreună, dar în curând au apucat-o fiecare spre casele lor, afară de Rey, care i-a spus:

— Vreau să-mi mai dezmoțesc picioarele. Vin cu tine până la poartă. Și a adăugat pe un ton confidențial: Te rog să nu-ți închipui că singura mea distracție e să stau tolănit în fotoliu în fața televizorului și să mă uit la fotbal. Spun asta cu tot respectul ce-l am pentru drăcoveniile astea tehnice.

În chip inexplicabil, auzind vorbele din urmă, pe Vidal l-a apucat furia împotriva prietenului său. Au mers mai departe. Rey l-a luat de braț și i-a spus:

— Să ne mai plimbăm puțin. Hai și condu-mă până acasă.

Plimbându-se, Vidal se gândea că, în ceea ce-l privește, ar fi avut chef să rămână singur, să fie deja în patul lui și, dacă se poate, chiar adormit. Ca să curme tăcerea, a comentat:

— Noaptea asta nu-i chiar așa de frig.

— Vine de-acum, cu întârziere, dar vine, vara Sfântului Ioan.

Vidal și-a zis că noaptea, ca și cum s-ar fi lărgit locul, se elibera de obicei de niște lucruri care, în timpul zilei, îl țineau ca-n chingi; durerea de mijloc, bunăoară, îi dispăruse sau cel puțin nu-l mai supăra așa tare. Ajungând la brutărie, s-a grăbit să exclare:

— La revedere.

— Te duc până acasă.

Lui Vidal i-a trecut prin minte, pentru întâia dată, că poate vrea să-i spună ceva important. Și-a mai zis că, de-o țin tot așa și Rey nu se hotărăște odată, o să se plimbe până la ziuă. A rupt din nou tăcerea:

— De ce lipseai ieri de la prăvălie?

— De dimineață? Fetele astea totdeauna înfloresc lucrurile...

De bună seamă că dorința de a vorbi și scrupulele legate de asta îl făceau să nu fie atent. Vidal nu era curios. Cu egoismul omului obosit, s-a hotărât să pună capăt acestui du-te-vino.

— La revedere, a rostit intrând în coridor.
A mai zărit vag fața cărnăasă a lui Rey, care tocmai deschidea gura.

IX

Sâmbătă, 28 iunie

Dimineața, durerea de șale reapăruse. Vidal s-a sculat cu chiu, cu vai din pat, a pus apa la fiert, s-a îmbrăcat, a băut niște *mate*. Și-a urmărit, pe îndelete, durerea la fiecare mișcare. Luându-se singur în râs, și-a spus că procedează întocmai ca un jucător de cărți priceput, bunăoară Arévalo (sau Jimi, când se ținea pe urmele lui Arévalo), care filează cărțile și cercetează cu încetineală studiată mâna ce i-a fost împărțită. După o vreme, a ajuns la concluzia că, durerea fiind pe deplin suportabilă, nu mai e nevoie să arunce banii pe injecții ori altele asemenea de la farmacie. Atunci și-a dat seama că trebuie să înfrunte, ca un adevărat bărbat, o altă încercare, cea mai grea dintre toate, și anume să-și spele niște haine. Și-a zis: „În secunda asta!"; și-a închipuit cât îi va veni de greu să le frece și să le clătească aplecându-se de spinare; i-a pierit tot curajul și a numit „mastodonți" vechile chiuvete largi și adânci ce se aflau la baie. A protestat: „Azi nici nu se mai fabrică din astea. Nu degeaba se zice că altădată oamenii erau mai voinici." A clădit grămadă o pereche de ciorapi, niște indispensabili, o cămașă, un maiou. A clătinat din cap și a rostit: „N-am de ales. Până vine pensia - se pune întrebarea dacă mai vine vreodată - nu dau rufele la spălat. Antonia o să se uite chiorăș la mine, ca în fiecare lună când nu-i duc maică-sii rufele să le spele. Până nu-mi vin banii, trebuie să renunț la asta și la orice lux. Frumos îți mai stă, să vorbești singur."

Doña Dalmacia, mama Antoniei, era cel mai popular personaj dintre toți chiriașii. Rămasă văduvă de tânără, se zicea că, spălând și călcând (fără a înceta între timp să glumească și să cânte), femeia asta creolă, plină de curaj crescuse, educase, ținuse cât de cât curați opt copii. Acum, fiindcă toți (în afară de Antonia) se căsătoriseră și se mutaseră la casele lor, *doña* Dalmacia luase la ea cele trei fete palide ale unui fiu aflat la strâmtoare: în inima-i largă era loc destul, iar pofta ei de lucru nu cunoștea oboseala. Totuși, vârsta o schimbase, făcând să crească sâmburele acela de asprime care-i stătea în fire, fapt care, de bună seamă, a făcut ca, mai degrabă cu afecțiune decât în bătaie de joc, lumea nou venită în cartier s-o poreclească Soldațoiul; dacă însă era iute la mânie - nu era tocmai cuminte să te pui rău cu ea -, tot atât de sigur este și că ierta repede și uita jignirile.

Mergând spre baie, Vidal a murmurat: „Numai de nu m-aș întâlni cu careva. În casa asta, îți țin socoteală și de câte ori te duci la closet. "

S-a întâlnit, bineînțeles, cu Nélida, care spăla, și cu Faber.

— Îi explicam domnișoarei, zise Faber, că nu-s de vină numai cei care nu fac față împrejurărilor. Mai sunt și ăia care vâra zâzanie.

— *Don* Isidro, vă vine să credeți că Antonia mi-a întors spatele?

— Nu se poate, zise Vidal.

— Nu se poate? Dumneavoastră n-o cunoașteți. Domnul Faber nu mi-a făcut nimic, dar ea vrea să mă port cu dânsul mai rău decât cu un câine.

Faber dădu afirmativ din cap. Vidal exclamă:

— Nemaipomenit!

— Și încă ceva. Mă bârfește acum peste tot, fiindcă noaptea trecută am fost la dumneavoastră în cameră.

Vidal n-a putut să-și arate îndeajuns uimirea față de descoperirea asta, căci au apărut Dante (care avea ceva neobișnuit în înfățișare) și Arévalo. Nélida s-a retras în grabă, zicând:

— Bine, dar și dumneavoastră prea stați în calea și în ochii lumii.

Faber a pornit-o în goană spre casă, iar Vidal s-a pomenit față în față cu administratorul. Acesta a rostit:

— Nu trebuie să ne lăsăm dezbinați de niște fleacuri, am putea zice. Vă dau o pildă. Domnul Bogliolo a făcut un tărăboi nemaipomenit fiindcă cineva l-a inundat cu apă din pod. Ce mare lucru? Mă duc acum sus să văd dacă nu descopăr ceva. S-a îndepărtat câțiva pași, s-a întors și a anunțat dramatic: Sau ne strângem rândurile, sau ne încolțesc din toate părțile.

După plecarea administratorului, Arévalo a zis:

— În casa asta-i prea multă agitație. Iar noi, dimpotrivă, avem nevoie de liniște. Am venit să-ți cerem un sfat.

— Vă stau la dispoziție, a răspuns Vidal.

— Nu mai fi așa de solemn. Să vedem ce zici și tu. Dante, aici de față, a hotărât azi-noapte... Să-i spun?

— Doar de asta am bătut drumul până aici, zise Dante iritat. Cu cât mai repede, cu atât mai bine.

Arévalo vorbi iute:

— A hotărât azi-noapte să-și vopsească părul și te întreabă cum ți se pare.

Vidal îngăimă:

— Mi se pare grozav.

— Nu te grăbi, protestă Arévalo.

— Să-ți spun ce mă pune pe gânduri. Sunt unii cărora părul cărunt le face silă și-i înfurie; alții, în schimb, turbează de mânie când văd un bătrân cu părul vopsit.

Arévalo zise:

— Să-ți explic. I-am povestit lui Dante că, odată, când să intru cu o pipiță la hotel, ne întâlnim în ușă cu altă pereche. Fata pufnește în râs:

„Ia te uită la moșulică asta.” Mă uit și văd că-i un fost coleg de școală, mai tânăr decât mine, atât doar că alb la cap ca oaia.

— Tu te vopsești?

— Ești nebun? Slavă Domnului, n-a fost nicicând nevoie de asta.

— E aici o chestie, observă Dante, vizibil îngrijorat. Vopseaua se vede.

— Cum să se vadă? replică Arévalo. Nimeni nu se uită cu atâta atenție la altul. Știm, destul de vag, că unu-i cărunt, altul e chel, dar atât.

— Se pare că femeile se uită, și-a dat cu părerea Vidal.

— N-aud ce zici, a spus Dante.

— Se uită la alte femei, ca să le caute nod în papură, zise Arévalo.

— Lumea din ziua de azi se uită, se încapățână Dante. Și n-o să tăgăduiți că un bătrân cu părul vopsit le stârnește furia.

— Dar cei cu chelie? întrebă Vidal.

— Vopseaua de acum e proastă, a continuat Dante. Se observă.

— Jumătate din fetele care trec pe stradă sunt vopsite. Tu observi?

— Eu, nu, zise Dante.

Ca și cum și-ar fi schimbat părerea, Arévalo încuviință:

— Se observă când te ascunzi. Ce părere aveți despre negrele care-și fac părul blond?

— Nu-mi pasă ce fac negrele. Mie să-mi spuneți drept: par mai tânăr? Nu înșel cu asta pe nimeni, a rostit Dante posomorât.

— Atunci de ce te-ai mai vopsit? a întrebat Arévalo.

— Păi, nu știu. Te-am întrebat și pe tine.

— Câteodată, cel mai bun lucru e să sari în apă.

— Pare ușor, când e vorba de alții. Iar acum nu-mi răspundeți nimic: îmi stă bine? îmi stă rău? îmi stă mai rău decât înainte?

Vidal și-a zis: „Parcă-i un copil cicălit și prostănac.” A întrebat:

— Dar unul cu chelie ce face?

Nélida s-a întors.

— Domnule, i-a spus încet, vă cheamă la telefon unul Leandro.

— Mă așteptați o clipă?

— Nu, ne ducem.

Nélida l-a întrebat:

— Ce faceți cu rufele astea?

— Vreau să le spăl.

— Dați-mi-le mie.

— Antonia o să intre la niște idei...

— Asta ar mai lipsi.

Ca să intre în atelier, unde lucrau vreo șase fete, a trebuit să-și înăbușe o pornire instinctivă de teamă; cu toate astea, până nu demult, îi plăcea să fie înconjurat de femei tinere.

Rey i-a răspuns la telefon:

— Am de gând să investesc niște bani într-un hotel...

— Nu mai spune...

— Mi-ar plăcea să-l vezi și tu. Ai curaj să ieși în după-amiaza asta?

Nu-i departe de tine. La cinci e prea devreme?

I-a spus numele străzii - Lafinur - și numărul.

Vidal nu și-ar fi închipuit în ruptul capului că ăsta e secretul ce nu-i dădea pace azi-noapte prietenului său. Și-a zis că e un prost psiholog. Nu izbutea nicidecum să cunoască oamenii.

X

Ajungând pe strada Lafinur, a exclamat: „Nu se poate!” După alți câțiva pași, a trebuit să admită: „Și totuși, altul nu se află pe aici.” Desigur, șovăielile de noaptea trecută erau de înțeles: sărmanul Rey nu se hotăra să-i spună că are de gând să cumpere o casă de întâlniri. Acum șovăia el însuși. „Să recunoaștem că nu-i prea plăcut să intri fără o însoțitoare”, s-a gândit. Rey a apărut în ușa hotelului, zâmbind cu toată gura și făcându-i semn să se apropie. Oare câți ani ar trebui să trăiască un om, ca să înceteze odată de-a se mai tot rușina fără niciun motiv și să devină matur de-a binelea? Își aruncase ochii în jur, sperând că, cine știe, n-o să-l vadă nimeni intrând acolo, mai ales că, ceea ce agrava lucrurile, grăsanul de Rey atrăgea atenția cu gesturile sale. Rey l-a îmbrățișat degrabă, foarte bucuros și agitat. Negreșit că nu există niciun motiv ca vreun observator întâmplător să-și închipuie cine știe ce grozăvii. Nenumărate pricini ar fi putut să aducă aici doi domni cum sunt ei. De pildă, aceea de a vizita hotelul cu gândul să-l cumpere. Ca de atâtea ori, adevărul părea de necrezut.

Rey l-a condus de-a lungul unui coridor care dădea în *patio*, a bătut ușurel la o ușă, a deschis-o fără să mai aștepte răspunsul și s-a dat la o parte, lăsându-l pe Vidal să intre primul. După un scurt moment de șovăială, acesta a făcut ce i se indicase. Îi pierise toată îndrăzneala, așa cum se întâmplă uneori în vis, astfel încât s-a bucurat trezindu-se în fața unui grăsan palid - patronul, desigur -, într-un birou unde se afla o masă cu niște cești de cafea. Rey a făcut prezentările:

— Prietenul meu Vidal. Compatriotul meu Jesús Vilaseco.

— Mai adu o ceașcă, Paco, a strigat patronul. Și o cafea ca lumea, și fierbinte! apoi a coborât glasul, pentru a întreba, oftând: Oare există servitori mai proști decât aceia de la hoteluri de soiul ăsta? La ce bun să-l mai tragi jos din pat pe Paco ăsta? O să-ți aducă, vezi bine, cafeaua rece, iar răcoritoarele calde.

A intrat individul cu ceașca: un coate-goale galben la față ca și stăpânul lui, dar mai tânăr și din cale afară de murdar. A zis:

— *Don* Jesús, la opșpe iar e mânjit peretele.

— Tot ăla cu Angélica lui, Paco?

— Da' de unde. Când oi pune eu laba pe șmecherul ăsta...

— Pune cafea ca lumea, Paco, și măcar de data asta să fie fierbinte.

— Cine-i ăla cu Angélica?

— Un țicnit care mângălește mereu pe perete: *Angélica, te caut întruna.*

Vidal s-a gândit: „Un bărbat părăsit. O cheamă plin de dragoste, dar nu-și face iluzii.” A intrat și el în vorbă:

— Sărmanul om...

— Sărmanul? a repetat patronul. Din cauza unor sărmani ca ăsta, într-o bună zi te pomenești cu hotelul închis.

— Nu-ți dai seama? a sărit și Rey.

— Mai devreme sau mai târziu, tot dă nas în nas cu respectiva, care, dacă vine aici, nu vine singură, și-i taie gâtul ca la un pui de găină. De departe, dumneavoastră vi se pare că aici omul huzurește și că-i raiul pe pământ.

Rey l-a întrerupt cu viclenie:

— Nu te plânge. În afară de pompele funebre, unde în altă meserie se mai câștigă atâtea parale ca în asta a ta?

— Mă pui alături de ăia? Dar lor cine le face necazuri? E drept, nu zic ba, că trebuie să ai un stomac...

Vidal s-a gândit că în discuția asta rolurile se inversaseră. Cumpărătorul laudă marfa, iar vânzătorul o ponegrește. Oare pe unde le umblă mintea? Rey i s-a adresat compatriotului său:

— Ce știi tu cât mă zbat, ca la sfârșit de lună să câștig și eu o pâine? Ca să nu mai pun la socoteală creditele și furtișagurile mărunte...

— Și tu ce știi cât îmi sare mie inima din loc? Pe inspector, cu care tu te aranjezi dându-i cozonac, eu nu-l pot mulțumi nici cu tot câștigul dintr-o zi de sâmbătă; cât despre vizitele comisiei de la onorata primărie și ale mafioților din patrulă, să nici nu mai vorbim. Știi pe cine invidiez? Pe *don* Eladio, care și-a lăsat baltă taximetrele, a deschis un garaj și s-a apucat să transporte carne. Vii odată cu cafeaua aia, Paco?

Au vorbit pe lung și pe larg despre *don* Eladio. Vidal și-a zis că oamenii ăștia de afaceri nu-s nicicând grăbiți, de parcă n-ar avea nicio treabă; el, în schimb, care n-are nimic de făcut, nu-și poate pierde vremea în halul ăsta. Pesemne că îl ținea legat acolo pe scaun un spectacol ce părea inevitabil: felul în care cei doi, plecând de la poziția pe care se situaseră, își vor atinge fiecare scopul urmărit: unul să câștige cât mai mult, celălalt să dea cât mai puțin. Într-adevăr, nerăbdarea îl făcea de-a dreptul nervos. A intrat Paco și, punând ibricul de cafea pe masă, a spus:

— Dacă nu-i fierbinte, de vină-s ăia care tot vin întruna. Nu trece-o clipă și țrr! soneria.

— Și te mai plângi, a comentat Rey.

— Crezi că n-am de ce să mă plâng, Leandro? N-am cerut decât o cafea fierbinte.

S-a întredeschis ușa și o voce de femeie a întrebat:

— Se poate?

Paco s-a dus iute să vadă cine-i la ușă.

- E Tuna, a zis. Ce mai faci?
- Cum îți merge? a întrebat patronul.
- Bine că ai venit, a zis Rey, uitându-se pe furiș la ceas.

Era o fată cu pielea arămie, nu prea înaltă, cu un păr negru, des și fruntea îngustă; avea ochii mici și duri, pomeții ieșiți în afară și era îmbrăcată în niște haine noi, dar sărăcăcioase. Era răcită.

— Bei o cafea, Tuna? a întrebat patronul. Poate se îndură Paco și-o aduce fierbinte.

- Mulțumesc, n-am timp.

Rey a întrebat alarmat:

- N-ai timp?
- Ei, ba am. Numai că nu prea mult.

Vidal se ridicase de pe scaun; fiindcă nu l-au prezentat, a salutat-o înclinând capul.

- Bine, dacă vrei, hai să mergem, a zis patronul.

Tuna a scos din poșetă o batistă de hârtie, a desfăcut-o cu un gest elegant și și-a suflat îndelung nasul. Vidal a observat că mototolește în mână gheomotocul de hârtie umedă și are unghiile date cu roșu închis. S-a întrebat ce caută fata aici. Era intermediara? Nu s-ar fi zis.

- După tine, a spus Rey.

Vidal a ieșit ultimul. Camerele, ale căror uși vernil alcătuiau un șir nesfârșit, dădeau spre un acoperiș; la dreapta, sub o boltă de viță, se afla un loc de trecere pentru mașini, închis. Patronul a pus mâna pe clanța de la prima cameră.

- Nu, *don Jesús*, aici e ocupat, i-a atras atenția Paco.

— Toate camerele-s la fel, a spus patronul și a deschis-o pe următoarea.

Tuna și Rey au intrat, patronul i-a făcut loc lui Vidal să intre, iar el s-a retras și a închis ușa. În cameră se aflau un pat larg, două noptiere, două fotolii și câteva oglinzi mari. Vidal și-a zis: „Am căzut în cursă.” Mai apoi gândul i s-a părut absurd. Oare până când el, un om aproape trecut, o să rămână în străfundul sufletului său doar un copil? Ba și mai rău: un copil timid. Se pare că, în cele mai multe din situațiile neașteptate, până la sfârșitul vieții sale... A băgat atunci de seamă că Rey sărută drăgăstos mâinile fetei.

— Sau te porți ca lumea, sau plec, l-a amenințat Tuna. Ți-am mai spus să n-am timp de pierdut.

- O să fim cuminți, a spus Rey resemnat.

I-a arătat lui Vidal un scaun, iar el s-a așezat pe marginea patului. Așa cum stătea acolo, ca un copil ascultător, arăta grozav de mătăhălos și de gras.

Cu gândul aiurea, Vidal a citit inscripțiile de pe pereți: *Adriana și Martín; Rubén și Celia; Amintire de la o inimă din Entre Ríos; Pilar și Rubén.*

Tuna era răcită bine. Își sufla mereu nasul tot scoțând din poșetă la batiste de hârtie, pe care, după folosire, le punea grămadă pe fotoliul liber. Grijuliu, Rey a strecurat:

— Dacă te temi că-ți face rău...

— Dacă mi-ar face rău să mă dezbrac, ar însemna că-s tuberculoasă, l-a încredințat Tuna.

Pe măsură ce-și scotea hainele, le punea în ordine pe spătarul fotoliului. Goală, s-a plimbat de ici-colo prin cameră, apoi, cu neașteptată sfială, a schițat câțiva pași de dans, și-a ridicat extatic brațele, a făcut o piruetă. Vidal a observat că, de la sâni până mai jos pe pântec, are pielea cenușie și a mai observat că are o aluniță neagră lângă buric. Fata s-a apropiat de Rey, s-o sărute. Apoi a spus ceva. Uluit, Vidal și-a dat seama că vorbește *cu el*. Tuna îi zicea:

— Dumneavoastră nu doriți nimic?

S-a grăbit să răspundă:

— Nu, nu, mulțumesc.

În clipa aceea, i-a trecut prin minte că mai târziu o să-l apuce greața sau, mai știi?, poate furia. Printre hohote de râs, Rey îl îndemna:

— Să nu te jenezi de mine... Tuna nu-și face decât meseria.

Voia, se vede, să pară stăpân pe situație. Vidal era cât pe-acți să-l repeadă, când fata i s-a adresat cu o voce mahnită.

— Dacă nu vrei nimic, primește, te rog, o amintire de la mine. A mai scos din poșetă o batistă de hârtie, și-a apăsător pe buze și, sub desenul astfel întipărit, a scris stângaci, cu rujul de buze: *De la Negresa*.

— Mulțumesc, a rostit Vidal.

— Ți se zice Negresa? a întrebat Rey neliniștit. Mie nu mi-ai spus că ți se zice Negresa.

Femeia s-a îmbrăcat, și-a cerut banii, între ea și Rey a izbucnit o ceartă înverșunată în legătură cu suma. Vidal și-a amintit că Rey numea clipa când dădeai bani cuiva „momentul adevărului”. La despărțire, Tuna și Rey nu păreau deloc supărați. S-au sărutat dragăstos pe obraz, ca o nepoțică cu unchiul ei.

Când bărbații au rămas singuri, Rey a comentat:

— Nu-i urâtă, micuța. Și mai am încă o grămadă ca ea sau cam pe acolo, cărora nu trebuie decât să le dau un telefon... Ți-am spus cum am pescuit-o? La rubrica *Servicii casnice*, unul dintre anunțuri atâta tot pomenea de înfățișarea plăcută, încât mi-a sărit pe dată în ochi. Nu-s fete rele, dar, de bună seamă, trebuie date în grija unor vlăjgani cu care nu-i de glumit.

Și-au luat rămas-bun de la patron și au ieșit în stradă. Cine știe de ce, Vidal a simțit că-l apucă mila de prietenul său. Voia să-i vorbească, să nu-i dea impresia că e supărat, dar a mers vreme îndelungată fără să-i vină vreun subiect de discuție în minte. Trecând prin fața casei în demolare, a zis:

— Iute o mai dărmă!

— Când e vorba de dărmă, suntem foarte harnici, a întărit Rey.

Vidal s-a uitat la ruine. Acum rămăsese dezgolit tapetul camerei în care fusese desigur dormitorul, având pe el un pătrat decolorat, unde probabil atârnase un tablou, după cum ieșeau la iveală și intimitățile băii. În fața brutăriei, și-a amintit cum se descotorosise de Rey noaptea trecută și, fiindcă ajunge un antecedent pentru a crea obișnuința, fără nicio altă pregătire, a spus:

— Sunt așteptat. Te las.

S-a îndepărtat cu pași grăbiți. Întorcându-și privirea, a întâlnit aceeași imagine ca și noaptea trecută: fața carnoasă a lui Rey, care tocmai deschidea gura.

XI

Își dorea să se întoarcă acasă așa cum un animal tânjește după bârlogul său; a băgat însă de seamă cu uimire că e agitat și s-a hotărât să-și calmeze puțin nervii înainte de a se duce la culcare. Și-a spus că, până la vârsta asta, un bărbat a trecut prin atâtea experiențe, încât o întâmplare de felul celei de la hotel nu-l mai miră cine știe ce. Totuși, era îndemnat s-o compare cu unul din visele acelea în care nu se întâmplă nimic amenințător sau neliniștitor, dar care ajung să te apese din cauza imaginilor de o forță greu de definit. În aceeași clipă, prin cine știe ce asociație de idei, și-a amintit de un câine pe care-l avuseseră când era mic: sârmanul Vigilante, care, după ce ani și ani de zile avusese o comportare devotată, statornică și demnă, căzuse la bătrânețe în boala de-a se lua la harță, în chip rușinos și inutil, cu toți câinii din cartier. Probabil pentru prima oară în viață, el s-a simțit jignit. Prietenia cu câinele n-a mai fost aceeași, iar când acesta s-a prăpădit, a cunoscut alte două sentimente neîncercate încă: remușcarea și mâhnirea.

S-a gândit că i-ar face bine să stea de vorbă cu Jimi. Cu mintea lui atât de chibzuită, Jimi o să-l ajute să ia totul în glumă, să-și dea seama ce înseamnă capcana asta atât de absurdă ce-i fusese întinsă. E drept că nu-i va veni ușor să istorisească toată povestea fără a pomeni numele lui Rey; mai bine zis, fără să-l facă de răs pe Rey; dar e la fel de adevărat că, urmărind niște scopuri misterioase, acesta își bătuse joc de el. Oricum, nu-i făcea plăcere să-și trădeze cu bună știință un prieten. Și-a adus atunci aminte o vorbă care s-ar fi putut să-i fie de folos ca să-l acopere pe sârmanul Rey: dai în vileag păcatul, nu și păcătosul. Câtă vreme însă va fi în stare să se ascundă de Jimi? Fără a-și face prea mari iluzii, a ajuns pe strada Malabia, unde stătea Jimi, de când fusese plătit să se mute din fosta lui locuință de pe Juncal, colț cu Bulnes. Cu gândul că va sta acolo doar câteva zile, s-a mutat la un hotel. Spre norocul lui, proprietarul acestuia voia și el să ridice o clădire nouă și le plătea clienților să se mute. Jimi, proaspătul sosit, a pretins mai mulți bani decât toți ceilalți și a rămas pe loc pentru un timp nedefinit, iar acum locuia în aceeași casă, pe care încă se mai vedea, în dreptul ușii, o placă neagră și strălucitoare, unde puteai citi, scris cu litere de mână aurite: *Hotel Nuevo Lucense*. Împreună cu Jimi mai stătea o nepoată, Eulalia, ștearsă la figură, blondă și voinică, despre al cărei rol în casa aceea umblau tot felul de zvonuri, câtă vreme greul treburilor gospodărești cădea în spinarea unei fete care nu dormea acolo, Leticia,

o ființă cu un obraz ce părea neterminat și a cărei piele, lucru ce te izbea mai ales neplăcut, era ca de mumie.

Nuevo Lucense fusese la începuturi o casă familială, din acelea de început de secol, care avea bucătăria și celelalte dependențe la subsol. În bucătărie, lumina pătrundea printr-o fereastră semicirculară, tăiată la același nivel cu trotuarul. I-au căzut ochii pe ceva care, acolo jos, se mișca pe albul mozaicului.

S-a oprit, s-a aplecat, s-a uitat. I s-a părut că zărește un bărbat și o femeie dansând prin subsol, cu mișcări ce erau când rigide și țepene, când vijelioase; când săltărețe, când smucite. Imediat după, și-a dat seama că femeia care se zbătea în brațele bărbatului e Leticia. Jimi se ținea strâns de ea, cu o tenacitate și o sprinteneală de nerecunoscut. Amândoi arătau răvășiți, cu hainele în dezordine și cu părul vâlvoi. La vederea lor, Vidal a rămas înlemnit, aplecat spre fereastră. L-a trezit din uimire o voce necunoscută, care venea de undeva de aproape:

— Ca un câine în călduri. Boșorogul ăsta scârbos ar merita o chelfăneală.

S-a ridicat pe jumătate. De sus i se adresa un tânăr deșirat, cu o figură fanatică și amenințătoare. Instinctiv, Vidal i-a luat apărarea prietenului său:

— Ei, nici chiar așa, a zis el.

— Credeți? I-a întrebat tânărul, de parcă l-ar fi acuzat.

Vidal a reușit să rostească:

— Eu, unul, n-aș face așa ceva, dar dacă lui îi place, n-are decât.

Mergând spre casă, s-a uitat mereu în urmă, să se încredințeze că nu-l urmărește nimeni. Ciudatul vârtej al hotelurilor și al amorurilor grotești se sfârșise printr-o scenă ambiguă, care-l umplea de nemulțumire. Putea oare să-și reproșeze ceva? Dintr-o curiozitate prostească, își dăduse de gol un prieten, iar apoi nu-l apăraseră destul de hotărât. Deplângând lipsa de curaj de care dăduse dovadă, fapt ce nu se va mai repeta niciodată, s-a uitat încă o dată în urmă.

XII

Duminica, 29 iunie

— E o dimineața foarte frumoasă, a zis Néstor intrând în camera lui Vidal. Într-o zi ca asta, nu-ți vine să stai în casă. Nu vrei să vii cu noi la meci?

— Nu cred. E încă frig.

— Aici înăuntru, vrei să zici. N-ai ieșit încă?

— M-am dus până la birt și la brutărie. Am fost așa de distrat, că numai la întoarcere mi-am dat seama ce aer ciudat are orașul, ca în vremuri de revoluție. Nu-i vorba pur și simplu de liniștea duminicală.

— Deosebirea e că zărești polițiști la fiecare pas. S-a spus că nu vor fi îngăduite niciun fel de incidente. Haide, mișcă; să mergem la meci.

— Mă tot gândesc...

— La ce te gândești?

— Prostii. Că suntem bătrâni. Că bătrânii n-au loc pe lumea asta, fiindcă nu-i nimic pregătit pentru ei. Pentru noi. Ia te uită ce mai noutate...

— Până una-alta, nici nu ești bătrân. Și apoi, este loc pentru toți. Viața e plină de tot felul de lucruri plăcute...

— Nu știu ce să zic. Dacă ieși pe Las Heras și te uiți la femeile tinere... Aici nu încapе zgârcenie, natura e inepuizabilă și dă an de an lăstare noi.

— O privești stimulative.

— Ești nebun. Vrând-nevrând, îți spui că nu-s de nasul tău. Cu cât te uiți mai mult la ele, cu atât te preschimbi mai mult într-un babalâc scârbos.

Néstor l-a cercetat cu ochii lui ca de găină, rotunzi și fără expresie, și a spus:

— Femeile nu-s totul.

— Chiar așa să fie?

— Ți-am mai spus că viața e plină de tot felul de atracții...

— Întocmai ca o grădină japoneză, sugeră Vidal.

— Fiecare vârstă cu plăcerile ei.

Se auzi ceva ca un răget. Vidal răspunse iute:

— Când ești bătrân, totul e trist și ridicol; chiar și teama de moarte.

— Ți dau un sfat: vino la meci și-o să-ți mai schimbi gândurile.

— Degeaba. Cum ies pe Las Heras și mă uit la femeile alea care trec...

— Să-ți spun ceva. De la o vreme încoace, nici nu-mi mai pasă de femeii.

Răgetul s-a auzit din nou, mai aproape.

— Ce vorbești? a comentat Vidal.

— Așa cum ai auzit. Pur și simplu nu-mi mai bat capul cu ele. Într-o vreme, mi-aduc aminte, dacă aveam o întâlnire, aș fi făcut orice să mă pot duce.

— Iar acum te lasă rece?

— De cu totul.

— De cu totul? repetă în glumă Vidal.

Prietenul lui spuse zâmbind:

— Ei, mai mult sau mai puțin. În schimb, am descoperit plăcerea banului.

Vidal l-a măsurat cu oarecare curiozitate, nu lipsită de admirație. Deși îl știa de o grămadă de vreme, nu-l crezuse în stare să judece cu propriu-i cap. Poate Néstor nu greșea prea tare cu teoria lui: cât trăiești, ai veșnic surprize.

— Mă duc să pun la fiert apa de ceai, a zis.

— Pentru mine, nu. Se face târziu.

— Nu pleci până nu-mi explici cum ai descoperit plăcerea banului.

— Cu totul și cu totul din întâmplare... Deși, cu siguranță, toate se petrec la vremea lor. Întâmplarea nu-i decât o amăgire. Îl știi pe Eladio, ăla cu garajul? Era cât pe-acți să fie amendat pentru lipsa de igienă a latrinelor. Inspectorul era un prieten al meu și l-am scăpat. Mi-a spus că o să-mi răsplătească serviciul și că voi câștiga o grămadă de bani. M-am împotrivit, fiindcă eu și Regina trăiam liniștiți și nu duceam lipsă de nimic, dar el m-a angajat să cumpăr în rate un apartament.

— Faci și tu afaceri imobiliare ca ale lui Rey?

— Nu știu ce afaceri face Rey, dar eu, unul, ca să pot plăti ratele, a trebuit să mă lipsesc de cheltuielile neplanificate. La rubrica asta intrau escapadele cu prietenele Reginei.

— Cu prietenele nevastă-tii?

Răgetul s-a auzit din nou.

— Bagă de seamă, în camera de alături ai un leu.

— Isidorito, săracul; doarme.

— Prietenele nevastei ți se oferă primele. Taine ale firii omenеști: pe de o parte, mi-a pierit dorința față de femeii. Cauza? Lipsa practicii sau, dacă preferi, lipsa noutății. Pe de altă parte, am prins gustul capitalului și mi s-a deschis pofta de mai multe proprietăți.

— Nu-ți era de ajuns un apartament?

— Am început să mă gândesc cu cât va mai rămâne Néstor, băiatul, după ce-o să plătească taxele de succesiune.

— O idee într-adevăr funebă, zise Vidal, imitându-l pe Jimi.

— Mai degrabă firească. O să-mi spui că altul în locul meu ar fi trăit

liniștit din rodul dobândit după atâtea lipsuri. Eu nici n-am apucat bine să termin cu ratele, că m-am și repezit să cumpăr încă un apartament. Tocmai cu asta mă ocup acum și-s în plină fierbere. Serios, de ce nu vii cu noi la stadion?

— Săracul fiu-tău! Numai părinți bătrâni să n-ai.

— Când o să pricepi odată că nu ești bătrân? Și apoi, să-ți mai spun ceva. Băiatul mi-a zis să te invit.

— La ce oră plecați?

— La douăsprezece.

— Bine. Dacă la douăsprezece n-am sosit, nu mă mai așteptați.

— Încearcă să vii. Ai nevoie să schimbi aerul.

XIII

Isidorito încă mai dormea. Mai degrabă ca să-i dea timp băiatului să se trezească decât fiindcă i-ar fi fost foame, Vidal și-a pregătit un mic dejun ușor: un ou tare (și-a zis: „Imediat o să mă înțepe într-o parte. Asta-i ultima noutate.”), pâine prăjită, niște brânză Chubut, gem de gutui, un pahar de vin. A mâncat în fugă, și-a aruncat *portcho*-ul pe umeri și s-a uitat la ceas. Dacă nu pierde nicio clipă, îi mai poate prinde.

Văzând-o pe coridor, Vidal s-a gândit că Nélida nu-și pune duminica haine de sărbătoare ca Antonia și celelalte. Îmbrăcată de oraș, era foarte frumoasă. A căutat vorbele potrivite pentru a-și rosti gândul, dar teama ca nu cumva ele să semene a lingușire l-a făcut să-i vorbească despre vreme, zicându-i că e în continuare frig.

— Ba mie mi se pare că parcă-parcă s-a mai încălzit, a fost de părere Nélida.

— O fi venind vara Sfântului Ioan.

A intrat, șchiopătând, administratorul; a salutat foarte prietenos și, deși nu era decât în trecere, a ținut să arunce și el o vorbă.

— Așa cum ziceți. Anul ăsta, Sfântul Ioan s-a lăsat așteptat, a spus.

— Asta cam așa e, răspunse Vidal. Sunt înghețat de-a binelea.

Ca și cum ar fi vorbit singur, celălalt a replicat:

— Vara Sfântului Ioan, ce porcărie: căldură umedă, guturai, gripă.

După ce administratorul s-a îndepărtat, Vidal a întrebat:

— Ce-o fi cu ăsta?

— De ce?

— Nu-l mai recunoști. Strâmb de spate, ba chiar șchiop de-a binelea, dar blând nevoie mare.

— Ce vreți, domnule; i-au înmuiat un pic oasele în bătaie.

— De data asta, bine au făcut. Zici că l-au bătut?

— Chiar aici, pe coridorul ăsta. N-ați auzit războiul?

— Ba da, acum-mi aduc aminte. Ieri dimineață.

— Pe la prânz.

— Așa e, joi pe la prânz.

S-a gândit că Nélida e prea frumoasă ca el să-i tot dea înainte cu administratorul, așa încât a întrebat-o:

— Ce faci aici în poartă, așa gătită?

Voise să-i spună ceva draguț, dar stângăcia i-a preschimbat cele rostite într-o întrebare obraznică. Nélida a răspuns:

— Îmi aștept logodnicul.

Vorbele astea au pus o anume distanță între ei. Vidal a zâmbit, a privit-o cu tristețe, a dat din cap și a plecat. S-a gândit că ar fi fost destul de absurd ca el, bărbat în toată firea, să se simtă tulburat pentru că i-a făcut puțină curte unei fetișcane; dar să se simtă tulburat când nu i-a spus decât niște vorbe nevinovate, asta chiar că e prea de tot. Încercând să-și revină, s-a uitat în jur de parcă ar fi căutat ceva și a rostit încet: „Néstor n-a exagerat deloc. E o dimineață splendidă.” A pășit mai departe, ocolind bidoanele de gunoi care alcătuiau două lungi șiruri paralele de-o parte și de alta a străzii. Dacă sunt prieteni de atâția ani, de ce n-a ajuns decât azi să-l cunoască pe Néstor? Trăiește oare cu capul în nori? „Nu sunt câtuși de puțin un om curios și se zice că, fără curiozitate, nu ajungi să descoperi nimic, dar toți tipii curioși și băgăreți pe care i-am cunoscut sunt niște nătărăi. A Néstor i se revelase drept un om în stare să vadă adevărul și să-l exprime cu simplitate. După toată povestea aia a lui despre plăcerea banului, un mod de a se lua în zeflema pe sine însuși, este posibil să nu-l îndrăgești? Se vorbește mult despre singurătate, dar când te afli printre prieteni, poți să simți că ai alături pe cineva.

La colț, a zărit un om care stătea lângă un cărucior plin de sticle goale și de ziare vechi, oprit lângă bordura trotuarului. Pe lada căruciorului era scris: *Pește de târfe sărace*. Pe când își spunea apatic că spiritul cetățenesc face ca întregul popor să-și strângă rândurile până ajunge una, deasupra lui, în stânga, la nu mai mult de doi metri înălțime, în zid a răsunat o bubuitură pe care, în primul moment, a luat-o drept împușcătură. Înainte de a-și reveni din clipa de uluire, a văzut că, fără ca el să-l fi provocat în vreun fel, omul cu căruciorul arunca după el cu a doua sticlă, de data asta ochind mult mai precis. Simțind pe obraz suflul stârnit de obiect, s-a uitat în jur, căutând ajutorul celor trei-patru oameni aflați întâmplător pe acolo - unul care se pregătea să treacă strada și se oprise pe loc; alți câțiva care stăteau de vorbă în ușa unui bloc - și, în răstimpul acesta foarte scurt, a deslușit pe chipurile lor expresia crudă a vânătorului gata să se repeadă asupra prăzii. Instinctiv, s-a răsucit pe călcâie și a luat-o la goană. Și-a dat seama cu mirare - căci în tinerețe se remarcase la clubul „Sportivo Palermo”, la alergările pe distanță scurtă - că obosește iute și că înaintează cu o încetineală exasperantă. Toate la un loc - atacul, pe care-l socotea gratuit, oboseala, semn al unei degradări fizice la care nu se așteptase, picioarele ce abia i se mișcau, ceea ce l-a speriat aproape la fel de tare ca și agresorul -, toate astea l-au afectat vizibil. Nélida, care încă mai aștepta în poartă, a întins mâinile spre el, să-l sprijine și l-a întrebat:

— Ce s-a întâmplat, Isidro?

În aceeași clipă s-a simțit descumpănit. Oare deprimarea lui are vreo legătură cu faptul care a provocat-o? Dacă-i povestește Nélidei ce

l-a necăjit, cum ar putea-o împiedica să-și spună pentru sine, ba chiar să rostească cu voce tare: „Fleacuri”? S-ar fi pomenit în postura unui copil speriat, întocmai cum era și acum, înainte ca adevărul să fi ieșit la iveală. De la o vreme încoaie, nu mai e același. Nu fusese el niciodată prea descurcăreț, dar nici un neajutorat. Pentru a doua oară în decurs de o săptămână, fata asta îl ajută să ajungă acasă. Înainte nu i se întâmplau asemenea lucruri. N-o să sufle o vorbă, ce altceva să facă? Dacă Nélida va stăruie să-l întrebe, cât o să poată tăcea? Cu cât va amâna mai mult, cu atât revelația finală va fi mai neînsemnată, iar discreditarea mai mare.

În ciuda tuturor așteptărilor, Nélida nu l-a întrebat nimic. Vidal a privit-o cu recunoștință. A priceput totuși că s-ar putea ca lipsa ei de curiozitate să se datoreze convingerii că nu e mare lucru de povestit. Probabil din orgoliu, i-a spus:

— Au aruncat după mine cu sticle...

Stând lângă el pe marginea patului, Nélida îl îmbrățișa și îl mângâia. Vidal s-a gândit: „Mă crede un moșneag, de aceea mă mângâie ca pe un copil.”

O privea de aproape. Își oprea ochii asupra buzelor, asupra pielii în toată amănunțimea ei, asupra gâtului și a mâinilor ce i se păreau expresive și pline de mister. Pe dată, i s-a părut că nu mai poate îndura să n-o sărute. Și-a zis: „Mi-am pierdut mințile.” S-a gândit că, dacă ar fi sărutat-o, ar fi nimicit toată duioșia pe care în chip atât de neașteptat o revărsa asupra lui. Ar fi fost, cine știe, o greșeală care ar fi dezamăgit-o, arătându-i-l drept un om lipsit de sensibilitate, care nu-i în stare să înțeleagă cum se cuvine o izbucnire de generozitate; drept un ipocrit care face pe mieluşelul, când el fierbe de poftele cele mai josnice; drept un nătărău care îndrăznește să și le dea în vileag. S-a gândit: „Înainte nu mi se întâmpla așa ceva” (și și-a zis că remarcă asta îi intrase deja în obicei). „În asemenea cazuri, mă purtam cu femeile ca un bărbat; acum însă...” Dar dacă acum se înșală? Dacă, dintr-o timiditate de nelecuit, va pierde cea mai bună ocazie? De ce să nu iei lucrurile așa cum sunt și să nu înțelegi că Nélida și el...

— Nélida! Nélida! a răsunat pe coridor o voce groasă.

Fata s-a înroșit. Vidal a fost cât pe-acți să-i dea ideea să iasă prin camera de alături, dar din fericire a tăcut, fiindcă a înțeles fără întârziere că e o propunere nu numai lașă și neroadă, dar și jignitoare pentru o fată mândră. Nélida și-a aranjat părul și hainele. Vidal s-a gândit că cineva care i-a văzut cu greu l-ar crede când i-ar spune cum stau lucrurile, l-ar face mincinos și, mai știi?, în cele din urmă, neghiob.

Fără să se uite la el, cu capul sus, Nélida a deschis ușa și a plecat. Vidal a tras cu urechea. După o clipă de tăcere, vocea bărbatului de afară a întreat:

— Unde ai fost?

— Nu mai striga, i-a răspuns fata.

S-a ridicat, gata să-i sară în ajutor. A rămas nemișcat, ciulind urechile, dar n-a auzit decât niște pași ce se îndepărtau. Când și-a dat seama că lucrurile nu mai depind de el, s-a aruncat pe pat. Ca unul obișnuit cu frustrările, și-a alungat gândurile negre și a adormit. S-a trezit după câteva minute, bine dispus și iarăși plin de curaj. Alungându-și temerile legate de ce i se putea întâmpla Nélidei, și-a spus: „Logodnicii ăștia sar iute la bătaie, dar la fel de iute se și împacă.” S-a dus la baie, de data asta având norocul să nu întâlnească pe nimeni. Udându-se tot pe față, a băut apă proaspătă direct de la robinet: o plăcere care îi se oferă fără rezerve. După întâmplarea cu omul cu sticlele, cel mai bine ar fi să se închidă în casă. Nu citise oare într-o revistă că oamenii intră în tot soiul de buclucuri numai fiindcă nu stau acasă? Dar, pentru că la fel de adevărat e și că viața nu-i așteaptă pe cei rămași în urmă, s-a hotărât să iasă și, ca în toate după-

amiezele, să meargă în piața Las Heras, ca să-și întâlnească prietenii și să stea la soare pe o bancă.

XV

S-a bucurat dând ochii cu Jimi. Inconfundabil în pardesiul său gri, lustruit și îngălbenit de atâta călcat, stătea pe una din băncile de lângă monument. Soarele îi cădea din plin pe obrazul trandafiriu și alungit, acoperit de țepi albi. O față ca de vulpoi, pe care nu și-o rădea în fiecare zi. Părea, ca și vulpoiul, adormit, dar nu te lăsa să-l iei prin surprindere.

— Acum ești mai în siguranță afară, decât la tine în casă, a comentat Jimi. Ai descoperit și tu treaba asta?

Tonul era de laudă ușor batjocoritoare. Vidal l-a privit cu afecțiune, fiindcă știa că glumele astea mai mult sau mai puțin jignitoare corespund unui fel de a fi propriu lui Jimi, și nu neapărat păreri sale privind interlocutorul. O prietenie veche e ca o casă mare și comodă, unde te simți la largul tău.

Poate pentru că scăpase de niște momente rele - atacul a cărei victimă fusese, ura celor ce asistaseră, fuga lui, lunga scenă cu fata, în mare prielnică, însă ratată din cauza unei șovăieli ce semăna cu lipsa de curaj, precum și din cauza finalului nereușit -, poate pentru că toate astea rămăseseră în urmă, dar mai ales fiindcă el însuși își revenise, gata să uite de necazuri și să înfrunte viitorul, l-a cuprins o euforie de nestăpânit, care-l făcea să vorbească fără încetare. Ca și cum ar fi intonat un cântec înainte de luptă, a recitat pentru sine însuși niște versuri pe care avea obiceiul să le recite tatăl său și de care nu-și mai amintise din copilărie:

*Nu iau în seamă necazul
Care mă-ntâmpină-n viață*

și a întrebat cu nepăsare:

— Știi ce mi s-a întâmplat ieri?

I-a povestit întâmplarea de la casa de întâlniri. Jimi a părut încântat. Abia stăpânindu-și râsul tăcut și convulsiv care făcea să-i curgă lacrimile pe fața trandafirie și descompusă, a zis:

— Ia te uită ce ticăloși mai sunt și bătrânii ăștia. Lui Rey, săracul, nu-i ajunge să facă porcării; mai trebuie să-l și vadă cineva.

— Tocmai că n-a făcut porcării.

— Partea frumoasă asta-i, că vrea să se înjosească în public, exclamă Jimi înveselit.

— Cum o să vrea așa ceva?

— Habar n-ai cât de josnice-s slăbiciunile unui bătrân.

Vidal i-a văzut în gând pe Faber, pândind fetele ascuns pe lângă latrine, pe Rey sărutând mâinile Tunei, pe Jimi semănând cu un câine în călduri.

— Sunt grotești, dar nu-ți arde de răs văzându-i, a comentat. Mai degrabă te simți jignit.

— Ba nu mă simt jignit deloc. Prea s-a făcut lumea sensibilă. Eu găsesc că orice bătrân se preschimbă într-o caricatură. Să mori de răs, nu alta.

— Sau de tristețe.

— Tristețe? De ce? Nu cumva te-a apucat frica să nu intri și tu în hora asta?

— S-ar putea să ai dreptate.

— ...în marea mascaradă?

Vidal a convenit:

— Mai mult sau mai puțin, fiecare purtăm un costum de carnaval.

— Care, totuși, nu ne vine prea bine, a răspuns Jimi, vizibil stimulată de colaborarea prietenului său. Pare o haină de împrumut. Flutură pe tine. Un spectacol comic.

— Vrei să spui groaznic. O adevărată umilință. Te împaci cu propriile defecte până ajungi să-ți pierzi orice rușine.

— Până ajungi o scârnăvie. Un fel de moluscă vâscoasă și plină de bale. N-am crezut că Rey va ajunge aici. Ședea atât de falnic în spatele casei de bani și nu ne lăsa să ghicim ce străfunduri interesante are, ca o fântână fără fund...

— Ei, un fleac, acolo...

— Se poate ceva mai jalnic? O săruta cu aceeași lăcomie cu care înfulecă brânza și alunele americane?

Fără să se mai poată stăpâni, Vidal răspunse:

— Sau cu care te dădeai tu la Leticia.

A rămas uluit de ce rostise. Voia să-i ia apărarea lui Rey, nu să-l jignească pe Jimi.

Jimi însă n-a fost jignit deloc. Auzindu-i replica, a izbucnit în hohote vesele de răs:

— Ah, m-ai văzut de pe trotuar? Mi s-a părut mie că tu erai, dar n-am apucat să-mi dau seama. Doar nu era s-o mai las pe proasta aia să-mi scape. După părerea mea, nu trebuie pierdută ocazia. Nu crezi?

— Există ocazii și ocazii.

— Dacă amâni, te-apucă șovăiala.

— Nu s-ar zice, după cum te purtai cu comoara aia.

— Și ce-are, mă rog, comoara aia, cum îi zici tu? La urma urmei, toate femeile-s la fel, iar cu una ca asta nu te doare capul.

— Bine-bine, dar, iartă-mă, nu-i cine știe ce frumusețe.

— Eu judec altfel. Cel mai important lucru e să-ți placă una, care-o fi

să fie. Dacă, oricât ți-ai scotoci creierii, nu găsești una să-ți placă, abia atunci e cazul să te sperii de-a binelea, fiindcă atunci ești bătrân.

Totdeauna se întâmpla la fel. Tu îl credeai la pământ, dar nici n-ai apuca să te dezmeticești, că te și pomeneai că el îți dă sfaturi ca unui școlar. Jimi era imbatabil.

— Pe tine nu te poate da gata omul, dacă nu pune câinii pe tine, a comentat Vidal.

A rostit vorbele cu admirație afectuoasă. I se părea că, printre atâția oameni gata să cedeze, Jimi e ca un stâlp pe care se sprijină lumea. Sau, cel puțin, lumea lui și a prietenilor săi.

Cum soarele nu mai încălzea, au pornit-o spre casă. Deodată, Jimi și-a ațintit ochii asupra unui taxi care mergea încet pe Canning.

— Vrei să-l iei?

Mașina s-a oprit pe la jumătatea cvartalului.

— Ce-ți veni? Casc ochii și atât. Vremurile astea nu-s pentru oameni care dorm de-a-npicioarele. Pun pariu că n-ai băgat de seamă că lângă șofer e un polițai.

Au trecut strada și s-au apropiat de mașină. Înăuntru era o femeie bătrână care plângea. Vidal întreabă:

— Oare ce s-o fi întâmplat?

— Mai bine nu te amesteca.

— O biată nenorocită.

— O pocitanie. Fără supărare, dar eu nu mă pot uita la ea. E ca o cobe.

— Mă duc, a zis Vidal.

Jimi l-a înștiințat:

— Deseară ne întâlnim la Rey.

„Avea dreptate Jimi”, s-a gândit Vidal. „Nu trebuia să mă uit la bătrâna aia. Doar știam și așa prea bine că, până la urmă, viața ajunge o pacoste.”

XVI

Puțin înainte de a ajunge la Salguero, s-a întâlnit cu băiatul.

— Ca să vezi ce noroc, a spus.

— N-aș prea zice. După mine, mai bine ai avea grijă să nu răcești.

Vidal s-a gândit că nu poți trece peste bariera dintre generații. Pe urmă, chibzuind mai bine, și-a zis: „Nu există o asemenea barieră.” De vină pentru toate astea e sau psiholoaga aceea a lui, domnișoara doctoriță căreia băiatul îi spune totul și pe care-o ascultă ca pe un oracol, sau, dacă nu, Farrell și Tinerii Turci. Adevărul e că deja se resemnase cu faptul că nu pricepea nimic din aiurelile pe care le aude în fiecare clipă. Ca să schimbe vorba, a întrebat:

— Cum a fost meciul?

— Să nu mai vorbim. Moralul echipei - la pământ. Îmi spunea mie Crosta: disciplina e o poveste. În ziua de azi, băieții știu una și bună: banii și iar banii. Toată săptămâna nu fac decât să tragă la măsă și să alerge după femei; sâmbăta apar la stadion cu mințile aiurea, iar când începe meciul, joacă de parc-ar fi somnambuli. Și să te mai miri apoi de ce falnicul nostru fotbal național nu-i decât umbra a ceea ce a fost înainte.

— Nu-i din cauză că bătrânii nu erau buni de nimic?

— Absolut de nimic. Ce știați voi despre munca de echipă și despre pregătire? Fotbalul ăla egoist, pur individualist nu are nimic de-a face cu pregătirea științifică a partidei, așa cum se face azi.

— Ceva tulburări au fost?

— În tribună, un fapt izolat și fără importanță, dar în general a fost atâta disciplină și ordine, că lumea s-a și plictisit.

— Ia te uită, în fiecare zi uit de asta. Botafogo m-a rugat să te întreb ceva.

— Ce să mă întrebi?

— Proteza. Ar dori să știe de mai e vreo speranță să și-o primească înapoi.

— Și vrei să-mi pun eu obrazul pentru ăsta? Lumea a înnebunit de-a binelea. Sunt într-o situație dificilă și însuși tatăl meu mă împinge...

— Și de ce, mă rog, ești într-o situație așa de dificilă?

— Asta-i cea mai aiurită întrebare pe care mi-a fost dat s-o aud. Voisem să nu-ți spun nimic, ca să nu te îngrijorezi, dar știi ce mi-a ajuns la ureche?

— Nu.

— Camionagiul și grupul lui au aflat, nu știu cum, că te-am ascuns

în pod. Se pare că-s furioși.

Vidal n-a stăruit mai mult, să nu-și enerveze fiul și mai ales să nu stârneasă una din explicațiile acelea dogmatice, atât de nefavorabile pentru armonia dintre ei. Au mers împreună spre Paunero. Și-a amintit ce spusese o vecină, pe când Isidorito era încă în leagăn: „Mi-ar plăcea să-i văd într-o zi, plimbându-se alături și nemaîncăpându-și în piele de mândrie.”

— Nu vreau să te bat la cap, dar știi cât de pisălog și, uneori, chiar de amenințător poate fi Botafoغو؟

— Voinicos nevoie mare.

— Nu-i singur. Îl are în spate pe nepotul lui, care-i gata să sară în foc pentru el.

Fața lui Isidorito s-a făcut de culoarea ceaiului în care ai turnat mult lapte. Buzele lui groase și răsfărte în dădeau o expresie de spaimă înjositoare.

— Ascultă, trebuie să înțelegi odată și cât mai curând, i-a spus. În fond și la urma urmei, cine va fi, aproape sigur, următoarea victimă a grupurilor ăstora de represiune? În loc să-mi faci greutate în plus, cel mai bine ar fi să te descurci cum poți cu domnul cutare, iar pe mine să mă lași în pace. În vremurile astea, nimeni n-ar dori să fie în locul meu.

— Bine, dar dacă cei doi Bogliolo, unchiul și nepotul, se dau la noi...

— Ascultă, toată lumea e cu mâinile legate. Și ei, la fel. Bondoaca, Antonia, care era înainte o activistă înverșunată, acum poate zice că are mare noroc, dacă trece neobservată. Fie chiar și numai pentru Bondoaca, nepotul lui Bogliolo o să stea cuminte.

— Ce s-a întâmplat cu Antonia?

— Dar bine, dumneata unde trăiești? Nici atâta nu știi, că *doña* Dalmacia a făcut o ateroscleroză cu evoluție fulgerătoare?

— Biata femeie!

— Bietele nepoțele, vrei să zici. Boala, care trece de la exterior spre interior, i-a atins nu știu care centru de control, așa că femeia, care a luat-o razna de-a binelea, s-a preschimbat într-un adevărat bărbat. Dacă nu-i ia cineva nepoțelele, bucățele le face. Ce mai, o grozăvie.

— Nu-i frumos să vorbești așa despre o doamnă care ți-ar putea fi bunică.

— Mai întâi, cine ți-a spus că-mi doresc o bunică? Iar pe urmă, femeia asta s-a preschimbat într-o gânkanie care se vede cât de colo că trebuie ucisă. Iar dumneata ce-ți poți dori mai mult? Cât ei își apără poziția, e aproape sigur că te vor lăsa în pace.

Cotind pe Paunero, Vidal a avut deodată convingerea că e singur. Și-a întors capul spre partea unde trebuia să fie Isidorito: nu era nimeni. A făcut calea întoarsă până la colț. Isidorito se îndepărta către Bulnes.

— Nu vii acasă? a strigat Vidal.

— Ba da, bătrâne, vin. Am o treabă și pe urmă vin, a răspuns băiatul arțăgos.

Vidal s-a gândit că, fără doar și poate, sosește un moment în viață când, orice-ai face, nu reușești decât să enervezi pe toată lumea. Iar atunci nu-ți rămâne decât o cale pentru a-ți recâștiga prestigiul: să mori. A adăugat, ambiguu: „Pentru atât de scurt timp, nu merită osteneala.”

Ajunsesse casă. Teama ca nu cumva Bogliolo, care stătea sprijinit în poartă, să-i fi surprins monologul, l-a făcut să-l salute cu prea mult zel:

— Ce mai faceți, *don* Bogliolo? Cum o mai duceți?

Celălalt nu i-a răspuns imediat. Apoi a zis:

— Doar nu veți fi așteptând să vă salut. Cineva care nu-și ține cuvântul e mort pentru mine. Și încă ceva: nu-l bag în seamă cum nu bagi în seamă un gunoi.

Vidal l-a privit de jos în sus, s-a făcut mic și a pornit-o spre camera lui. Închizând ușa în urmă, și-a făgăduit lui însuși că, de se va preface vreodată într-un uriaș, o să-i rupă ciolanele lui Bogliolo. În cameră era frig. S-a gândit: „Ce ciudat! Abia am terminat să vorbim cu Isidorito despre tip, că l-am și întâlnit.” Și-a spus că aceste presimțiri, pesemne simple coincidențe, te fac să-ți aduci aminte că viața, așa de limitată și de concretă pentru cineva care caută semne venite de dincolo, e gata mereu să te vâre în niște necazuri neplăcut de supranaturale. A pus apa la fiert. Trebuie să nu uite să vorbească cu Arévalo despre presimțiri. În tinerețe, făcând interminabile plimbări nocturne, ei doi purtaseră niște discuții filosofice grozave; apoi, aparent, viața îi obosise. A luat micul ibric și iarba *mate* s-a așezat în balansoar și, legănându-se din când în când, și-a băut ceaiul. Pe stradă s-a auzit un claxon ca acela de la mașinile de pe vremuri. Când a auzit de departe tramvaiul, care, ajuns la curbă, se bălăbănea luându-și avânt și, cu un scrâșnet metalic, prindea viteză, a înțeles că visează. Dacă nu-și amintea nimic din cele întâmplate pe urmă, exista oarecare speranță că e dimineața devreme, că se află în casa lor de pe strada Paraguay și că părinții lui dorm în odaia de alături. A auzit un lătrat. Și-a spus că e Vigilante, câinele legat de glicina din *patio*. Și-a închipuit sau a visat o discuție în care îi povestea visul ăsta lui Isidorito, care-l găsea nostim, fiindcă apăreau în el tramvaie străvechi și mașini al căror claxon scotea sunete caraghioase. Retrospectiv, îi era greu să deosebească lucrurile pe care le gândise de cele pe care le visase. Pentru întâia oară în viață, i s-a părut că înțelege de ce se spune că viața e vis: dacă cineva trăiește destul de mult, faptele vieții sale, aidoma celor dintr-un vis, nu mai pot fi povestite, pentru că nu mai interesează pe nimeni. Oamenii înșiși, odată morți, încep să fie personaje de vis pentru cei care le supraviețuiesc; apar și dispar din mintea acestora întocmai ca niște vise care au fost foarte adevărate, dar pe care nu dorește nimeni să le

asculte. Sunt părinți care găsesc în copiii lor un foarte bun auditoriu, astfel încât, în imaginația încrezătoare a câte unui copil, morții redobândesc o ultimă palpăire de viață, care și ea se șterge însă curând, ca și când ei n-ar fi trăit niciodată. Ce noroc pe el, și-a zis Vidal, că încă mai are prieteni: Néstor, Jimi, Arévalo, Rey, Dante. De fapt, trebuie să fi dormit, fiindcă a sărit în sus auzind bătăile în ușă. În cameră era întuneric. Vidal și-a trecut mâna prin păr, și-a îndreptat cravata și a deschis. A zărit, nu tocmai deslușit, doi bărbați.

XVII

După o clipă de buimăceală, l-a recunoscut pe Eladio, proprietarul garajului. Pe celălalt, care rămăsese mai în spate, nu-l cunoștea. Ca și cum l-ar fi îndemnat o veche tradiție a ospitalității, Vidal a întrebat:

— Cu ce vă pot fi de folos, domnilor? Pofțiți, vă rog. Pofțiți.

Eladio era un bărbat între două vârste, mai degrabă mic de statură; avea fața rasă, un nas care o lua puțin într-o parte și gura schimonosită de dezgust. În loc de s rostea ș, într-un fel care te ducea cu gândul că în golurile dintre dinți i se adunau boboțe de salivă. A răspuns:

— Nu, mulțumim. Ne așteaptă niște prieteni.

— Nu stați în ușă. Intrați, vă rog, a repetat Vidal.

Vizitatorii n-au intrat, iar lui nu i-a trecut prin cap să aprindă lumina. I s-a părut că în atitudinea lui Eladio observă o oarecare reținere care îl irita. S-a întrebat ce caută aici celălalt, necunoscutul, cine e și de ce nu i-l prezintă. Omul stătea mai departe în semiîntunericul ce domnea în *patio*. „Îl cunosc sau l-am văzut nu demult undeva”, și-a spus Vidal. Evident, Eladio era nervos. Vidal s-a gândit că, dacă tot au venit să-l deranjeze, s-ar cuveni măcar să-i explice cât mai iute motivul; îl treziseră din somn sau din amintiri, iar acum se poartă într-un chip de neînțeles. Tocmai era gata să-i poftească din nou să intre, când a văzut că Eladio zâmbește timid. Zâmbetul i s-a părut atât de neașteptat, că a rămas fără grai. Iar cuvintele pe care le-a auzit, fiindcă veneau numaidecât după zâmbetul acela, i s-au părut la fel de neașteptate.

— S-a întâmplat ceva neplăcut. Nu știu cum să vă spun. Eladio a zâmbit umil și a repetat: Chiar că nu știu cum să vă spun. De-aia l-am și adus pe băiatul ăsta cu mine, ca „acolit”, cum spuneți dumneavoastră, fiindcă nu mă prea descurc în treburile d-astea și n-am vrut să vin de unul singur. Sunt așa de zăpăcit, că nici nu vi l-am prezentat pe Paco. Îl știți? Paco, servitorul de la hotel. Nici nu vreau să mă gândesc pe unde ar scoate cămașa Vilaseco, săracul, cu toți clienții ăia ai lui, de n-ar fi cineva să-l ajute. Parcă-l văd cum ar mai fugi de la un pat la altul...

— Ascultă, spune-mi ce s-a întâmplat, oricât ar fi de neplăcut.

— Néstor a fost omorât.

— Nu se poate!

— Așa cum vă spun. În tribună. Nici nu-ți vine să crezi.

— Unde îi fac priveghiul? a întrebat Vidal și și-a amintit de glumele lui Jimi, când, zilele trecute, pusese aceeași întrebare.

— Nu știu unde îi fac priveghiul, dar prietenii sunt la el acasă, să fie împreună cu doamna.

— Și băiatul?

— Asta chiar că n-o mai știu. O fi alergând după toate formalitățile alea de înmormântare, fiindcă a fost foarte violentă la mijloc. Vreau să vă spun, *don* Isidro, că-mi pare rău. Știu că erați prieteni buni. Și eu am ținut mult la Néstor. Acum noi ne ducem.

— Vin cu dumneavoastră. Mă așteptați? Numai să-mi iau *poncho*-ul și plecăm. Nu știu, dar mi se pare că iar s-a făcut frig.

Pe când închidea ușa cu cheia, a auzit răsete dinspre coridor. Acolo se aflau Nélida, Antonia și Bogliolo, care au tăcut pe dată. Ajuns în dreptul lor, a înclinat doar ușor capul și s-a gândit că, de bună seamă, nu numai fetele, dar chiar și Bogliolo îi înțeleg și-i respectă durerea. Acest respect pe care-l presupunea îi dădea un sentiment asemănător cu mândria. Pe stradă, i-a fulgerat prin minte o întrebare neliniștitoare. Nélida și Bogliolo: de unde până unde? S-a gândit că prietenul lui a murit, iar el a și început să-l uite. În realitate însă, era un reproș nedrept, pentru că, asemeni febrei, moartea lui Néstor îl făcea în clipa aceea să se simtă alcătuit din doi oameni și schimba într-atât fața lucrurilor, încât casele gălbui printre care treceau îl apăsau ca un zid de închisoare. A zărit în depărtare trei sau patru focuri la rând, care, cu lumina lor roșietică, întretăiată de umbre, dădeau adâncime perspectivei străzii. Priveliștea asta l-a tulburat de asemenea.

Eladio a zis, în chip de explicație:

— Sfinții Petru și Pavel. Cu mic cu mare, lumea țopăie în jurul focurilor.

— Ce vânzoleală! a răspuns Vidal. Parcă-s niște diavoli.

XVIII

În sufrageria casei lui Néstor, adunați în jurul unei sobe cu gaz, prietenii discutau cu însuflețire și fumau. Pe sobă era o cratiță cu apă și cu frunze de eucalipt. Ceasul de pe perete era oprit la ora douăsprezece. Jimi citea cu glas tare un ziar. Au tăcut cu toții, ca să-i întâmpine pe noii sosiți. Cineva a clătinat din cap, iar Rey a întrebat trist:

— Ce ziceți de asta?

Vidal a observat că Arévalo e îmbrăcat în haine noi. „Și fără mătreacă. Și dichisit. Trebuie să vorbesc despre asta cu Jimi. E un mister la mijloc”, și-a zis. Amintindu-și de Néstor, a întrebat:

— Cum s-a întâmplat?

— Încă nu dispunem de toate datele, a răspuns Rey afectat.

— Pezevenghiul ăla de băiat n-ar fi trebuit să fie de acord, a susținut Jimi.

— Ce spuneți? a întrebat Dante.

— Sunteți martori că am făcut tot ce-am putut să-l împiedic, a zis Rey. I-am spus că-i curată sinucidere.

Arévalo a rostit:

— A crezut, săracul, că dacă se duce cu băiatul, nu pățește nimic.

— I-am spus că-i curată sinucidere, a repetat Rey.

— Bietul băiat, ce remușcări o fi având, a comentat Vidal.

— Nu-mi închipui că i-a pierit somnul, a fost de părere Jimi.

— Despre cine vorbiți? a întrebat Dante.

Rey a răspuns:

— I-am spus că-i curată sinucidere.

A intrat un domn chel, greoi și masiv, cu niște mâini uriașe, a căror piele lucitoare părea foarte uscată, și cu o voce domoală și blajină. Cineva l-a lămurit că e o rudă de-ale lui Néstor sau de-ale doamnei Regina. Auzindu-i pomenit numele, Vidal a întrebat:

— Ea unde-i?

Rey a răspuns maiestuos:

— În camera ei.

— Aș putea s-o salut? a întrebat Vidal.

— E împreună cu o vecină, a zis Dante.

Vidal a repetat:

— Aș putea s-o salut?

— Las-o în pace, l-a sfătuit Jimi, pierzându-și răbdarea. La urma urmei, n-ai văzut-o niciodată.

— Ce citeai? a întrebat Vidal.

Au intrat doi tineri. Unul, în plină creștere, firav, cu fața plină de coșuri. Celălalt, mărunț de statură, cu un cap foarte rotund și ochii bulbucăți, care păreau că se uită de jos în sus, cercetându-te cu o curiozitate rău ascunsă. Tinerii i-au salutat de la distanță, dând nervos din cap și s-au postat în celălalt capăt al salonului. „În capătul neîncălzit”, s-a gândit Vidal. „Ce noroc că soba asta a încăput pe mâna noastră, a bătrânilor. Mirosul de gaz combinat cu cel de eucalipt te face să te gândești la guturai.”

— Îi vezi? îl întreabă Jimi, arătând spre cei doi tineri. Tipii ăștia nu-mi plac deloc.

— Ce citeai?

— Articolul din *Última Hora* intitulat *Război porcului*.

— Război porcului? repetă Vidal.

— Mă întreb: de ce *porcului* zise Arévalo.

— Formula asta nu mi se pare corectă, fu de părere Rey.

— Nu, omule, a protestat Arévalo. Eu mă întreb de ce pun cuvântul *cerdo*. Poporul ăsta nu-i consecvent în nimic, nici măcar în felul cum folosește cuvintele. Noi zicem totdeauna *chancho*^[5].

— E de ajuns toana unui jurnalist, și toată țara va folosi formula *război porcului*, le atrase atenția Rey.

— Să nu crezi asta, zise Dante. *Crítica* îl numește *Vânătoare de bufnițe*.

— Bufnița mi se pare mai nimerită. E simbolul filosofiei, zise Arévalo.

— Recunoașteți însă că voi doi ați prefera să vi se spună porci, rosti Jimi, arătând spre Arévalo și Rey.

Au izbucnit în râs. Și-a făcut apariția vecina, aducând o tavă plină cu cești de cafea. I-a dojenit:

— Mai încet, domnilor. Ați uitat că avem un mort în casă?

— L-au adus deja? a întrebat Vidal.

— Încă nu, dar e același lucru, a răspuns femeia. Doriți cafea?

— Ce grozăvie! zise Dante. L-au adus, iar noi ne purtăm de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

Sorbind din cafea, Vidal l-a întrebat pe Jimi:

— Bine, bine, dar de ce bufnițe sau porci?

— Parcă poți să știi.

— Vă spun eu cum le-a venit ideea, zise Arévalo. Susțin că bătrânii sunt egoiști, zgârciți, lacomi, murdari. Niște adevărați porci.

— Adevărul adevărat, a întărit Jimi.

Dante i-a atras atenția:

— Să te vedem ce-o să mai zici când o să pună laba pe tine.

— Scap eu de asta, a răspuns Jimi. Eu nu-s bătrân. Toată lumea îmi spune că sunt în floarea vârstei.

— Și mie la fel, i-a încredințat Rey.

— Iar eu sunt deja sătul s-o tot aud, a zis Dante.
— Nu-i același lucru, protestă, iritat, Jimi.
— Nu de florile mărilor eschimoșii sau laponii îi scot pe bătrâni afară din casă, să moară de frig, zise Arévalo. În sprijinul bătrânilor, nu poți veni decât cu niște argumente sentimentale, bunăoară că au făcut atâtea pentru noi, că au și ei un suflet și îi doare, etc.

Jimi, care se amuza din nou, a remarcat:

— Noroc că tinerii noștri nu știu asta, căci altfel ar fi vai de pielea noastră. Și cred că nici chiar activiștii din comitetele tineretului...

— Grav este că nici măcar nu simt nevoia unor motive întemeiate, zise domnul cu mâini uriașe. Se descurcă cu cele pe care le au.

A intrat un om slab și mic de statură, cu o figură ascuțită, ca un vârf de baston. I-a întrebat:

— Știți cum s-a întâmplat?

— Să vă spun ce cred eu, a zis Arévalo. Părerea mea este că, în războiul ăsta împotriva bătrânilor, tineretul n-are de partea lui decât niște argumente sentimentale.

— Știți cum s-a întâmplat? a repetat noul venit. Se pare că l-au doborât la pământ și l-au călcat în picioare, urcând și coborând din tribună.

— Bietul Néstor, să fie călcat în picioare de fiarele alea, a zis Vidal.

Din celălalt capăt al salonului, tânărul cel înalt a anunțat:

— Sosesec.

— Atunci eu mă duc să-mi văd de treburi, a zis Eladio. Că suntem aici ori că nu suntem, bietului Néstor nu-i mai pasă de asta.

Rey le-a adus prietenilor la cunoștință:

— Îmi datorați niște bani. Am comandat o coroană.

— Sau e din aur curat, sau te-au tras pe sfoară, a zis Dante, plătindu-i.

— Nu ți-am spus, Isidro, că-s scumpe coroanele? a întrebat Jimi, făcându-i cu ochiul.

XIX

De atâția ani de când erau prieteni, acum intra pentru prima oară în camera lui Néstor. A zărit vag fotografiile unor necunoscuți și s-a gândit: „N-am fost intimi, dar asta nu ne-a împiedicat să fim prieteni.” Remarca l-a îndemnat să mediteze sentențios: „Azi toți sunt intimi; dar prieteni n-are niciunul.” O femeie a rostit:

— E total desfigurat, sărăcuțul.

Vestea morții lui Néstor l-a tulburat mai puțin decât acest diminutiv. „Plâng ca un copil”, și-a zis. „Sau ca un bleg. Ce rușine!”

A închis ochii. Nu voia ca ultima amintire de la prietenul său să fie chipul acesta mort. Se pregătea s-o salute pe *doña* Regina, dar i s-a părut așa de distrusă și de bătrână, că și-a tras mâna înapoi. S-a întors în sufragerie.

— Să știi că slăbănogul ăla a fost în tribună, l-a încredințat Arévalo.

Vidal s-a apropiat de tânărul plin de coșuri.

— Dumneata ai văzut cum a fost omorât?

— N-am văzut eu cu ochii mei. Am aflat însă de la mai mulți martori oculari.

Vidal l-a măsurat cu scârbă și a întrebat:

— E adevărat că l-au călcat în picioare?

— Cum era să-l calce, dacă se afla tocmai în vârful tribunei? Știi cum a fost? Meciul nu începuse încă, lumea se plictisea, iar atunci unul a aruncat: „Nu dăm gata un boșorog?” Al doilea bătrân pe care l-au dat gata a fost domnul Néstor.

— Dar băiatul nu l-a apărat?

— Se spune că nu l-a apărat, dacă am înțeles eu bine, zise bărbatul cu mâini uriașe. E adevărat?

Tinerelul a consimțit:

— E adevărat. Apoi adăugă nepăsător: Cine nu are câte un bătrân în familie? Asta nu compromite pe nimeni. Dar unii mai și sar să-i apere pe bătrânii lor.

Vidal a observat că Jimi îi atinge brațul. Bărbatul cu figura ascuțită a întrebat:

— Sunteți sigur că nu l-au călcat în picioare?

— Ce să-l mai calce, dacă a căzut ca o plăcintă? a întrebat băiatul.

— Să plecăm de aici, Jimi, a propus Vidal. Haide lângă Rey, să stăm de vorbă cu el. Cum îți plac tinereii ăștia?

— Ți-i fac ție cadou.

Vidal și-a apropiat palmele de sobă.

— Dacă astea-i sunt sentimentele, de ce mai vine la priveghi? a întrebat.

— Vorbești de mucosul ăla? a întrebat Rey. Și el, și camaradul lui, care arată ca un prostănac, sunt aici fiindcă fac parte din coloana a cincea.

Ca și cum s-ar fi trezit deodată din somn și ar fi început să audă, Dante a profețit:

— Faptele îmi vor confirma teoria. Am căzut în cursă, luați aminte la mine. Când indivizii ăștia doi vor da semnalul, complicități, care așteaptă în stradă, o să se repeadă aici.

— Mai doriți o cafea? le-a oferit vecina.

— Unde-i băiatul lui Néstor? a întrebat-o Vidal.

Femeia a răspuns:

— Comisionarii nu se arată la față.

Jimi a comentat cu viclenie:

— N-o să-l poți saluta.

— Se zice că acum ești mai în siguranță dacă nu stai acasă, a zis Rey.

— Întocmai, pentru că, să vă între bine în cap, în casă ești prins în cursă, a repetat Dante.

Rey i-a lămurit:

— Ca să păstreze aparențele, guvernul nu mai îngăduie nici cea mai mică dezordine în locurile publice.

— Nu știu dacă sârmanul Néstor e de aceeași părere, i-a retezat-o Jimi.

— E un fapt izolat, a argumentat Rey.

Dante a comparat încă o dată casele cu niște curse de șoareci. Domnul cu mâini uriașe, cel cu figura ascuțită și Arévalo s-au alăturat și ei grupului. Vidal a băgat de seamă că cei doi tineri sunt din nou singuri. Domnul cu mâini uriașe a zis:

— În sfârșit, guvernul a luat hățurile în mână. Se observă o atitudine mai fermă. Declarațiile ministrului m-au uns la inimă. Au, cum să spun, măreție și demnitate.

— Multă demnitate, a încuviințat Arévalo, dar sunt toți morți de frică.

— Adevărul e că n-aș vrea să fiu în locul guvernului, a recunoscut omul cu mâini uriașe. Gândiți-vă numai: o situație mai mult decât delicată. Dacă nu-i va atrage de partea lui pe tinerii ofițeri și pe recruți, ne paște anarhia. Iar un fapt izolat, din când în când, ăsta-i prețul pe care trebuie să-l plătim.

— Ce i-a apucat pe ăștia? a întrebat Arévalo. Toți vorbesc de fapte izolate.

Jimi l-a lămurit:

— Au ascultat aseară comunicatul ministerului. Se spunea că e pe deplin stăpân pe situație, cu excepția unor fapte izolate.

— Ce vreți mai mult? Se observă acum un ton mai demn, care te îmbărbătează, a repetat cel cu mâinile uriașe.

A sosit coroana de la florărie. Dante a întrebat:

— Ce scrie pe panglică?

— *Băieții*, a răspuns Rey. După mine, vorba asta spune totul.

— Dar n-o să creadă lumea că au trimis-o tinerii? a întrebat Jimi.

— Asta ar fi bună, să reiasă acum că *băieții* nu suntem noi, a replicat Rey.

Omul cu figura ascuțită zicea:

— Unii bătrâni n-au niciun pic de grijă. Mai că ai zice că doresc să provoace.

— Cei care provoacă sunt agenți provocatori, plătiți de Tinerii Turci, a afirmat Dante.

— Credeți? a întrebat cel cu figura ascuțită. Oare l-or fi plătit și pe bătrânul care-și făcea de cap cu liceenele în Caballito?

Cel cu mâini uriașe a adăugat:

— Să recunoaștem că în ultima vreme s-a răspândit un val de criminalitate senilă. Ziarele-s pline de asemenea știri.

Dante a protestat:

— Minciuni, ca să ațâțe spiritele.

— Bagă de seamă ce scoți pe gură, i-a șoptit Jimi lui Vidal. Îl cunoști pe ăla cu mâinile mari? Eu nu-l cunosc nici pe el, nici pe celălalt. Se prea poate să fie doi bătrâni vânduți, care s-au dat de partea tinerilor. Hai să plecăm de aici.

— Când mă gândesc că m-aș fi putut duce cu Néstor la stadion... a comentat Vidal.

— De mare belea ai scăpat, a zis Jimi.

— Poate că, dacă eram amândoi, ne-am fi putut apăra, iar Néstor ar fi acum în viață.

— Ori poate am fi avut doi de privegheat.

— Nu te știam așa mare amator de fotbal, a zis Arévalo.

— Nu că aș fi mare amator, rosti Vidal, simțindu-se important, dar cum băiatul lui Néstor m-a invitat...

— Te-a invitat? întreabă Arévalo.

— Oh! exclamă Jimi.

— Ce este? întreabă Vidal.

— Nimic, rosti Jimi.

— Nu cumva credeți că m-au trecut și pe mine pe lista bătrânilor?

— Ce prostie! a replicat Arévalo.

— Eu n-aș crede s-o fi făcut, a fost de acord Vidal, dar cu tinerii din ziua de azi nu poți fi sigur. Dacă pe un om de șaiszeci de ani îl consideră bătrân...

— Mai rău e cu fetițele alea care, vorbindu-ți despre logodnicul lor, îți spun: „E bătrân, are treizeci de ani”, s-a trezit Jimi, pe care subiectul

îl amuza.

— Cu asta nu-i de glumit. Răspundeți-mi: credeți că sunt însemnat?
Arévalo a întrebat:

— Ce-ți trece prin minte?

— Eu însă, în locul tău, aș fi cu ochii în patru, l-a sfătuit Jimi.

— De bună seamă, a fost de acord Arévalo. Din prudență.

Vidal l-a cercetat neîncrezător.

— E mai bine să nu te ia pe nepusă masă, a argumentat Jimi.

— Ei, drăcie, a murmurat Vidal, mă doare capul. N-aveți careva o aspirină?

Rey zise, ridicându-se:

— Trebuie să fie în casa asta.

— Nu, omule, l-a oprit Jimi. Astea aduc ghinion. Îi vedeți pe tinerii ăștia? Se uită întruna afară.

— Par nervoși, fu de părere Dante.

— Nu-s decât plictisiți, zise Arévalo.

Vidal s-a gândit: „Eu sunt nervos.” Îl durea capul, mirosul de gaz amestecat cu eucalipt îl îmbolnăvea. „Mi-s reci picioarele ca sloiul”, și-a zis. Ca să-l ferească de ghinion, Jimi nu-i dă din aspirina răposatului. Vezi bine, pe Jimi nu-l doare capul. Cuprins de neliniște, și-a dorit să iasă și să fie singur, să tragă în piept aerul nopții, să se miște puțin. „Numai de nu m-ar întreba unde plec. Numai de nu s-ar lua careva după mine.” Domnul cu mâini mari și cel cu figură ascuțită (cineva îi spusese că unul dintre ei, nu mai știa care, se numește Cuenca) s-au apropiat iar de grupul lor. Vidal s-a ridicat... Prietenii l-au văzut plecând, fără să-l întrebe nimic; desigur, au găsit răspunsul în prezența celor doi necunoscuți.

Strada era cufundată în întuneric. „Mai întunecoasă decât acum câteva clipe”, și-a zis. „S-o fi găsit unul să spargă felinarele. Sau se pregătește o ambuscadă.” Cercetând cu teamă șirul de copaci, și-a făcut socoteala că în spatele primelor trunchiuri nu se ascunde nimeni, însă începând cu al treilea sau al patrulea, întunericul devine de nepătruns. Dacă înaintează, se expune unui atac care, cu toate că se aștepta la el, o să vină fulgerător. Era cât pe-acți să se întoarcă în casă, dar l-a apucat disperarea și i-a pierit curajul. Și-a adus aminte de Néstor. S-a gândit cu jale: „Cât trăiești, te lași dus, cu nepăsare, înainte.” Dacă se împotrivește, dacă iese din nepăsarea asta, se va gândi la Néstor, la moarte, la oameni și lucruri dispărute, la sine însuși, la bătrânețe. Și-a zis: „O durere mare te eliberează”. A pășit indiferent pe mijlocul străzii, pentru că oricum nu voia să fie surprins. Pe dată i s-a părut că întrezărește, puțin mai departe, o formă nedeslușită, o siluetă mai întunecată decât întunericul nopții. A încercat s-o recunoască: „Un tanc. Nu, trebuie să fie un camion.” Undeva, foarte aproape, s-a aprins o lumină. Vidal n-a întors capul și

poate n-a închis nici ochii; obrazul ridicat în sus i-a rămas nemișcat. Orbit de șuvoiul acesta alb, a simțit că-l cuprinde o bucurie neașteptată, de parcă eventualitatea unei morți atât de luminoase l-ar fi îmbătat ca o biruință. A stat așa câteva clipe, absorbit doar de lumina albă, incapabil să ghicească ori să-și amintească ceva, neclintit. Apoi lumina farurilor s-a micșorat și în bătaia lor au apărut cercuri în care se zăreau trunchiuri de arbori și fațadele caselor. A putut vedea camionul îndepărtându-se, plin de oameni tăcuți, care se rezemau de marginile vopsite și cu desene albe. Nu fără mândrie, s-a gândit: „Dacă aș fi rupt-o la fugă ca un iepure, m-ar fi strivit sub roți. Pesemne nu s-au așteptat să le fac față.” Aerul nopții și mai ales mulțumirea lăuntrică i-au făcut atât de bine, încât i s-a mai domolit și durerea de cap. Pășind repede, s-a gândit în termeni militari: „Dușmanul fiind respins, sunt stăpân pe câmpul de bătaie.” Puțin rușinat, a încercat să-și exprime gândul cu mai multă modestie: „Nu mi-a fost teamă. Au plecat. Sunt singur.” Chiar dacă s-ar întoarce acum în casă, nu va mai părea (nimănui, nici chiar lui însuși) că aleargă după ajutor. Ca și cum ar fi prins gustul curajului, a pășit înainte pe strada întunecoasă, hotărât să nu se înapoieze până nu va străbate trei sute de metri. S-a gândit că toată demonstrația asta e un pic inutilă, de vreme ce, în clipa când se va întoarce, va avea inevitabil sentimentul că se pune la adăpost.

XX

Văzând că Jimi nu e înăuntru, a presupus că se dusesese la baie și și-a zis că, îndată ce se va înapoia de acolo, se va duce și el. Evident, fusese puțin cam nervos, iar afară îl cuprinsese și frigul. Lumea era și acum împărțită în două grupuri: mai vârstnicii, în stânga, în jurul sobei, iar tinerii în dreapta. S-a apropiat de tineri. Fără doar și poate, mica lui plimbare îl făcea să se simtă deosebit de mândru, pentru că a rostit imediat, cu tonul cuiva care te ia la rost:

— Ceea ce mă deranjează în războiul ăsta al porcului - l-a scos din sărite faptul că, fără voie, a numit astfel prigonirea bătrânilor - este trufia tineretului. Parcă-și pierd mințile numai pentru că sunt tineri. Ce prostănaci!

Tânărul mic de statură și cu ochii bulbucăți a convenit:

— O situație care nu poate să dureze.

Pesemne fiindcă nu se aștepta să i se dea atât de repede dreptate, Vidal a lăsat să-i scape niște vorbe imprudente.

— Împotriva bătrânilor se găsesc argumente valabile, a rostit.

Temându-se ca nu cumva să-l întrebe care sunt astea - nu era sigur că-și amintește argumentele acelea și nu voia să dea arme dușmanului -, a încercat să-și continue vorba. Tânărul cel scund l-a întrerupt:

— Știu, știu, a zis el.

— Dumneata vei fi știind, dar tinerii ăia bezmetici, niște adevărați delincvenți, ei ce știu? Până și Arturo Farell...

— Un agitator, sunt de acord, un șarlatan.

— Trist e că în spatele mișcării nu e nimic. Absolut nimic. Neantul.

— Ah, nu, domnule. Aici vă înșelați, a zis tânărul.

— Crezi? a întrebat Vidal și, căutând parcă un sprijin, s-a uitat înspre Arévalo.

— Știu sigur. Sunt oameni cu studii. În spatele mișcării se află o mulțime de medici, de sociologi și de economiști. Ba chiar - v-o spun în cel mai mare secret - și oameni de-ai bisericii.

Vidal s-a gândit: „Ai o mutră de știucă.” Cu voce tare, a zis:

— Și toată grămada asta de minți luminate n-au găsit niște argumente mai ca lumea?

— Dați-mi voie. Argumentația e șubredă, dar calculată la țanc pentru a ațâța mulțimea. Scopul urmărit e o acțiune rapidă și decisivă. Însă, credeți-mă, comitetul central acționează mânat de alte motive. Cu totul altele, ascultați-mă pe mine.

— Ei, nu mai spune! a răspuns Vidal și s-a uitat iar spre Arévalo.

Tânărul plin de coșuri a afirmat:

— Sigur că da. De aceea l-au lichidat, vă amintiți de guvernatorul care n-a dat ordin să fie șterse de pe stema provinciei cuvintele: *a guverna înseamnă a popula*. Pe aici circulă o altă lozincă, la fel de iresponsabilă, care nu-mi vine acum în minte.

— După părerea mea, direct vinovați de asta sunt medicii, a zis cel scund. Au umplut lumea de bătrâni, fără să prelungească nici cu o zi viața omului.

— Nu te înțeleg, a zis cel cu coșuri.

— Cunoști mulți oameni de o sută douăzeci de ani? Eu nu cunosc niciunul.

— Așa e: s-au mărginit să umple lumea de bătrâni care, practic, nu mai sunt buni de nimic.

Vidal și-a amintit de mama Antoniei.

— Bătrânii sunt cea dintâi victimă a creșterii populației, rosti tânărul scund. Cea de-a doua mi se pare mai importantă: individul. O să vedeți. Individualitatea va deveni un lux interzis atât bogaților, cât și săracilor.

— Nu-s cam premature toate astea? a întrebat Vidal. Ca și cum ar dori să ne vindece, când noi suntem bine-sănătoși.

— Așa cum spuneți, răspunse tânărul cu coșuri. Medicină preventivă.

Vidal ripostă:

— Noi facem aici teorii și în vremea asta se comit asasinate. Nu mai departe decât sărmanul Néstor.

— E groaznic, dar totdeauna a fost așa. Dacă mi s-ar da mână liberă în chestiunea asta, eu i-aș lăsa în pace pe bătrâni, care au o conștiință, și aș organiza un al doilea masacru al inocenților.

— Atunci să vezi ce ne-ar mai auzi urechile, l-a asigurat cel cu coșuri. Că distrugem ce e mai de preț, copiii, care sunt viitorul, îți dai seama ce-ar mai zbiera mamele?

— Cu asta nu-mi bat capul. Știi ele prea bine că nu-i cuminte să fie luate la ochi.

Pentru a doua oară în noaptea asta, Vidal și-a zis că a trăi înseamnă a te lăsa cuprins de nepăsare. În timp ce lui îi stătea gândul la cine știe ce fleacuri personale (în primul rând, la respectarea întocmai a obiceiurilor: să bea *mate* când s-a făcut ora, să plece iute în piața Las Heras, ca să profite de soarele după-amiezii, să joace cărți la cafenea), în țară se petrecuseră schimbări mari. Tineriiăștia - cel cu coșuri și mărunțelul, care pare inteligent - vorbesc de schimbările astea ca de ceva cunoscut și familiar. El, pesemne fiindcă nu urmărise procesul, nu mai înțelegea acum nimic. „Am rămas pe dinafară”, și-a zis. „Sunt deja bătrân sau nu mai e mult până să ajung.”

Plin de bunăvoință, tânărul scund a întrebat:

— La ce vă gândiți, domnule?

— Că sunt bătrân, a răspuns Vidal.

Pe loc s-a întrebat dacă nu cumva e prea imprudent. Va sfârși prin a da de bucluc.

— Iertați-mă, a protestat tânărul scund, dar cred că ați spus o prostie. După părerea mea, țineți de zona pe care șarlatanul ăla de Farrell o numește „pământul nimănui”. Nu puteți fi socotit tânăr, dar cu siguranță nici bătrân.

Vidal a remarcat:

— Totul e ca nu cumva vreunul dintre nebunii ăștia care circulă liberi să încurce lucrurile.

— Aș zice că încurcăturile sunt puțin probabile, deși, nu tăgăduiesc, posibile, a admis mărunțelul, pentru ca îndată să explice: Din cauză că spiritele sunt în mare fierbere.

Vidal a simțit iar că-l părăsește curajul și l-a apucat regretul după vechea sa ignoranță privind situația. Discuția cu tinerii i s-a părut o încercare vrednică de dispreț de a se pune bine pe lângă ei. A îngăimat:

— Mă scuzați.

Ca să se simtă mai în largul său, s-a înapoiat în grupul prietenilor.

Emfatic, Rey afirma:

— Să vedem ce va face guvernul în ceasul adevărului. Când va plăti ce are de plătit.

— Ceasul ăsta o să-l aștepti tu mult și bine, ține minte, l-a prevenit Arévalo. Chiar dacă o să restabilească ordinea, nu ne vor plăti un sfanț.

— Unde e Jimi? a întrebat Vidal.

— Nu ne întrepupe, a zis Dante, care, firește, nu auzise nimic. Discutăm lucruri importante. Pensia.

— Guvernul nu se va hotărî s-o plătească, a insistat Arévalo.

— Să recunoaștem că-ți trebuie mult curaj ca să dai ordin să fie plătită, a spus omul cu mâinile mari. O măsură nepopulară, la care era logic să renunțe.

— Dar să-ți îndeplinești obligațiile, asta n-are importanță? a replicat Rey.

Bărbatul cu figura ascuțită a zis:

— Zilele astea am auzit vorbindu-se despre un plan care să compenseze lucrurile: oamenilor în vârstă li se vor oferi terenuri în sudul țării.

— Ca să spunem lucrurilor pe nume, o să-i depositeze în masă pe bătrâni, a replicat Dante.

— Drept carne de tun, a întărit Rey.
— Ca tampon împotriva unei posibile infiltrări a fraților noștri chilieni, a adăugat Arévalo.

— Unde e Jimi? a întrebat Vidal.

— Cum? a tresărit Arévalo. A plecat să te caute. Nu v-ați întâlnit?

Vidal a întrebat:

— Nu s-a dus la baie?

— L-am văzut eu plecând, a afirmat Rey. Pe ușa asta. A zis că merge să te caute.

— Jimi e ca un vulpoi, a explicat Dante. Nu prea are la inimă adunări de felul ăsteia și, îndată ce poate, o întinde spre casă, spre vizuina lui.

— A zis că merge să te caute, a repetat Rey.

— Eu nu l-am întâlnit, l-a lămurit Vidal.

Dante a luat-o de la capăt:

— E ca un vulpoi: se duce acasă, la vizuina lui. Îl cunoaștem nu de azi, de ieri.

— Și pe bietul Néstor îl cunoașteam de-o viață, a replicat Arévalo. Mă duc să văd dacă Jimi a ajuns acasă.

— Se pare că iarăși ați intrat la idei, a comentat zâmbind omul cu figura ascuțită. Eu nu mi-aș face griji; o să se întoarcă din clipă în clipă.

— Mă duc eu. Pe mine a pornit să mă caute, așa că mă duc eu, a spus Vidal.

— Bine, a încuviințat Arévalo. Mergem amândoi.

Arévalo și-a luat impermeabilul, iar Vidal s-a înfășurat în *poncho*. S-au oprit o clipă în prag, scrutând întunericul, iar apoi au ieșit.

— Nu că i-ar fi cuiva frică, dar o surpriză nu-ți cade tocmai bine, a explicat Vidal.

— E și mai rău când te aștepți la ea. Și apoi, n-am niciun chef să-mi las moartea la cheremul cretinilor ăstora. Ca să-ți spun drept, nici boala nu mă prea încântă. Dacă-ți tragi un glonte în cap ori te arunci pe fereastră, bănuiesc că te zgâlțâie cam neplăcut. Iar dacă adormi după ce ai luat pastile, ce te faci când vrei să te trezești?

— Încetează; încă mai poți opta pentru cretini, deși ăia doi îmi spuneau că nu suntem trecuți pe lista bătrânilor.

— Atunci nu-s chiar așa de cretini. Au descoperit că niciun bătrân nu se crede bătrân. Și tu i-ai crezut? Vor să ne câștige încrederea, ca să n-aibă nicio bătaie de cap cu noi.

— Ți se pare foarte periculos să mă expun?

— Nu înțeleg, a răspuns Arévalo.

— Copacii ăștia se văd grozav de bine în întuneric. Adevărul e că n-aș face o figură prea bună dacă m-ar ataca acum.

Vidal se ușura lângă un copac. Arévalo i-a urmat exemplul și a comentat:

— E din cauza frigului. A frigului și a anilor. Una dintre cele mai statornice îndeletniciri din viața noastră.

Și-au urmat drumul, mai vioi. Vidal a spus:

— Unul dintre tinerii ăia mi-a explicat...

— Acela plin de coșuri?

— Nu, mărunțelul, ăla cu fața ca de știucă.

— Tot un drac.

— ...mi-a explicat că în spatele acestui război al porcului se ascund intenții bune.

— Și tu l-ai crezut? Nimeni nu ucide din bune intenții.

— Vorbeau ceva despre creșterea populației și despre faptul că numărul bătrânilor nefolositori sporește întruna.

— Oamenii ucid din prostie sau din frică.

— Și totuși, problema bătrânilor nefolositori nu-i o simplă născocire.

Adu-ți aminte de mama Antoniei, femeia aceea căreia i se spune Soldățoiul.

Arévalo nu-l asculta; cu un ton cicălit, zise:

— În războiul ăsta, tinerii ucid din ură față de bătrânii ce vor deveni. O ură destul de speriată...

Au grăbit pasul, fiindcă era frig. Ca să ocolească focurile, au cotit-o pe după câteva colțuri și au străbătut câteva sute de metri în plus.

Au ajuns într-o zonă unde felinarele nu erau sparte.

— Pe lumină, războiul ăsta al porcului pare ceva de necrezut, a spus Vidal.

În fața casei lui Jimi, Arévalo a remarcat:

— Aici dorm cu toții.

Au privit ferestrele, dar nu era nicio dâră de lumină.

— Sunăm? a întrebat Vidal.

— Sunăm, a răspuns Arévalo.

Vidal a pus degetul pe buton. Soneria a răsunat în noapte, undeva în străfundul casei. Au așteptat. După câteva clipe, Vidal a întrebat:

— Ce facem?

— Mai sunăm o dată.

Vidal a apăsât din nou pe buton și din nou s-a auzit țârâitul strident al soneriei.

— Și dacă doarme, așa cum zicea Dante? a întrebat Vidal.

— Un încurcă-lume. Iar noi doi, niște alarmiști.

— Așa e, fiindcă de-ar fi pățit ceva...

— N-a pățit nimic. Doarme. E un vulpoi bătrân.

— Crezi?

— Da. Hai să nu mai fim alarmiști.

În depărtare ardea un foc. Vidal și-a amintit un tablou văzut în copilărie, în care Orfeu, ori poate un diavol, cânta la vioară înconjurat de flăcările iadului.

- Ce prostie! a zis Vidal.
- Care anume?
- Nimic. Focurile. Totul.

XXII

Întorcându-se acasă la Néstor, și-au dat seama că prietenii par îngrijorați. Arévalo i-a șoptit:

— Aici s-a întâmplat ceva.

— A sosit asta, l-a lămurit Vidal, arătându-i-l pe nepotul lui Bogliolo.

S-a gândit: „Orice nou venit face să reînvie tristețea. Un lucru pe care l-am verificat. Cei adunați la un priveghi iau lucrurile așa cum sunt: viața merge înainte și nu-ți rămâne decât să-ți abați gândurile de la asta; însă orice nou venit li-l readuce în minte pe mort.”

Trezindu-se parcă din somn, a auzit că Dante spunea:

— Se zice că l-au ridicat pe Jimi.

— Cine zice? a întrebat Arévalo.

— Așa umblă vorba prin cercurile tinerilor, a rostit nepotul lui Bogliolo.

Rey a scos un fel de muget înăbușit, s-a făcut roșu la față și a tras aer pe nări, șuierând. „Când e furios, omul asta pare-se că devine o adevărată fiară”, s-a gândit Vidal și pe dată l-a cuprins remușcarea că el și Arévalo se dovediseră atât de puțin hotărâți. N-ar fi trebuit să plece de acolo până nu s-ar fi încredințat că Jimi e acasă. A spus:

— Ei bine, n-am insistat destul. Am sunat numai de două ori.

— Dacă ați fi insistat mai mult și ați fi aflat că Jimi nu-i acasă, n-ați fi reușit decât să alarmați femeile, a replicat Dante.

— Omul trebuie să știe la ce să se aștepte, a răspuns Vidal.

— A zis că merge să te caute, săracul, a rostit Rey. A ieșit pe ușa asta. Și n-o să-l mai vedem niciodată.

Vidal l-a luat deoparte pe nepotul lui Bogliolo, l-a dus într-un colț al salonului și i-a spus hotărât:

— Îți vorbesc confidențial. Dacă-i adevărat că l-au ridicat pe Jimi, încearcă să te întâlnești cu ei și spune-le, te rog, să-i dea drumul. Dacă nu vor, spune-le să ia legătura cu mine.

— Dar cum să dau de ei, domnule? a întrebat nepotul oftând.

Vidal s-a gândit: „Nu cumva mă port ca un nechibzuit? Dar trebuie făcut ceva pentru Jimi. Zilele trecute, mă opresc ca un nerod și mă uit la el pe geam, iar cu asta le-am atras atenția asupra lui. Acum ies ca să mă pot umfla în pene cu curajul meu, iar pe el îl arestează.”

S-a întors la grupul prietenilor. În furia lui neputincioasă, Rey mormăia ceva împotriva băiatului lui Néstor și a nepotului lui Bogliolo.

— Cum? a întrebat Dante zâmbind. Cum zici?

— Adevărul este că e suspect, a căzut de acord Arévalo. Prea ușor a obținut informația asta din cercul tinerilor.

Vidal și-a amintit cât de mândru era Néstor de băiatul lui. Apoi s-a gândit la Isidorito; s-a întrebat dacă aflase cumva de ultimele crime și dacă va avea curajul să nu le aprobe.

Rey a declarat:

— E nedrept să stăm cu brațele încrucișate. Dacă tot trebuie să mor, măcar să-mi rămână mângâierea că le-am venit de hac la vreo trei-patru. Îi spunem ăstuia că îl cheamă cineva dincolo și îl ducem la closet.

— Și acolo ce faci cu el? a întrebat bărbatul cu mâini uriașe.

— Nimic altceva decât să-l dau gata, a răspuns Rey.

— Asta nu-i o cruzime? a întrebat cel cu figura ascuțită.

— E ca și cum ar exista o înțelegere tacită: jumătate din societate poate să-și facă de cap, dar cealaltă nu, a remarcat Arévalo. Așa a fost totdeauna.

Rey a spus:

— Nu-s de acord cu asta. Eu tare mai am poftă, și, slavă Domnului, nici forța nu-mi lipsește, să-i bag mințile-n cap unuia din mucoșii ăștia care fac pe grozavii... numai că păsărica și-a luat zborul! a terminat el, într-un muget înăbușit.

S-au uitat cu toții spre ușă și l-au văzut pe nepotul lui Bogliolo salutând și plecând.

Vidal s-a întrebat dacă nu e cazul să se bucure. A intrat din nou vecina, aducând tava cu cafea.

— Doamnă, i s-a adresat Dante, ne-ați putea lămuri pe ce vă bazați când spuneți că Néstor a fost dat pe mâna lor chiar de băiatul lui?

— De ce umblați cu scorneli? a protestat femeia. Eu nu acuz pe nimeni și nici n-am chef să fiu acuzată.

Arévalo și-a șters ochelarii și a comentat cu vocea lui astmatică:

— Înțeleaptă treabă, teama asta. I-o fi zis careva din tinereii ăia că, de mai scoate o vorbă, o face fărâme.

— Bagă groaza în oameni, îi ucid, iar noi stăm cu brațele încrucișate, a remarcat Rey.

Vidal a auzit duduitul unui motor și scrâșnetul unor cauciucuri.

— Poate că e altceva la mijloc, a zis Arévalo. Cotoroața o fi mirosit că lucrurile vor lua o întorsătură și mai rea.

— Nu credeți mai degrabă că femeia, cum să zic? o fi amuțit în fața unor întrebări atât de directe? a întrebat bătrânul cu mâinile uriașe. La examene se mai întâmplă...

— Ei drăcie, a zis în șoaptă cel cu figura ascuțită, nu întoarceți capul. Vorbiți ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Vidal a întors capul: în sufragerie dăduseră buzna patru tineri. Nu

numai că a întors capul, dar (pesemne că n-a înțeles pe loc ce se petrece) a și susținut privirea unuia dintre ei, care părea șeful. După câteva clipe de înfruntare mută, individul s-a apropiat de tânărul scund și de cel cu coșuri pe față; când grupul celorlalți l-a urmat, pașii au bubuit pe podele; până atunci, lumea din casă umblase pe vârfuri și vorbise în șoaptă. Pendula a început să meargă. Ca și cum ar fi fost surd, bărbatul cu mâini uriașe a comentat:

- Se vede de la o poștă ce sunt.
- Ce sunt? a întrebat Dante neliniștit.
- Niște nesimțiți care nu respectă morții, a răspuns celălalt.
- Nesimțiți și obraznici, a rostit cu un firicel de voce cel cu figura ascuțită.

Noii veniți discutau agitați cu tânărul scund și cu cel cu coșuri pe obraz. Din când în când, aruncau câte o privire spre grupul vârstnicilor sau îi arătau cu degetul fără să se uite la ei. Pendula făcea și mai grea așteptarea.

- Până la ușă sunt vreo patru-cinci pași, a zis cel cu figura ascuțită.
- Dacă ieșim de aici, am scăpat, a rostit bărbatul cu mâini uriașe.

Rey i-a amenințat:

- Gura, sau vă fac praf!

Vidal urmărea totul cu indiferența unui spectator aflat departe. „Dintr-o clipă în alta, o să mă apuce frica”, s-a gândit, pentru ca îndată după aceea să se întrebe ce va veni întâi: frica sau atacul?

Atacul nu s-a produs. Pe neașteptate, așa cum sosiseră, cei patru tineri au plecat. Fiindcă nu voiau să arate prin ce spaimă trecuseră, prietenii nu s-au clintit de pe locurile lor. Afară a pornit o mașină, iar apoi s-a îndepărtat. Arévalo a fost primul care s-a adresat celuiilalt grup:

- Voiau să ne taie beregata?
- Nu tocmai, a zis tânărul scund. Dar cam așa ceva.
- Nimeni nu le ține piept. El și cu mine le-am ținut piept, a explicat tânărul plin de coșuri.
- Pentru domnul Néstor, care ne-a fost ca un tată, a recunoscut mărunțelul.

— I-am făcut să priceapă că grupul dumneavoastră și-a dat obolul prin domnul Néstor.

- Care v-a fost ca un tată, a subliniat Arévalo.
- Adevărul este că, în țara asta, nimeni nu dorește vărsări de sânge, a rostit agresiv Vidal. Nenorocirile se datoresc doar ghinionului, fiindcă altminteri ne agățăm cu toții de cel dintâi pretext ca să dăm înapoi.

- Eu, unul, n-aș plânge din cauza asta, a zis Arévalo.

— Să nu credeți așa ceva, domnule Vidal, a spus mărunțelul. O țineau morțiș că domnul - a arătat înspre Dante - și domnul - a arătat

înspre Rey - întră neîndoielnic în categoria bătrânilor.

— Pe mă-sa, a zis Dante.

— Voiau să-i ridice, a rostit mărunțelul.

— Ca să-i ducă la o mică plimbare. I-am făcut să priceapă că unul dintre domnii ăștia n-are fir de păr alb în cap, iar celălalt e încă în plină putere, a zis cel cu coșuri pe obraz.

— Nu v-am spus că suntem prinși în cursă? a întrebat Dante. Voiau să mă înhațe? De ce? Ca să mă împuște? Oamenii au înnebunit de-a binelea. Zău că m-apucă jalea, când văd atâta ură la compatrioții mei.

— Țasta-i tineretul. S-ar cădea să judece cu capul, dar gândesc și se poartă ca o cireadă de vite, a argumentat Arévalo.

— Greșești, a zis Rey. Ca o turmă. Ca o turmă de porci.

— Dar porcii nu suntem noi? a întrebat bărbatul cu mâini uriașe.

— Nu mai e loc pentru indivizi, a rostit flegmatic Arévalo. Sunt doar o mulțime de animale, care se nasc, se înmulțesc și mor. Conștiința e o trăsătură a celor dintâi, pe când celelalte n-au decât aripi sau coarne.

Teama și, cine știe, furia îi stimulau. Dante a zis:

— E ceva cumplit. Oamenii se înmulțesc întruna, deși nu mai există loc pentru ei. Fiecare se luptă cu fiecare. Nu cumva ne aflăm în pragul unei hecatombe?

— N-aveți impresia că trebuie să fii de la țară, ca să-ți bați capul în ziua de azi cu sufletul și cu nemurirea lui? Iar în loc de sate, au apărut furnicile astea omenești, a gândit cu glas tare Arévalo.

— Unde-ți arunci ochii, dai numai de răutate și debandadă, și-a urmat vorba Dante. Nu mai departe decât felul cum se îmbracă femeile: ce părere aveți? Nu-i asta culmea culmilor? Nu-i asta sfârșitul lumii?

Vidal urmărise dialogul cu interes. Deodată a simțit că-și pierde răbdarea și s-a dus să se uite la Néstor. „Trebuia s-o fac”, s-a gândit, iar apoi: „Cu ochii închiși, nu mai seamănă cu o găină. Arată chiar foarte bine, sărăcuțul.” Abia a rostit „sărăcuțul”, că a și simțit lacrimile curgându-i pe obraz.

Luni, 30 iunie

Înțepenit de ședere, Vidal s-a frecat la ochi și s-a uitat în jur. În salon pătrundea o lumină rece și alburie, iscând umbre care sporeau și mai mult nemișcarea obiectelor. Se crăpa de ziua. Murmurul conversației celor doi tineri și sforăitul lui Rey, care dormea cu gura deschisă parcă în semn de dispreț, se amestecau cu ticăitul implacabil al pendulei. Arévalo fuma dus pe gânduri, iar Dante, în somn, arăta fericit. Peste tot se vedea oarecare dezordine, țigări stinse și urme de scrum. Câteva amintiri întâmplătoare despre Néstor, care purtau deja pecetea uitării, făceau ca la oboseala lui să i se adauge și remușcarea. De la amintirile astea a trecut la altele: ultimele zile ale tatălui său. Și-l amintea atât de aproape și totuși atât de îndepărtat, învăluit în spaima și în durerea morții. Suntem fiecare ferecați în noi înșine și nu putem face nimic pentru aproapele nostru. Pe Vidal l-a copleșit certitudinea disperată a zădărniciilor tuturor lucrurilor. Și ce mai voia să însemne pofta aceea de vorbă, curată deșertăciune, care-i apucase noaptea asta? Știa dinainte ce va rosti fiecare dintre ei. S-a gândit că e un păcat josnic să pălăvrăgești astfel la priveghiul unui prieten și că el își continuă pălăvrăgeala și acum. Parcă nu mai demult decât ieri, duseseră o viață liniștită; pe negândite, viața în sine devenise de nesuportat. I-a venit s-o ia la fugă. Pentru a doua sau a treia oară în ultimele ceasuri, a simțit dorința să se afle afară. Orice fapt din noaptea aceea putea fi repetat.

Se vede că, pe nesimțite, meditația s-a transformat în somn, fiindcă dintr-odată Vidal stătea uitându-se la bătrâna ce plângea în taxiul de lângă piața Las Heras, încredințat că din aceasta cauză murise Néstor, pentru că el privise figura aceea disperată și, tresărind, a observat că apăruse și un tip alb din cap până în picioare, parcă presărat cu făină, care se uita la el prietenos și-i întindea un pachet. Era un lucrător de la brutăria lui Rey, care adusese cornuri proaspete și pogăcele pentru micul dejun, dar, de bună seamă, nu îndrăznea să-și trezească stăpânul. Acesta s-a trezit singur, a părut încântat și și-a chemat prietenii la bucătărie, să fiarbă cafeaua cu lapte.

— Ce-o fi având ziua de azi? a comentat Dante. Suntem cu toții veseli, nu-i așa?

Vidal a întrebat:

— S-ar putea ști motivul?

— E simplu ca bună-ziua, deși se prea poate ca tu să nu pricepi. Am visat că „Excursionistas” câștigase un meci groaznic de greu, l-a lămurit Dante.

Rey i-a chemat din nou:

— Haideți la bucătărie, domnilor. Trebuie să pregătim micul dejun.

— La urma urmei, după atâta vreme, am dobândit și noi drepturi de stăpâni ai casei, a remarcat Dante cu un zâmbet ștregăresc.

Vidal și-a zis că rațiunea deteriorată alcătuiește o carapace din care cei bătrâni își fac un adăpost.

Rey l-a îmboldit jovial:

— La masă, am spus!

Dând impresia că are să-i urmeze mai târziu, Vidal a rămas în urmă. Îndată ce au plecat, s-a îndreptat spre ușa de la stradă și a ieșit. Se făcuse ziuă de-a binelea. După vreo sută de metri, și-a dat seama că *poncho*-ul de pe umeri îl deranjează. Așadar, în sfârșit, sosise și vara sfântului Ioan. După ce a trecut de urmele fumegânde ale unui foc, a văzut un vânzător de ziare care mergea din poartă în poartă, împărțindu-și marfa. Vidal și-a dus mâna la buzunar să cumpere și el un ziar, însă omul i-a spus:

— Nu, bunicule. Pentru dumneata n-am.

Oare toate ziarele sunt pentru abonați ori el n-are dreptul la ele pentru că e bătrân? s-a întrebat Vidal.

Acasă la Jimi, jaluzelele erau și acum trase. A sunat la ușă. Cu toate că și-a zis că e absurd, adevărul este că nu se simțea în largul lui. Trebuia să-și alunge gândul că toată lumea de pe stradă - întâi un lăptar, pe urmă polițaiul, iar acum femeia ce spăla gangul de peste drum - îl priveau cu un amestec de mirare și dușmănie rău ascunse. În sfârșit, ușa s-a întredeschis și în crăpătura ei a apărut fețișoara minusculă a Leticiei, servitoarea. Vidal a întrebat:

— Jimi e acasă?

— Nu știu. Cât e ceasul? La ora asta, domnul se odihnește.

Fata îl privea cu niște ochișori rotunzi, foarte apropiați de rădăcina nasului. Ca să-i arate că e un prieten de-al casei, Vidal i-a spus:

— Credeam că dumneata vii cu ora.

— De ieri dorm și eu aici, a răspuns Leticia cu vădită mulțumire.

— Ai aflat de tulburările de azi-noapte? Nouă, prietenilor, ne-are veni inima la loc dacă Jimi ar fi acasă. Nu-l trezi, te rog. Uită-te numai să vezi, dacă poți.

Fata a dat să plece lăsându-l afară, apoi însă, ca și cum s-ar fi răzgândit, l-a lăsat să intre. Coborând mica scară aflată în stânga, au ajuns la subsol, acolo unde surprinsese ieri alergătura aceea pe care o urmărise cu atâta atenție.

— Mă așteptați? Vin îndată, a zis fata.

Vidal s-a gândit: „Doamne, dă să fie acasă. Nu mai pot suporta nenorocirile.” I se părea, pentru întâia oară, că în întâmplările vieții, pe care hazardul bezmetic ți le împarte îndeobște în mod echitabil, descoperă un scop anume, iar scopul acesta e, fără urmă de îndoială, potrivit. Leticia a apărut numaidecât. Prea nerăbdător ca să-i aștepte

răspunsul, Vidal s-a uitat în ochii ei. Fata a zâmbit. În sfârșit, a zis:

- Nu-i decât nepoata. N-am trezit-o.
- Atunci, Jimi nu-i acasă?
- Dacă vreți, o chem pe nepoată, s-o întrebați pe ea.
- Nu, în niciun caz.

Fata a zâmbit parcă cu înțeles și l-a privit fix pe Vidal.

- Doriți niște *mate*?
- Nu, nu, mulțumesc, a răspuns el în grabă.

Deși a urcat treptele încet, a avut impresia că aleargă. Pe când deschidea ușa să iasă, de jos i-a ajuns la ureche o răsuflare gâfăită, urmată de ceva care, la început, i-a părut a fi un hohot de plâns, iar apoi unul de râs.

XXIV

Și-a îndreptat cravata, și-a potrivit *poncho*-ul pe umeri și a început să păsească luându-și un aer nepăsător. S-a gândit: „Lute au mai stricat-o. Nu, ar fi trebuit să spun altfel: ieri era ea fugărită; azi mă fugărește ea pe mine.” I-a fost necaz că-și bate capul cu mizerii de-astea, tocmai acum când intrase în posesia unor dovezi irefutabile - a folosit chiar cuvintele astea - că lui Jimi i se întâmplase ceva. În aceeași clipă, și-a închipuit-o pe fată răsfirându-și în două evantaie degetele groase și crăpate. Cineva, poate Jimi ori mai degrabă Arévalo, spusese că o slujenie nemaipomenită poate să stimuleze dragostea, căreia nu-i lipsește decât un pas ca să se schimbe în nebulie. A încercat să și-o închipuie pe fată așa cum, mai știi, i s-ar fi putut întâmpla s-o vadă. A simțit că i se taie picioarele și-l apucă leșinul. „Mai mare rușinea”, a îngăimat. Și-a amintit că nu mai pusese nimic în gură de cine știe când și s-a îndreptat spre brutărie. Și-a zis că n-ar fi trebuit să refuze ceaiul oferit de Leticia, deși poate că oferta nu se mărginea la ceai. Cum va ajunge acasă, o să pună numaidecât apa la fiert: patru-cinci câni de *mate* și câteva bucăți de pâine îl vor lecui de slăbiciunea asta neașteptată. Avea impresia că, de când a plecat de la priveghi, devenise parcă neajutorat. Când a intrat, în brutărie nu se afla niciun client; nu erau decât fetele lui Rey. Nu s-a gândit să salute (măcar de simplă politețe) și a cerut:

- Șase briose, patru cornuri și o turtiță cu miere.
- Bătrânul a rămas la priveghi? a întrebat una din fete.
- Ca să-i omoare pe toți deodată, a răspuns cealaltă.

Pesemne din cauza oboselii l-a apucat deznădejdea. I s-a părut că nu i-au mai rămas nici forță și nici iluzii ca să poată îndura mai departe viața. Prietenia e indiferentă, dragostea e înjositoare și mincinoasă și numai ura ți se dă din plin. Se ferise și se va feri de atacurile tinerilor (aici nu încăpea nicio îndoială), dar, ajungând pe strada Paunero, i s-a înfățișat, ca o soluție ce merita luată în considerare, propria-i mână ținând un revolver imaginar lipit de tâmplă. Viziunea, care se prea poate să nu fi fost decât un joc al neliniștii sale din clipa aceea, l-a făcut să se revolte împotriva a tot și a toate, dar mai ales împotriva lui însuși, care mai întâi apără cu orice preț ceea ce pe urmă dorește să distrugă.

Madelón, care spăla trotuarul din fața atelierului de tapițerie, i-a făcut semn s-o aștepte; a dus mătura și găleata înăuntru, a încuiat ușa și a trecut strada. Vidal și-a zis că, dacă lui Madelón o să-i ia mult timp ceea ce vrea să-i spună, el o să leșine. Avea neîntârziat nevoie să

mănânce puțină pâine și să bea niște *mate*.

— Trebuie să-ți vorbesc, i-a spus femeia. E ceva foarte important. Nu vreau să fim văzuți împreună. Pot să vin la tine?

Au intrat în cameră. Vidal tocmai se pregătea să pună pachetul pe noptieră, când și-a zis că, dacă îi oferă și ei, poate să mănânce o bucată de pâine fără să mai zăbovească și fără să încalce buna cuviință. A desfăcut pe jumătate pachetul și a întrebat:

— Nu dorești?

— În asemenea momente? Ce te-a apucat? a exclamat Madelón și s-a pornit pe plâns.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat-o Vidal, oftând.

I-a apucat mâinile (ale ei erau umede) și l-a tras către ea. Vidal a recunoscut parfumul de săpun galben și de lavandă și i-a simțit mirosul hainelor și al părului. A auzit-o că-i zice:

— Iubitule!

Simțindu-i răsuflarea, s-a gândit: „Încă n-a mâncat azi.” În timp ce-l îmbrățișa, i-a zărit de aproape pielea gălbuie și transpirată, alunițele, unghiile tocite, acoperite cu un strat gros de lac roșu. Cu oarecare mândrie, și-a zis că, din cauza Nélidei, Madelón nu-i spune nimic. A îndepărtat-o de el, pe motiv că vrea să-i vorbească. A întrebat:

— Ce s-a întâmplat?

— Trebuie să-ți spun ceva foarte important, a repetat ea, apucându-l strâns în brațe.

În poziția asta incomodă, aproape dureroasă, fiindcă un antebraț dur îi trăgea gâtul în jos, obligându-l să stea puțin înclinat, s-a întrebat de ce femeile se dau la el în dimineața asta. I se ofereau tocmai când era mai abătut și mai prost dispus; oare faptul nu trebuie interpretat drept o dovadă privind natura contradictorie a lucrurilor? Altă explicație (mai puțin pesimistă) ar putea fi aceea că nimic nu-ți vine pe rând, ci toate deodată. Dar oare Madelón i se oferă într-adevăr sau chiar are ceva să-i spună? s-a întrebat îndată după aceea. Ca și cum l-ar fi auzit, femeia a început să vorbească:

— Huguito mi-a zis că nepotu-său, un băiat ce le știe pe toate, i-a zis că... Vai, nu pot să cred!

— Ce i-a zis? a întrebat Vidal, abia stăpânindu-și enervarea.

— I-a zis că te-au trecut pe listă și că următoarea victimă ești tu.

L-a cuprins o furie oarbă împotriva femeii, de parcă ea ar fi fost de vină pentru cele anunțate. S-a gândit că e de-a dreptul tâmpită dacă-și închipuie că, aflând vestea, lui o să-i mai ardă de îmbrățișări. Pe când gândea astfel, a observat că femeia îl ținutua, de la brâu în jos, într-o închețare strânsă. În chip obiectiv, dar și cu îngrijorarea cuiva care știe că, din moment în moment, se va vedea angajat în acțiune, Vidal s-a întrebat ce se va întâmpla mai departe, ce putea face cu femeia asta care sufla greu în brațele lui. Cum n-o uitase pe Madelón cea de

altădată și cum era milos din fire, nu dorea s-o respingă, însă își punea întrebarea dacă într-o atare situație purtarea depinde de voință. A încercat să și-o închipuie tânără; o vedea cum e azi și îi simțea mirosul de acum. Ca să câștige timp, a zis:

— Ei, și Bogliolo ăștia, unchiul și nepotul...

— Scoate-ți-i din minte, l-a sfătuit Madelón. Pe tine nu te excită pericolul? Pe mine, da.

Ușa s-a întredeschis și o voce a zis:

— Scuzați.

Acest singur cuvânt a fost de-ajuns ca Nélida să-și reverse prin el tot năduful. Obrazul fetei, care avea o culoare ciudată, cenușie, s-a îmbujorat sub năvala sângelui; ochii îi străluceau ca de febră. A fost o apariție fulgerătoare, după care ușa s-a trântit în urma ei. Pe Vidal l-a cuprins disperarea, de parcă s-ar fi întâmplat o catastrofă și, în prima clipă, fără șovăire, a aruncat vina pe Madelón; totuși, înainte de-a apuca să rostească ceva, s-a gândit că s-ar putea ca femeia să vadă altfel lucrurile, așa că s-a mulțumit să spună:

— În camera asta, nu poate fi omul liniștit. Dincolo, Isidorito... Aici, tot mereu unul care dă buzna...

— Închide ușa cu cheia și bună ziua, a replicat Madelón.

— Da, numai că toate astea m-au enervat. Mă știi cum sunt când mă enervez. Zău că nu mai sunt bun de nimic.

— Nu exagera.

— Și-apoi, s-a făcut deja târziu și trebuie să mă întorc la priveghi. Mie-mi plac lucrurile făcute în tihnă. Ne întâlnim noi într-una din serile astea.

Femeia a protestat și nu prea, l-a rugat să fixeze ora întâlnirii și i-a spus că se poate ascunde în prăvălia ei, fiindcă trebuie ținut seama de avertismentul lui Huguito. Împingând-o ușor de la spate, a condus-o până la ușă, apoi, rămas singur, s-a prefăcut - de parcă prietenii l-ar fi putut vedea - că oftează ușurat, ceea ce era o minciună; îl apucase, dimpotrivă, șovăiala privind adevăratul motiv ce-l făcuse să dea înapoi, precum și teama că se purtase ca un bătăran față de Madelón și ca un trădător față de Nélida. A alungat însă gândul din urmă, câtă vreme nimic nu-l îndreptăța să creadă că între el și fată ar fi fost altceva decât o relație de prietenie. Cât despre motivul adevărat pentru care dăduse înapoi, la asta cu siguranță o să cugete, întorcându-l pe toate fețele, mai pe urmă. A renunțat la *mate* (se făcuse târziu) și, mușcând dintr-o bucată de pâine, a ieșit din cameră, sperând să nu se întâlnească în stradă cu Madelón. A trecut pe la baie. În al doilea *patio* s-a încrucișat cu Nélida, care a întors capul. Amărât, a început să îngaime niște explicații pe care a fost silit să le întrerupă, fiindcă a apărut Antonia.

XXV

Când a sosit acasă la Néstor, cei de față vorbeau despre bătrânii care, mai mult în joacă decât din dușmănie, fuseseră azvârliți în focurile aprinse în cinstea sfinților Petru și Pavel. Se știa că, în cuprinsul cartierului, avuseseră loc patru sau cinci asemenea incinerări parțiale: victimele și-au îngrijit arsurile la farmacia lui Garaventa, afară de una, care, având arsuri de gradul al doilea, a fost tratată la spitalul Fernández. S-a vorbit, de asemenea, și despre răpiri, un procedeu nou în războiul ăsta, în care dorința de câștig se făcea pentru întâia oară remarcată, cum a spus Vidal.

— Măcar de-ar fi o răpire la mijloc și în cazul lui Jimi. Nu știu de ce am acceptat pe loc ideea asta...

— Și acum te duce gândul la ceva mai rău? a întrebat Arévalo.

— Cu brutele astea...

— Nu trebuie să ne pierdem calmul, a obiectat domnul cu mâinile mari.

— Calmul! O să-l restabilim cu pumnii! a scos Rey un muget amenințător. Să știți de la mine că prietenul nostru a sfârșit-o rău. Jur că-l voi răzbuna.

Au pus în cumpănă avantajele, inutilitatea și riscurile unui denunț la poliție. Vidal era cât pe-acți să zică: „S-ar putea ca ăștia să-l elibereze, dacă e sechestrat”; s-a abținut însă, fiindcă asemenea vorbe l-ar fi pus în situația de a fi obligat să dea niște lămuriri nu prea comode.

Apoi s-au întors iar cu discuția la prietenul pe care-l privegheau și la înmormântarea lui, acum iminentă. Referindu-se la absența fiului, domnul cu figura ascuțită a remarcat:

— Mi se pare pur și simplu ciudat.

— Ei, așa-i tineretul ăsta, a zis, cu indulgența-i obișnuită, cel cu mâinile mari. Nu se spune: lăsați morții să îngroape...?

— Pe moașă-sa! a izbucnit Dante, care părea că aude mai bine.

Rey le-a propus:

— Ce-ar fi, înainte de a porni spre cimitirul Chacarita, să dăm ocol pieții cu catafalcul pe umeri? Se obișnuiește, în cazuri de moarte violentă. Cu Néstor deasupra, vom înfrunta dușmanul.

Vidal s-a uitat la cei doi străini - întâi la cel cu mâinile mari, apoi la cel cu figura ascuțită - așteptându-le obiecțiile. Niciunul n-a zis nimic. După o tăcere în care s-a auzit cum cel cu mâinile mari își schimbă poziția, așezându-se mai bine pe scaun, Dante și-a dat cu părerea:

— Nu cred că suntem în situația de-a provoca pe cineva.

— Cu atât mai puțin cu catafalcul deasupra, a adăugat Arévalo.

Vidal a admirat viclenia celor doi străini: convinși că va învinge prudența, ca nu cumva să-i pună piedici, s-au abținut să intervină în favoarea ei. Când a fost limpede că (în afară de Rey) toți ceilalți sunt de partea moderației, cel cu mâinile mari a rostit:

— Și apoi n-ar fi o lipsă de răspundere din partea noastră să-i punem în pericol pe tipii de la pompele funebre?

— Niște oameni care-și văd de treabă și n-au nicio vină, a adăugat cel cu figura ascuțită.

Reacția celorlalți nu s-a lăsat așteptată și, o clipă, a existat pericolul ca moderații să piardă lupta. A intervenit însă ceva care le-a distras atenția atât unora, cât și celorlalți, și, în cele din urmă, a fost spre binele tuturor, pentru că i-a făcut să renunțe la planurile primejdioase: a sosit băiatul lui Néstor. În termeni pompoși, tânărul și-a exprimat recunoștința pentru faptul că ei, prietenii, sunt de față și a spus că o asemenea dovadă minunată de fidelitate îl consolează de mâhnirea că n-a putut lua parte la priveghiul tatălui său: poliția, care-i adevărata încununare a birocrăției nepăsătoare și căreia-i stă gândul numai la formalități și interogatorii, nu ține seamă de durerea unui fiu.

Arévalo i-a strecurat la ureche:

— Nu cumva te-a apucat bocitul?

— Mi-e milă de el, săracul, a recunoscut Vidal.

— Crezi că e compromis? a întrebat Rey.

— Dacă acum, când războiul ăsta e în toi, l-au reținut atâta vreme, înseamnă că ce a făcut el în tribună trebuie să fi fost ceva îngrozitor, a fost de părere Arévalo.

XXVI

Vidal n-a apucat să-și zvânte lacrimile. S-a anunțat plecarea la cimitir; prin camere și pe coridoare a început agitația. Dacă nu voia să se pună iar pe bocit, trebuia să se țină bine, pentru că cel mai inofensiv dintre lucruri devenea pe negândite ceva sfâșietor. Cel mai mult l-a tulburat *doña* Regina, care, cu părul în dezordine și privirea pierdută, pășea de parcă s-ar fi lăsat purtată pe sus, fără să atingă pământul. Vidal și-a întors fața de la ea și ochii i-au căzut pe Dante. Agitat ca un copil, Dante repeta:

— Hei, băieți, nu vă despărțiți. Țineți-vă aproape, țineți-vă aproape.

„Orb și surd”, și-a zis Vidal. „Carne învelită în piele. Toți bătrânii ajung să semene cu niște animale.”

— Cel mai important lucru e să nu se strecoare printre noi nepoștii, a zis Arévalo, făcând cu ochiul după exemplul lui Jimi.

— Cine merge cu fiul lui Néstor? a întrebat Rey.

Dante a mai repetat o dată:

— Noi patru mergem împreună.

— Știm, știm, a murmurat ori a gândit Vidal.

A aruncat o ultimă privire casei pustii. S-a urcat apatic în mașină, iar pe drum și-a scos capul pe fereastră, pentru ca prietenii să nu-i observe tulburarea abia stăpânită. A rostit câteva vorbe care l-au surprins și pe el:

— Văzute din dricul ăsta, toate par schimbate.

— Du-te naibii, i-a răspuns Dante, care, în dimineața aceea, auzea de parcă și-ar fi cumpărat, în sfârșit, aparatul acustic. Încă nu călătorim cu dricul.

Mergând pe bulevardul Del Libertador, au înconjurat Monumentul Spaniolilor. Arévalo rosti:

— Sunt bătrân, nu glumă! Știți care-i una dintre primele mele amintiri? Stau și mă uit la bulevardul ăsta, căruia-i zicea Alvear, și trec mașini cu capota ridicată și cu claxoane având forma unui șarpe de bronz. Unele sunt vopsite în galben și negru, ca niște coșuri. Oare unde-și vor fi găsit sfârșitul uriașele Renault, Hispano Suiza și Delaunay-Belleville?

În loc de răspuns, Dante comentă nostalgic:

— Am auzit că pe strada Malabia era un canal.

— Și mai era unul în fața capelei Guadalupe, răspunse Arévalo.

Vara sfântului Ioan se făcea simțită. Vidal și-a scos *poncho*-ul de pe umeri și a exclamat:

— Ce căldură!

— Din cauza umezelii, a zis Dante.

— Ați auzit că se pregătește un Marș al Bătrânilor? a întrebat Rey. O manifestație ce vine la țanc și care s-ar putea să aibă un mare efect.

— Las-o baltă, a replicat Arévalo. Îți închipui ce-ar însemna asta? Și-ar ridica tot orașul în cap. Un spectacol dantesc.

Vidal s-a gândit că Jimi ar fi repetat de atâtea ori calificativul, pentru a-l lua peste picior pe Dante, încât ceilalți s-ar fi săturat de gluma asta. Dante zise:

— Un spectacol de sfârșit de lume. Voi nici nu vă dați seama. Ce altceva să însemne toată nebunia și toate ororile astea, dacă nu că sfârșitul lumii e aproape?

Arévalo zise:

— Nu-i bătrân care să nu-și închipuie că vine sfârșitul lumii. Până și eu simt că-mi pierd răbdarea...

— Asta-i altceva, bombăni Rey. Însă trebuie oare să-i ridicăm în slăvi pe mucoșii ăștia, cu ifosele lor neroade?

— Cel puțin noi, bătrânii, suntem deja obosiți, zise Vidal.

— Și vreți să spuneți că goana asta a femeilor după modă nu e capătul? Nu vestește pierzania și sfârșitul lumii? o ținea Dante pe a lui.

Mergeau pe Juan B. Justo, către Pacífico. Arévalo spuse:

— Bătrânilor n-ai cum să le iei apărarea. Numai cu argumente lacrimogene: că au făcut atâtea pentru noi, că au și ei un suflet care-i doare și așa mai departe. Știți cum scapă de bătrânii lor eschimoșii sau laponii?

Dante i-a atras atenția:

— Ne-ai mai spus-o deja.

— Vedeți? a continuat, cu vocea lui astmatică, Arévalo. Ne repetăm. Nimic nu seamănă mai mult cu un bătrân decât alt bătrân: aceeași situație, aceeași ateroscleroză.

— Aceeași ce? a întrebat Dante. N-aud nimic, dacă nu deschideți gura când vorbiți. Ia uitați-vă la casele alea: când eram mic, locuiam cam pe-acolo. Acum au dărmat casa.

Vidal și-a amintit de casa părintească: *patio*-ul și glicina, câinele Vigilante, nopțile când auzea tramvaiul scrâșnind la curbă, pentru ca apoi să ia viteză și să se tot apropie, până trecea prin fața porții.

— Mai știți că pe strada Montevideo, la câțiva zeci de metri de bulevardul Alvear, exista un han? La colț era un grajd pentru cai.

— Un ce? a întrebat Dante.

— Îți amintești, Rey? a zis Vidal. Chiar alături de brutăria ta stătea o femeie care avea o sută de ani.

— *Doña Juana*. Când mi-am mărit prăvălia, tot acolo era. O femeie ospitalieră. Pe masa ei, mâncărurile voastre creole arătau ca lumea. Ce mai tocană! Și ce plăcinte! Tot ei trebuie să-i mulțumesc și că m-a

învățat istoria voastră, de la venirea infantei Isabel^[6], pe care a văzut-o trecând în trăsură. *Doña Juana* avea două nepoate, una frumoasă și alta urâtă, amândouă pistruiate.

— Pilar și Celia, zise Vidal. Cea frumoasă, Celia, a murit tânără. Îmi sucise de-a binelea capul.

Dante comentă:

— Unde-s vremurile când femeile alergau după noi?

Vidal s-a întrebă: „Le spun sau nu le spun?”

— N-o să se mai întoarcă, zise Rey.

— Culmea ar fi să se întoarcă, remarcă flegmatic Arévalo.

— Nici mie nu-mi vine să cred, dar azi s-au dat la mine două femei, zise Vidal. La mine, așa cum auziți.

— Și tu ce-ai făcut? a întrebă Rey.

— Păi, nimic. Erau prea urâte.

„Și apoi”, s-a gândit (dar n-a suflat un cuvânt) „mai e și Nélida la mijloc”.

— Oare nu mai degrabă din pricină că ești tu prea bătrân? aruncă Dante. Când eram tineri, nu mai făceam atâtea mofturi.

„Asta așa-i”, s-a gândit Vidal. Au trecut de Villa Crespo. A urmat o tăcere mai îndelungată. Apoi Rey zise:

— Tăcem cu toții. La ce te gândești, Arévalo?

— O să râdeți de mine, răspunse acesta. Am avut un fel de viziune.

— Chiar acum?

— Chiar acum. Mi s-a părut că zăresc o fântână, care era trecutul și în care cădeau fără încetare oameni, animale sau lucruri.

— Da, zise Vidal, iar asta-ți dă amețală.

— Amețală-ți dă și viitorul, urmă Arévalo. Mi-l închipui ca pe o prăpastie întoarsă cu susul în jos. Pe marginile ei răsar întruna oameni și lucruri noi, care par că vor rămâne pe loc, dar se rostogolesc și ele, făcându-se nevăzute în neant.

— Vezi? a întrebă Dante. Nu-s chiar așa de tâmpiți bătrânii. Ba unii-s chiar deștepți.

— De-aia ne zic bufnițe, vorbi Arévalo.

— Porci, îl corectă Rey.

— Porci sau bufnițe, replică Arévalo. Bufnița e simbolul filosofiei. Inteligentă, dar respingătoare.

Au intrat în cimitir și s-au dat jos la capelă. După slujbă, s-au întors cu toții la mașini. Vidal a observat că a lor e a treia și ultima din cortegiu. Era cald. Și-au urmat încet drumul. Arévalo a întrebă:

— Ce spuneați, Vidal, de fata aceea frumoasă care a murit tânără?

Răspunse la nimereală:

— Îmi sucise de-a binelea capul. O chema Celia.

Mașina a frânat brusc. Într-un vârtej alb ca de spumă, parbrizul s-a crăpat și a devenit opac. Vidal a deschis portiera și a coborât să vadă ce

se petrece. L-a întâmpinat o tăcere de moarte, ca și cum nu numai cortegiul s-ar fi oprit pe loc, ci lumea întreagă. Din prima mașină a coborât domnul cu mâinile mari și, într-un fel de pantomimă patetică, și-a acoperit cu ele fața. La oarecare distanță înaintea dricului încărcat cu flori, erau adunați o mulțime de oameni, care râdeau, dansau, se aplecau răsucindu-și trunchiul, iar apoi se ridicau iute înapoi. În clipa aceea a văzut că pe obrazul domnului cu mâinile mari sângele curge șiroaie, iar după aceea a înțeles că mișcările contorsionate ale oamenilor văzuți în depărtare sunt pentru ca aceștia să-și ia avânt ca să azvârle cu pietre. Dante scoase un geamăt.

— Ne-au prins în cursă.

În jur ploua cu pietre. Cineva a strigat cu voce înăbușită:

— Fugiți!

Nu i-a trebuit decât vorba asta, ca s-o rupă la fugă. Când și-a pierdut răsuflarea, s-a aruncat la pământ și, târându-se, s-a ascuns în spatele unui mormânt. Atingerea strânsă cu iarba și cu pământul acela i-a făcut silă. A sărit în picioare, scuturat ca de friguri. O piatră a căzut lângă el și atunci a luat-o din nou la fugă; apoi, când n-a mai fost în stare să alerge, și-a domolit pasul și a mers mai departe, zicându-și că nu trebuie să se rătăcească, fiindcă cimitirul e uriaș. A simțit niște izbituri ușoare pe umeri și în ceafă, ca și când l-ar fi atins niște bucățele de lemn. Erau picături de ploaie. Picături mari și grele. Începuse să plouă. Și-a zis: „O ploaie murdară, amestecată cu sudoare.” Grăbind pasul, poticnindu-se din când în când, și-a continuat drumul până a dat în Jorge Newbery și, șchiopătând, a ajuns pe Corrientes, de cealaltă parte a parcului. „Există un cuvânt”, și-a zis. „Un cuvânt.” Era prea obosit ca să-l găsească, dar în cele din urmă și l-a amintit: „Ofensă. Ce ofensă!” S-a gândit: „O să opresc primul taxi pe care-l întâlnesc.” A întâlnit mai multe, dar toate și-au urmat drumul de parcă n-ar fi observat că le face semn. A intrat într-un birt și, punându-și coatele pe tejghea, a cerut:

— O bere rece și două sandviciuri cu carne.

Ștergând cu cârpa petele umede, omul i-a spus:

— Cum doriți, domnule, dar eu nu vă sfătuiesc. Atmosfera e încărcată.

Ca să nu pară că se încăpățânează, a mulțumit și s-a îndreptat spre ușă. S-a gândit: „Cuminte e să faci singurul lucru care se așteaptă de la tine: să te lași călcat în picioare. Dacă ești bătrân, se înțelege.”

Văzând cât de tare plouă afară, s-a uitat întrebător spre sfătuitorul din spatele tejghelei. Acesta, care desigur îi aștepta privirea, a dat scurt și morocănos din cap, arătându-i strada. Vidal a mers până la Dorego; dacă se ținea pe lângă case, nu i se uda decât un umăr. Le-a făcut semn la trei sau patru taxiuri; nu s-a oprit niciunul. Începuse tocmai să coboare scările metroului, când i-a dat prin minte că aici se putea prea bine ca cineva să nu reziste tentației de a-i da brânci sub vagoane. Buimac de oboseală și de sfârșeală, a adăugat: „Dar ce-i mai prost e că mă lasă departe.” Din nou afară, a simțit cum apa și sudoarea, una pe dinafară, alta pe dinăuntru, îi pătrund prin haine. „Noroc că încă nu-s bătrân”, și-a zis. „Unora caăștia nu le-ar trebui atât, ca să facă pe loc o dublă pneumonie ori o bronșită cronică.” A tușit, dregându-și glasul. Deși autobuzul 93 îl lăsa aproape de casă, n-a îndrăznit să urce, căci, în atâta lume, se putea prea bine să se afle și un agresor. Pe când chibzuia că probabil nu-i rămâne altă posibilitate decât aceea, la care-i era groază și să se gândească, de a face pe jos drumul nesfârșit de lung, ploaia a încetat. Vidal a văzut în asta un semn al destinului și a pornit-o în marșul său parcă fără sfârșit. Pierduse socoteala orelor de când nu mai mâncase și nu mai dormise.

Dacă ar fi fost să-l atace cineva, pe un bulevard poate s-ar fi găsit vreunul să-i sară în ajutor; în același timp însă, aici era în mai mare pericol decât pe o stradă liniștită, unde puteai vedea totul până departe... Ieșind pe Bonpland, a băgat de seamă că vântul suflă dinspre sud și vremea se răcise. S-a gândit: „Soartă de bătrân idiot: scapi de pericole și dai ortul popii de frig.” Ajungând pe Soler, a zărit un grup de tineri; deși s-ar fi putut să fie inofensivi, a făcut un ocol larg ca să-i evite și a traversat strada Paraguay prin pasajul dintre antrepozite. A fost de ajuns o piatră ieșită din pavaj, ca să se împiedice și să cadă. A rămas nemișcat, întins la pământ, tremurând de sfârșeală. Când s-a ridicat, a avut impresia că uită ceva foarte important, de care-și amintise cu câteva clipe înainte. S-a gândit: „Dorm de-anpicioarele; mai mare rușinea.” A mers mai departe și în piața Güemes a găsit, în fine, un taxi: o mașină veche, condusă de un om bătrân. Acesta a ascultat cu luare-aminte adresa, a pornit aparatul de taxat și a zis:

— Bine-ați făcut, domnule. De la o anumită vârstă, omul nu mai trebuie să urce în taximetre conduse de tineri.

— De ce? a întrebat Vidal.

— N-ați auzit, domnule? Ăștia au un joc: răpesc bătrânii și apoi îi aruncă jos din mașină pe unde-apucă.

Vidal zăcea întins aproape cu totul pe scaun. Și-a îndreptat trupul și,

dându-se mai aproape de șofer, i-a spus:

— Să mai termine cu povestea că războiul ăsta l-au pornit dintr-o necesitate științifică importantă. Nu-i altceva la mijloc decât multă înșelătorie.

— Bine ziceți, domnule. Creolul e șmecher. Tineretul se face că iese la vânătoare de tatu^[7] și ne vânează pe noi.

— Nu mai poate avea omul nicio siguranță. Nimic nu-i mai rău decât să te temi mereu de o surpriză.

— Așa-i cum spuneți, a fost de acord șoferul. Hai să zicem că-s prea mulți bătrâni care nu mai sunt buni de nimic. Atunci, mă rog, de ce nu-i aduni într-un loc ca lumea, unde să-i omori cu mijloace moderne?

— Dar oare leacul ăsta n-ar fi mai rău decât boala? a întrebat Vidal. Vreau să zic, prin abuz.

— Aici vă dau dreptate, a admis omul. Guvernul face prea multe abuzuri. Nu mai departe decât telefoanele.

Vidal a plătit și a coborât. Probabil nu mai fusese nicicând așa de obosit. În clipa aceea, și-a adus aminte de prietenii lui. Numai de nu l-ar fi rănit pe careva vreo piatră, așa cum pățise domnul cu mâinile mari. Cum gândul i-a fost mai întâi să scape, iar apoi să se întoarcă în bârlog, uitase de ei cu totul. „De cu totul, cum zicea bietul Néstor”, și-a amintit tulburat. Oare ar mai fi fost acum în stare să meargă până acasă la Dante sau până la brutărie? „Arévalo ăsta-i un tip destul de ciudat și, după câte știu, nimeni nu i-a călcat pragul, nici măcar Jimi, care e curios, nu glumă.” Vorbele din urmă le-a rostit în fața unui auditoriu care-l asculta în vis.

XXVIII

Deși abia se ținea pe picioare, n-a putut hotărî pe loc ce ar fi mai bine să facă: să se vâre iarăși în pat sau să o pornească din nou la drum, încercând să afle ce-i fac prietenii; înainte de toate, o să se încălzească bând niște *mate*. Tocmai mușcase dintr-o bucată de pâine, așteptând să fiarbă ceaiul, când a apărut Nélida. Fata l-a privit țință și i-a spus:

— Iertați-mă că am intrat fără să bat. Un obicei foarte prost.

— Nu, de ce?

— Mereu vă întrerup când vă e lumea mai dragă. Voiam însă să vă spun să vă feriți.

— De cine să mă feresc, Nélida?

— De niște prefăcuți care în față ți se arată prieteni, iar pe la spate, când le vine bine, te denunță. Amica aceea a dumneavoastră, care e în vorbă cu Bogliolo, trebuie să știe foarte bine că nepotul lui Bogliolo...

— Da, știu, Nélida. Persoana aceea a fost aici ca să mă prevină.

— Iar în trecere... Toate vin pe aici pentru că sunt nebune după dumneavoastră.

— Nu mai vorbi așa, Nélida. Madelón nu-i nebună după mine și nici nu-i amica mea.

— Madelón! Dacă între ea și dumneavoastră nu-i nimic, de ce îl lasă Bogliolo pe nepotu-său să vă denunțe? Știți de ce? Pentru că, dacă aveți chef, îl lăsați cu buzele umflate.

— Nu, Nélida, n-am de gând să las pe nimeni cu buzele umflate.

— Mă întreb ce-ți fi găsit la baba aceea.

— Nimic, Nélida. Te superi dacă-ți spun ceva? Pic de somn. O să mă vâr în pat chiar acum. Tocmai voiam să mă dezbrac.

— Și cine vă oprește?

— Dar, Nélida... a protestat, stingând resemnat primusul.

— Dar ce anume?

A văzut-o stând pe marginea patului, ocupată să-și scoată, cu tot calmul, pantofii și ciorapii; a admirat calmul și grația cu care mâinile ei făceau să alunece ciorapii de-a lungul picioarelor și îi aruncau pe un scaun. Și-a zis, plin de recunoștință: „Oare e cu puțință să am atâta noroc?” Fata s-a ridicat în picioare; ca și cum n-ar fi fost decât ea în cameră, s-a privit un moment în oglindă și, dintr-o singură mișcare - cel puțin așa i s-a părut lui - și-a dezgolit trupul strălucitor de alb în semiîntunericul din odaie. Cutremurat de revelația asta, a auzit foarte aproape o șoaptă: „Prostuțule, prostuțule!” L-a cuprins, l-a mângâiat și

l-a sărutat, până când, ca s-o poată privi mai bine, a îndepărtat-o puțin de el.

— Știi? Sunt nebun după tine, i-a zis, nebun de-a binelea, dar atât de prost, că n-aș fi îndrăznit niciodată.

Această a doua revelație l-a lăsat cu gura căscată; s-a repezit s-o îmbrățișeze pe Nélida și, cum rămăsese fără grai, a strâns-o doar tare la piept; i se părea că se pierde în parfumul de levănțică. După o vreme, desprinzându-se de el, Nélida l-a palmuit cu toată puterea.

— De ce? l-a întrebat ea scâncind. De ce?

— De ce mă lovești? a întrebat Vidal. Voiam...

— Știu eu de ce, i-a răspuns ea.

Dar supărarea a trecut iute. Vidal a spus:

— Nu cumva toate astea sunt doar un vis? Trebuie să mă îndoiesc, pentru că mereu mă pomenesc dormind.

— Asta e tot vis? a întrebat Nélida râzând și i-a pus mâna pe obraz. Dacă vrei, dormim.

— Nu te așteaptă Antonia și maică-sa?

— Mă mut, așa că o să-și închipuie că am rămas la mătușile mele.

— Te muți?

— Nu știi? Alaltăseară a murit biata mătușa Paula, îți amintești? aceea cu plăcintele. Din obișnuință, spun mereu „mătușile mele”, dar acum nu mi-a rămas decât una. Am fost sfătuită să mă mut cât mai iute acolo, nu cumva să ocupe cineva locuința.

— E departe?

— Nu, pe strada Guatemala, cum dai în Julián Alvarez.

— Fostul meu cartier.

— Chiar? Hai, povestește-mi.

— M-am născut pe strada Paraguay. Cel mai frumos lucru din toată casa era, cu siguranță, *patio*-ul, unde creștea o glicină. Aveam și un câine pe care-l chema Vigilante. Dar n-am de gând să te bat la cap cu toate astea. Antonia și maică-sa o să-ți ducă dorul.

— Păi, nu prea știu ce să zic, fiindcă situația nu mai era de suportat. Poate biata Antonia preferă să nu fie un străin de față, pentru că, la urma urmelor, e mama ei. Femeia nu-și mai poate stăpâni firea, și gata. Cu anii, a ajuns să semene cu o matahală de bărbat fioros: închipuie-ți, i se zice Soldățoiul. Sunt îngrijorată din cauza fetițelor. Dar văd că nu te las să dormi, sărăcuțul de tine.

I se închideau ochii, însă nu-i venea să întrerupă conversația... Cine știe, poate că odată, demult, s-o mai fi simțit tot așa de bine ca acum; „dar acum”, s-a gândit, „asta-i un răsfăț cu care nu sunt obișnuit și pe care n-am de gând să-l irosesc”.

XXIX

L-a trezit un zgomot care i s-a părut că e detunătura armei cu care trăsesese în bufniță. Își amintea limpede visul: se afla într-un adăpost, o cazemată de granit, care (după cum i se explicase) era rezistentă și sigură. Cu mulțumirea cuiva care-și inspectează proprietățile, a privit în sus: nici urmă de acoperiș. Prin deschizătură, se repezeau spre capul său niște bufnițe furioase, care apoi se înălțau greoi, ca pe urmă să se întoarcă iarăși la atac. A tras în cea care cârâia cel mai tare. Trezit de-a binelea, s-a întors spre stânga. Nélida era lângă el. Și-a zis: „Ce mai viață am dus în ultima vreme, de visez asemenea lucruri când sunt cu ea.” Privind-o cum doarme, i-a venit în minte un fapt banal, care i-a făcut însă plăcere, căci ținea de tinerețea lui: de obicei, adormea și se trezea înaintea femeilor. Cine știe de când nu-și mai amintise de asta.

Ca unul care repetă ceva ca să nu uite, a revăzut în închipuire, punct cu punct, totul, începând cu clipa când Nélida a intrat în cameră. S-a felicitat că a rezistat ispitei - atât de nepotrivită, încât s-ar fi putut dovedi fatală - de-a o întreba: „Și logodnicul tău?” Dintr-un scrupul prostesc față de un necunoscut, era cât pe-acum, la un moment dat, să-i scape întrebarea; dacă ar rosti-o acum, ar fi sub imboldul dorinței de posesie. Și-a zis amuzat: „Când e vorba să cerem ceva, nu stăm mult pe gânduri.”

A avut, deodată, o intuiție care-i spunea că întreg rostul universului stă în actul dragostei. Cu modestia plină de orgoliu a cuiva care știe că marile premii ne sunt date nu neapărat fiindcă le merităm, cât mai degrabă datorită împrejurării fericite că, oricum, tot trebuie să le primească cineva, și-a zis că, în noaptea asta, el se numără printre câștigători. Cu sentimentul că trebuie să împartă bucuria asta cu cineva, s-a apropiat de fată. A privit-o senin și a comentat încetșor: „E neînchipuit de frumoasă.” Cu mare grijă, ca și cum cel mai important lucru era să n-o trezească, a îmbrățișat-o din nou.

Mai târziu, cu ochii în tavan, au stat de vorbă liniștiți, până când Nélida a zis:

- Iar nu te las să dormi.
- Nu, nu tu ești de vină, a răspuns Vidal. Mi-e foame. N-am mai mâncat de două zile.
- Ce aș putea să gătesc?
- N-am mare lucru în casă.
- Mă îmbrac și mă reped să caut ceva la Antonia.
- Nu, nu pleca nicăieri. Avem pâine, iarbă *mate*, fructe uscate, ba

poate chiar și un baton de ciocolată. Atâta numai că ciocolata-i a lui Isidorito și se supără dacă i-o mâncăm. Pe băiatul ăsta, una-două îl ia cu amețea.

Râzând, Nélida a respins obiecția. A comentat:

— Asta-i fleac, față de ce amețea ne-a apucat pe noi.

A aprins lumina și s-a ridicat; din pat, Vidal îi spunea unde găsește cutare sau cutare lucru și o privea umblând goală prin odaie.

— O să pun apă proaspătă la fiert, a spus fata, vărsând-o pe cea din ceainic. Știi ce-am visat? Că eram pe câmp, la vânatoare, tu, eu și câinele Vigilante.

— Nemaipomenit. Și eu am visat că vânam nu știu ce păsări.

Încântați, au recunoscut amândoi că era nemaipomenit.

— Mi-a vorbit cineva de tine, i-a relatat Nélida. O doamnă pe care-am cunoscut-o ieri, acasă la mătușa Paula. O cheamă ca și pe mine.

— Doar n-o să-mi spui că e Nélida aceea care a locuit aici?

Era chiar ea. Nélida a zis:

— Îți aduci foarte bine aminte de ea.

Pesemne pentru a arăta că nu-i mai pasă de vechea lui dragoste, Vidal a întrebat:

— Carmen stă cu ea?

— Ei, nu mai face pe craiul; fata-i pe cale să se mărite.

După o clipă de buimăceală, Vidal a înțeles că e vorba despre o fată a Nélidei, dar n-a mărturisit că el întrebasese de mama ei. I-au venit iarăși pe limbă vorbele: „Și ce-o să se întâmple acum cu logodnicul tău?” Și le-a înghițit însă, ca nu cumva s-o nimerească prost.

— O să mai prindem ceva forțe, cu ospățul ăsta, a zis Nélida.

Mâncau și râdeau. Vidal s-a întrebat: „Oare n-o să-l trezim cu târăboiul ăsta pe Isidorito? N-o s-o găsească pe Nélida în camera mea?” S-a liniștit. „Dacă nu mă înșel, ei nu-i pasă. Are dreptate. Singurul lucru important e să ne amintim noaptea asta. Cea mai frumoasă din viața mea.” În aceeași clipă, l-a cuprins necazul că vede ca pe-o amintire un lucru pe care-l trăiește: înseamnă că-l consideră deja trecut. I-a fost necaz și că gândește: însemna că se îndepărtează de Nélida. Și totuși s-a gândit: „De la o vreme, am prins prostul obicei să mă tot întreb dacă ceea ce mi se întâmplă nu cumva mi se întâmplă pentru ultima oară. S-ar zice că dinadins distrug totul cu tristețea mea.”

Nélida l-a întrebat:

— De ce nu vii să stai la mine?

Mai întâi a respins ideea, pur și simplu fiindcă era cu totul neașteptată; apoi, puțin mirat, a găsit-o acceptabilă, iar la sfârșit a crezut necesar să declare ritos că, în noua lor casă, cheltuielile îl vor privi pe el (o izbucnire de amor propriu, căci nu s-a interesat nici la cât se ridică cheltuielile și nici n-a stat să socotească de câți bani dispune).

Fata nu-i prea dădea atenție, îl asculta ascunzându-și cu greu nerăbdarea, încât Vidal și-a zis: „Nu cumva mă port ca un tip învechit?” Cum nu știa limpede unde anume greșise, a hotărât iar că-i mai bine să tacă. Și tocmai atunci i-a fâșnit de pe buze întrebarea pe care de atâtea ori o înăbușise:

— Și logodnicul tău?

„Desigur, altă greșeală, și de același fel, care-ți arată limpede ce distanță de netrecut e între generații”, s-a gândit.

— Chiar îți pasă de asta? a întrebat Nélida.

A răspuns cu curaj:

— Chiar îmi pasă.

— Mai bine că-i așa. Mă temeam că nu-ți pasă. Fii liniștit: o să i spun că totul s-a terminat între noi. Te-am ales pe tine.

Chibzuind la declarația auzită, care era de mare preț și însemna o adevărată victorie pentru el - ziua asta îi aducea tot ce-și poate dori un îndrăgostit, atât în fapte, cât și în cuvinte -, o purta pe Nélida spre pat, când au răsunat bătăi în ușă.

Și-a tras pe el vechiul palton maro și s-a grăbit să vadă cine bate.

— La pod, domnul meu, la pod! a zis agitat Faber, ițindu-și capul cărunt pe ușa întredeschisă de Vidal.

— Ce se întâmplă? a întrebat acesta, așezându-se în așa fel încât celălalt să n-o poată vedea pe Nélida.

— N-ați auzit împușcăturile? Parc-am fi la cinema. Trebuie să dormiți cu urechea ciulită, *don* Isidro. Eu, unul, deși sunt surd, când dorm, am un auz...

Împingea ușa dând să intre, parcă ar fi bănuît ceva ori ar fi zărit-o pe Nélida. Vidal a apucat cu mâna canatul deschis și s-a sprijinit cu spatele de celălalt. A rostit:

— Nici nu mă gândesc să merg în pod.

Faber și-a reluat explicațiile:

— Când au văzut că poarta-i încuiată - acum administratorul i-a pus lacăt și-o închide și cu cheia -, au încercat s-o deschidă trăgând în ea cu pușca. Noroc că a apărut una din patrulele alea ce se fâțâie de ici-colo, ca să se poată zice că ordinea e asigurată. Dar au promis că se întorc înapoi, *don* Isidro. De nu mă credeți, întrebați pe oricine. Toată lumea i-a auzit.

— Vă spun că nu mă mișc de aici. În primul rând, nu cred că sunt bătrân.

— E dreptul dumneavoastră, domnule, a căzut Faber de acord, dar tot răul să fie că greșim din prea multă prudență.

— Iar apoi, pe mine nu mă sperie. Cum o să mă sperie mucoșii ăștia din cartier, niște neisprăviți pe care i-am avut sub ochi de când mă știu, că m-am și saturat de ei? Iar mucoșii ăștia mă cunosc și ei pe mine și știu foarte bine că nu sunt bătrân. Mi-au spus-o chiar ei, vă dau cuvântul.

— Aia care-au zis că se vor întoarce nu-s din cartier. Sunt de la Clubul Personalului Municipal. Au pus mâna pe niște camioane ale diviziei Perrera și colindă străzile orașului la vânătoare de bătrâni, pe care-i scot din casele lor, îi vâără în niște cuști și, așa, îi plimbă de ici-colo, pe câte-am înțeles, ca să-și bată joc de ei și să-i terfelească.

— Și ce fac cu ei după aceea? a întrebat Nélida.

Era în spatele lui Vidal. Acesta s-a gândit: „Probabil că Faber îi vede brațele.”

— Unii zic, domnișoară, că-i omoară în hala unde se țin închizi cainii turbați. Un țăran i-a spus administratorului că îi duc la San Pedrito, deschid cuștile și îi lasă acolo, după ce i-au fugărit cu lovituri de bici spre cimitirul Flores.

Nélida i-a cerut lui Vidal:

— Închide ușa aceea.

Vidal a închis-o și a zis:

— E nebun. Nu mă duc în pod, cu bătrânii.

— Ascultă, eu, în locul tău, m-aș ascunde noaptea asta, iar mâine, cu primul prilej, aș pleca.

— Unde să plec?

— Pe strada Guatemala. Vii la mine, nu așa ne-am înțeles? Încearcă să te strecorei neobservat, iar după aceea, nimeni n-o să mai dea de tine nici cu poliția.

Prima dată refuzase propunerea de a se ascunde în pod; acum însă, prezentată ca făcând parte din planurile Nélidei, ideea i s-a părut foarte potrivită. Pentru început, dacă nu voia să bată la ochi (așa cum îl sfătuisese ea), n-o să poată lua mare lucru cu el. Ceea ce înseamnă că nu se mută pentru totdeauna și cu totul. Sub pretextul că-și salvează viața, își permitea aventura de a locui o săptămână în aceeași casă cu o femeie. S-ar fi putut întâmpla ca, după aceea, să nu-i vină tocmai ușor să se întoarcă, după cum s-ar fi putut ca, până atunci, să-și formeze un nou obicei, acela de a trăi alături de Nélida, în locul vechiului obicei de a trăi alături de fiul lui, ceea ce e totuna cu a trăi de unul singur; dar nu mergea cu gândul atât de departe.

A îmbrățișat-o pe Nélida și, cu oarecare entuziasm, a întrebat-o:

— Așadar, a rămas că vin mâine la tine, nu-i așa?

— N-ai cum să vii, dacă nu-ți dau adresa. Și cheile, ca să nu fii nevoit să suni și să aștepti. Mie o să-mi deschidă careva.

Cheile erau într-un buzunar al rochiei. Au căutat hârtie și creion; în sfârșit, au găsit, iar fata a scris ceva pe hârtie. Fără s-o citească, Vidal a pus-o în buzunar.

XXXI

Urcând treptele scării abrupte și șubrede, a înțeles că data trecută nu se înșelase: era o umilință să urci în pod. Când a ajuns sus, acoperișul prea scund, duhoarea, murdăria, penele, toate i-au mărit descurajarea. Ca în străfundurile unui tunel - podul se întindea pe toată aripa stângă a hardughiei -, a întrezărit în depărtare pâlparea unei lumânări și două chipuri pierdute în întuneric. Le-a recunoscut: Faber și administratorul. A apucat-o târâș către ei.

— Iată-l și pe fiul risipitor, a comentat Faber. Nu mai lipsește decât Bogliolo.

Administratorul a replicat:

— Țsta nu vine, pentru că se ascunde la fata tapițerului. Acum, că i-a murit tatăl, își aduce bărbații chiar la ea acasă.

— Mulți se ascund pe la amice, a zis Faber.

— Da, mândri nevoie mare, a convenit administratorul. Atâta numai că cel dintâi lucru la care cască lumea ochii e să vadă cu cine-i combinat cutare și cutare, iar atunci îi pot lua ca din oală.

Probabil că administratorul și Faber vorbeau fără vreun gând ascuns. Ca să arate ori poate ca să-și arate că n-are nimic de-a face cu asemenea lucruri, Vidal a intrat și el în vorbă:

— S-ar zice că, după ce s-a mai domolit puțin, războiul ăsta al porcilor sau al bătrânilor a izbucnit iarăși cu toată forța.

— Ultimele zvâcniri înaintea sfârșitului, a rostit Faber cu vocea ca de trâmbiță pe care-o avea de la o vreme. Tineretul e disperat.

— N-au făcut mare lucru, a zis și Vidal. În războiul ăsta, nu se întâmplă nimic; simple amenințări. Spun asta pentru că am fost eu însumi prins la înghesuială, și nu o dată.

Administratorul l-a contrazis cu gravitate:

— Dumneavoastră vă dă mâna să spuneți asta, dar pe prietenul dumneavoastră Néstor nu l-au ucis? Prietenul dumneavoastră Jimi n-a dispărut? Măcar de-ar da Domnul să apară viu și nevătămat.

— Tineretul e disperat, a repetat Faber. Dacă regimul democratic se menține, în scurtă vreme, puterea va ajunge în mâna oamenilor în vârstă. Faceți un calcul simplu și-o să mă înțelegeți. Majoritate de voturi, da? Păi, ia să vedem, statistica ce ne învață? Că în zilele noastre omul nu moare la cincizeci de ani, ci la optzeci și că mâine va trăi până la o sută. Foarte bine. Faceți atunci un efort de imaginație și calculați cam câți bătrâni se vor aduna în felul ăsta și cât de greu va cântări cuvântul lor în ale politicii. S-a terminat cu dictatura proletariatului, pe

care o va înlocui dictatura bătrânilor.

Încetul cu încetul, chipul lui Faber se posomora tot mai mult.

— La ce vă gândiți? l-a întrebat administratorul. Păreți necăjit.

— Ca să spun drept, mă gândeam că ar fi trebuit să trec pe la baie, înainte de a urca aici, a zis Faber. Pricepeți, nu-i așa?

Administratorul l-a încredințat:

— Ba bine că nu; de-un timp încoace, numai asta îmi umblă și mie prin cap.

— Iar eu nu-s în sure să mă gândesc la altceva, a recunoscut și Vidal.

Au izbucnit în râs, s-au bătut cu palma pe spate, au fraternizat.

Administratorul i-a făcut atenți:

— Nu mă mai zgâlțâiți, fiindcă altfel o să strig: „Om la apă!”

— Aveți grijă de lumânare, l-a prevenit Faber, sprijinindu-l.

— Dacă ia foc grămada asta de lăzi, i-am scutit pe tineri de-o treabă.

— Nu-i de glumit cu așa ceva.

— Ce-ar fi să facem o excursie rapidă la baie? a propus Faber.

— Nu se poate, din cauza tinerilor de aici din casă, a zis administratorul. Le-au spus ălorlalți că suntem plecați și închipuiți-vă cum ar fi să ne vadă ăștia coborând. Îi compromitem.

— Atunci eu o să mă întorc la prima copilărie, a zis Faber, râzând de-i curgeau lacrimile pe obraz.

— Oare aici, sus, n-o fi existând vreun loc potrivit? a întrebat administratorul.

— Poate în dosul ultimelor cutii, și-a dat cu părerea Vidal.

Administratorul a întrebat:

— Asta nu vine chiar deasupra camerei lui Bogliolo?

— De unde vreți să știu? a răspuns Vidal.

— V-am prins! a strigat administratorul. Dumneavoastră i-ați udat data trecută tavanul. Acum o să i-l ude un trio întreg.

Cu poticneli datorate râsului convulsiv - se străduiau să și-l rețină, dar devenea zgomotos - au ajuns, târâș, la locul indicat de Vidal. O vreme au zăbovit acolo.

— Dacă nu închiriază o barcă, se îneacă, a profețit Faber.

Au făcut cale înapoi. Arătând înspre Faber, administratorul i-a șoptit:

— E în schimbare de voce. Are un glas fonfăit.

— Ca de rață, a zis Vidal.

În aceeași clipă au tăcut, alarmați de gălăgia ce răzbătea de jos. Au auzit șoapte, niște bufnituri ca și cum s-ar fi îmbrâncit câțiva oameni și, în cele din urmă, o sudalmă rostită de un glas gros.

— Dumnezeule, ce e asta? a întrebat Faber, cu vocea lui ascuțită care acum tremura.

Ceialalți nu i-au răspuns.

Însoțiți de o adevărată hărmălaie de scârțaituri, niște pași greoi

urcau cu încetineală. Zărind matahala apărută, pe Vidal l-a apucat pentru întâia oară frica. În prima clipă n-a recunoscut-o, până când lumina lanternei pe care-o ținea fetița a căzut asupra ei: uriașă, butucănoasă, mătăhăloasă, arămie la față ca un indian, cu părul cărunt vâlvoi, *doña* Dalmacia îi privea cu o expresie iritată și cu ochii goi.

— Cine-s ăștia? a întrebat femeia.

— Domnul administrator, domnii Faber și Vidal, a răspuns nepoata.

Femeia și-a revărsat disprețul plin de măreție:

— Trei papă-lapte. S-au speriat de băiețașii ăia și s-au pitit în pod. Aflați, papă-lapte ce sunteți, că eu am vrut să rămân jos. Să îndrăznească numai să vină: dintr-un brânci, i-am și dat de-a rostogolul. Fie-mea însă m-a mânat de la spate în pod, fiindcă-i o nerușinată și zice că-s oarbă.

S-a lăsat apoi tăcerea. Vidal a întrebat:

— Acum ce face?

— A uitat de noi. Se joacă cu nepoata, l-a lămurit Faber.

— Nu pricep cum de-i lasă fetița pe mână, a zis administratorul. Femeia asta seamănă acum cu un bărbat fioros. Capricii de-ale bătrâneții.

Marți, 1 iulie

Pe cât se părea, sosirea furtunoasă a *doñei* Dalmacia le tăiase cheful. Tăceau. Trebuie să fi fost târziu, iar în vremurile acelea zbugumate de război zilele se scurgeau istovitoare. În semiobscuritatea tăcută, Vidal a adormit. A visat că, atinsă de mâna lui, lumânarea se răstoarnă, podul ia foc, iar el, una dintre victime, aprobă această purificare prin foc. Din cauza unor împrejurări pe care nu și le putea aminti în vis, dorea acum să iasă învingător tineretul și, drept explicație, rostea o frază pe care-o găsea întru totul satisfăcătoare: „Fiindcă am trăit ca un tânăr, mor ca un bătrân.” Efortul de a-i da glas, precum și, pesemne, șoapta ce-i ieșise de pe buze l-au făcut să se trezească.

Trebuie să-și fi adus aminte, chiar dacă numai instinctiv, că se mai adăpostise odată în podul ăsta, chinuit de lumbago, căci s-a apucat numaidecât să facă tot felul de mișcări, ca să vadă dacă-și poate îndoi mijlocul; și-a dat seama că nu-l doare.

„Primul la deșteptare, ca întotdeauna”, și-a zis cu oarecare mândrie. La lumina zorilor, care pătrundea prin lucarnă, i-a zărit pe Faber și pe administrator. Și-a zis: „Dorm întocmai ca două cadavre ce respiră” și a fost uimit să descopere că, în anumite cazuri, respirația devine o activitate respingătoare. A fost cât pe-acți să se împiedice de fetiță, care dormea arătându-și albul ochilor printre pleoapele întredeschise, fapt ce-i împrumuta înfățișarea ciudată a unei femei leșinate. Câțiva pași mai încolo, cu mâinile și picioarele alandala, zăcea bătrâna. Pe scară, Vidal a simțit o mare sfârșeală și și-a zis că trebuie să mănânce ceva. Poate în copilărie, oricum cu mulți ani în urmă, mai avusese asemenea ameteți în zilele de ajun. Ajungând jos, s-a oprit, sprijinindu-se de balustradă. Nu răzbătea niciun zgomet. Oamenii mai dormeau încă, dar n-avea timp de pierdut, pentru că urmau să se trezească în orice clipă.

Camera era cufundată într-un întuneric rece și din nou (pentru a câta oară în ultima săptămână?) i s-a părut că poate zări calmul lucrurilor. S-a întrebat abătut dacă nu cumva e vorba de un semn rău. Obiectele acelea, care păruseră mereu gata să-l primească, le privea acum de parcă, întors dintr-o călătorie lungă, stă undeva în afara lor, despărțit de ele printr-un perete de sticlă.

S-a spălat, s-a îmbrăcat cu cele mai bune haine, a împachetat într-un ziar niște schimburi și câteva batiste. În ultima clipă, i-au venit în minte cheile și biletul Nélidei. Le-a găsit în buzunarul celui alt sacou. Sub adresă (și sub indicațiile următoare: *ușa 3, urci scările, ușa E, o iei pe coridor, urci scările la mezanin, ușa 5*), Nélida scrisese: *Te aștept*. Vidal și-a

zis că atențiile delicate ale femeilor înseamnă foarte mult în viața unui bărbat. Pe urmă și-a dat seama că trebuie să-i lase câteva rânduri lui Isidorito, prin care să-și explice absența. Nu știa ce să-i scrie. Nu putea lăsa aici un bilet care să cuprindă adevărul, nu știa ce altceva să-i spună în loc și nici nu voia să întârzie. În cele din urmă, a scris: *M-a invitat un prieten să stau la el trei-patru zile. Acolo e liniște. Ai grijă de tine.* Înainte de a ieși, a adăugat: *Nu-ți dau amănunte, ca nu cumva biletul să cadă în mâini străine.*

Întorcându-se de la baie, unde se repezise pentru ca, acasă la Nélida, să se știe scăpat o vreme de grija asta, s-a încrucișat cu cea mai mică dintre nepoatele *doñei* Dalmacia, care, pe cât i s-a părut, nici nu l-a băgat de seamă, ocupată cum era să nu calce pe liniile dintre dalele de piatră. În afară de fetița asta, nu l-a mai văzut nimeni. Ajungând pe strada deocamdată pustie, a aruncat o privire cercetătoare spre atelierul de tapițerie. Dacă l-ar fi surprins pe Bogliolo la vreuna din ferestre, nu s-ar fi uitat la el gelos sau cu dușmănie, ci cu un fel de complicitate amicală. Pesemne fiindcă, de ani de zile, nu mai avusese nicio iubire, reacționa în situația dată, care îi părea iarăși nouă, întocmai ca un tânăr înfumurat. S-a gândit că, de va avea curajul, o să treacă pe-acasă pe la Jimi, să afle dacă prietenul i se întorsese; a fost mai puternic însă imboldul de a ajunge cât mai iute acasă la Nélida, ca și cum lângă ea și-ar fi găsit scăparea nu atât de amenințările tinerilor, care acum aproape nu-l mai înspăimântau, cât de pericolul ca, mai știi, printr-o potrivire aparentă cu mediul, să se molipsească și el de perfida și cumplita bătrânețe.

XXXIII

Pesemne fiindcă era o dimineață rece și umeda, Vidal n-a întâlnit pe drum niciun pichet de represiune. „Sălbatici-sălbatici, dar nu într-atât încât să-și pună în pericol propria sănătate”, și-a zis. În piața Güemes, și-a amintit că aici reușise să oprească taxiul, întorcându-se de la Chacarita; i s-a părut de necrezut că toate astea se întâmplaseră nu într-un trecut îndepărtat, ci abia ieri. La adăpostul trunchiurilor întunecate ale unor copaci uriași, care-și împreunau deasupra frunzișul delicat și verde, a mers pe strada Guatemala, urmărind pe de-o parte numerele caselor, iar pe de alta, atent să nu-l zărească un grup de vlăjgani adunați la un colț aflat ceva mai departe, probabil la întretăierea cu Aráoz. A descoperit că la numărul căutat - 4174 - se află o casă alcătuită din două corpuri, având între ele o grădină cu o magnolie și un ceas solar. A împins poarta întredeschisă a grilajului, a intrat, și-a aruncat ochii pe bilețel, cu cea mai mare dintre chei a deschis o ușă, n-a întâlnit pe nimeni în vestibul, a urcat scările, a deschis altă ușă, a străbătut un coridor lung, mărginit la stânga de o balustradă ce dădea spre un *patio*, iar la dreapta, de un perete de-a lungul căruia se înșirau mai multe uși. Într-una din ele, a doua sau a treia, stătea o femeie tânără, care l-a privit iscoditor. Vidal s-a gândit: „Biata Nélida; atâta a tot vorbit de casa ei, ca până la urmă să se mute într-o altă hardughie înțesată de chiriași.” S-a uitat din nou la instrucțiuni, a urcat o scară de fier în spirală, de un gri bătând în verde, și s-a pomenit în fața unei uși având o tăbliță rotundă, lăcuită, pe care era scris numărul 5. Ca să nu intre neanunțat, a bătut și tocmai când era pe cale să vâre cheia în broască, Nélida a deschis ușa.

— Ce bine! a exclamat ea. Mi-era teamă că n-o să te ții de cuvânt și n-o să vii. Haide, intră. De-acum înainte, mi se pare că nu ni se mai poate întâmpla nimic rău.

Plin de admirație, și-a zis: „Alte femei nu te lasă să vezi că te iubesc. Nu sunt sigure pe ele și nu-s nici atât de puternice.” Locuința l-a umplut de încântare. Se aflau într-un salon care-i părea enorm, cu tavanul înalt, împodobit cu ghirlande, și care, virtual, putea fi împărțit în două încăperi: într-un capăt, sufrageria, cu o masă, niște scaune, un bufet și un frigider; în celălalt, un salon având o masă, un divan de răchită, un balansoar și televizorul. A întrezărit o parte din patul și din dulapul ce se aflau în dormitorul de alături. S-a gândit că, după toate coridoarele, ușile și scările pe unde trecuse, era cu atât mai mare surpriza de-a te pomeni deodată într-o locuință așa de bine mobilată și

de confortabilă.

— Îmi pare bine că sunt aici, a zis.

— N-ai adus aproape nimic cu tine.

— Mi-ai spus să nu bată la ochi faptul că mă mut.

— Ai venit ca să rămâi?

— Dacă mă primești.

— Câteva zile o să treacă ele cumva, iar când se va liniști situația, ne ducem după lucrurile tale. Mă aștepți? Fac ceva de mâncare.

În vreme ce Nélida trebăluia la bucătărie, Vidal a cercetat casa. A văzut un *patio* plin de flori, precum și dormitorul, unde se aflau un pat larg, dulapul, două noptiere și, în niște rame de mahon, mari și ovale, două fotografii, care păreau desene în peniță și care înfățișau un domn și o doamnă de pe timpuri. A întrebat:

— Ale cui sunt fotografiile astea?

— Ale bunicilor mei, a strigat Nélida din bucătărie. Nu-ți fie teamă, le iau de acolo. Nu știu de ce, dar mi-a venit s-o fac de cum am sosit aici.

A fost gata să-i răspundă că pe el nu-l deranjează, dar s-a abținut, de teamă ca nu cumva vorbele să pară de prost gust. Se simțea în largul său în casa asta. Păcat numai, și-a zis, că nu-și adusese toate lucrurile cu el; singura lui neplăcere în clipa asta era gândul că, într-o zi, va fi obligat, pentru scurtă vreme, să se întoarcă în strada Paunero. Tocmai când se simțea mai bine, a început să-l frământa întrebarea: „Oare voi putea sta aici fără să par un întreținut?”

XXXIV

Un lucru îl umplea de mirare: Nélida nu-i ascunsese că îi place să facă dragoste. „Dar la fel de tare mă miră faptul că mă mir”, și-a zis, „fiindcă nu-s de azi, de ieri, iar la vârsta asta, s-ar cădea să pricep...” Își închipuia, cu siguranță, că fata îi face un dar. Întins lângă ea, cu fața în sus, s-a lăsat în voia senzației de bine care-l cuprinsese și, în chip de amuzament plin de lene, s-a gândit la afirmația, de nenumărate ori auzită, cum că toată lumea se întristează după aceea - lucru, după părerea lui, de neînchipuit -, amintindu-și totodată de ceea ce prietenii lui îi mărturisiseră ei înșiși: că abia așteptau să se întoarcă odată acasă, să iasă odată la aer. A ajuns la concluzia că, în general, bărbații nu sunt la fel de fericiți cum e el. S-a întors spre ea și a privit-o, cuprins de dorința de a-i mulțumi și de a vorbi cu ea. Nélida l-a întrebat:

— Nu ți-e dor de casă?

— Ce-ți trece prin cap?

— Ducem dorul obiceiurilor noastre.

— Poate chiar și aceuia de a trece prin *patio* ca să ajungi la baie? Dacă trăiești în felul ăsta, nu-ți vine prea greu s-o ții tot așa înainte; dar a fost de ajuns o singură zi de confort, ca să mi se pară cu neputință să mă mai întorc în hardughia aceea.

— Nici eu n-aș mai avea putere să stau în aceeași cameră cu *doña* Dalmacia și cu fetițele. Mă mir de tine că nu te-ai mutat de acolo.

— Am avut odată niște bani și era cât pe-acți să mă mut într-un apartament. M-a părăsit însă soția, m-am pomenit singur cu băiețașul, dar fiindcă niște vecine i-au purtat de grijă în lipsa mea, nu mi-am pierdut slujba. Orice lucru cu compensațiile sale.

Rostind cuvintele din urmă, a observat că privirea Nélidei rătăcește în gol. S-a întrebat cu spaimă: „O să se plictisească cu mine? E tânără, e obișnuită cu oameni tineri, iar eu n-am vorbit, de nici nu mai știu câți ani, decât cu oameni în vârstă.”

— Și n-ai cumpărat apartamentul? a întrebat Nélida.

— Pe atunci, nu le cumpărai, le închirieai. A fost un vis ce nu s-a împlinit. Ca și acela de a mă face profesor. A fost o vreme când doream să fiu profesor. Greu de crezut, nu-i așa?

Nélida părea încântată că, odinioară, el avusese asemenea dorință. Pe când depăna, cu rândul, tot felul de amintiri, Vidal a observat că, vorbind despre fapte petrecute în urmă cu doi-trei ani, Nélida rostea invariabil: „odată, demult”. I-a venit brusc în minte ceva care-l îngrijora: discuția cu logodnicul; a întrebat:

- I-ai spus logodnicului tău?
- Nu, încă nu. Trebuie să vorbesc cu el.

Vidal s-a gândit că ar da orice ca întrevederea asta să fi avut deja loc.

A zis:

- Dacă vrei, vin cu tine.
- Nu-i nevoie, a răspuns Nélida. Martín nu-i un om rău.
- Martín? Care Martín?
- Logodnicul meu... Ar fi urât din partea mea să-i spun toate astea cu încă ceva de față.

— Unde-l poți întâlni?

— Depinde. Înainte de cinci după-amiază, la atelierul mecanic. După aceea, ar trebui să-l caut într-unul din locurile unde lucrează. Ți-am spus că face parte din trioul „*Los Porteños*”?

— Da, mi-ai spus. Mai bine te duci la atelier. Nu-mi place să umbli prin cafenele, și cu atât mai puțin noaptea.

— Cântă la „*La esquinad*” de pe Thames, și într-un subsol, bomba aceea numită *FOB*, și la „*Salón Maguenta*”, în piața Güemes. Mă duc o clipă la bucătărie și vin îndată. Nu ți-e foame?

Vidal a rămas mai departe în pat, cu fața în sus, prea obosit ca să meargă cu ea ori să-și schimbe poziția. „Oboseala asta e cu totul altceva decât aceea pe care lumea o confundă cu tristețea. E reconfortantă ca o diplomă pe perete.” Ce păcat că nu scăpaseră încă de discuția aceea dintre Nélida și fostul ei logodnic; n-avea nimic cu el, dar îi era necaz că, din cauza lui, Nélida va fi nevoită să colinde pe la „*La esquinita*” „*Salón Maguenta*” sau, culmea, pe la bomba aceea cu nume străin. În loc să se gândească la asta, mai bine și-ar trece vremea amintindu-și de apartamentul acela pe care fusese cât pe-aci să-l închirieze: azi ar fi locuit în Once, ar fi avut alți prieteni (în afară de Jimi, pe care-l cunoscuse la colegiu) și n-ar fi întâlnit-o pe Nélida. Aici, în camera asta și cu ea alături, i se părea de necrezut că pe străzile din Buenos Aires circulă oameni care trag cu pușca... Dând frâu liber fanteziei, și-a zis că ar fi fost nemaipomenit ca tot războiul ăsta să fi avut de fapt loc doar în cartierul din jurul pieței Las Heras și să fi fost mașinația unui singur ucigaș, domnul Bogliolo, îndreptată împotriva unei singure victime, Isidro sau Isidoro Vidal.

— Poftim la masă, l-a chemat Nélida.

Pe masă era o farfurie cu sandviciuri.

— Nu știu dacă-ți plac.

Vidal a liniștit-o: îi aduceau aminte de vremuri fericite, de duminicile din copilărie și de mama lui. Într-un elan de sinceritate, i-a spus:

— Crede-mă, astea-s mai bune decât cele din amintirea mea. Și am fost convins că nimic pe lume n-o să le poată întrece pe acelea.

Au băut vin roșu și au mâncat șnițel și cartofi. Când a sosit rândul

orezului cu lapte, Nélida a spus:

— Iartă-mă, dacă nu-ți place. Încă nu-ți știu gusturile.

A îmbrățișat-o fiindcă spusese „încă”. Cuvântul l-a umplut de recunoștință, ca o promisiune că ei amândoi au în față un viitor îndelungat. Apoi a tăcut, întrebându-se ce-ar mai putea adăuga, despre ce-ar mai putea vorbi, ca să n-o plictisească. A mai băut un pahar de vin și, când Nélida s-a ridicat să fiarbă cafeaua, a început s-o sărute din nou.

XXXV

A întins încrezător mâna, căutând trupul fetei, dar mâna a pipăit în gol. Necăjit, s-a trezit de-a binelea; s-a uitat în stânga: Nélida nu era acolo. Inima a început să-i zvâcnească nebună; a sărit din pat, a străbătut val-vârtej cele două camere, a deschis ușa dinspre *patio*.

— Nélida! Nélida! a strigat.

Fata dispăruse de acasă. Neliniștit, neliniștit din cale-afară (poate nu avea de ce să fie), a încercat să priceapă ce se întâmplase. Brusc, și-a adus aminte. Nélida se aplecase deasupra lui - acum i se părea că o vede - și-i spusese ceva. Una câte una, frazele îi veneau în minte. Nélida îi zisese:

— Vreau să limpezesc lucrurile cu Martín. Nu ieși și nu deschizi nimănui. Așteaptă-mă. Mă întorc curând. Așteaptă-mă.

Deși pe jumătate adormit, îi înțelese perfect vorbele; îl neliniștiseră, îl necăjiseră (cu câtă familiaritate îi spunea individului pe nume!), dar - ca și cum deasupra lui s-ar fi prăbușit deodată toată oboseala nesfârșitelor ceasuri de veghe, a drumului de întoarcere de la Chacarita, a nopții mizerabile petrecute în pod, a multelor îmbrățișări - zăcuse în continuare neclintit, incapabil să protesteze ori să se miște. Și-a zis: „Am lăsat-o să plece, ca un nerod ce sunt. Acum stau aici, ca închis în cușcă.” Nélida îi promisese (probabil cu tonul folosit de medici pentru a le insufla încredere bolnavilor): „Mă întorc curând”; cum însă el habar n-avea când plecase, se putea foarte bine ca ea să fi ieșit abia de câteva minute și, prin urmare, cu toate bunele ei intenții, o să întârzie cine știe cât. S-a îmbrăcat încet. Ca să-și umple cumva timpul, s-a dus la bucătărie să-și facă niște ceai. Căutând chibriturile și iarba *mate*, s-a întrebat dacă îi va fi dat într-adevăr să trăiască lângă Nélida în casa aceea. Și-a făcut tacticos infuzia și a băut o ceașcă; pe urmă, cu oarecare grabă, încă vreo patru-cinci. Și-a amintit de Jimi și s-a gândit că de mult nu mai încercase să afle vești despre el. Trebuia să facă un efort continuu de voință ca să stea acolo și să aștepte; pierduse orice speranță că Nélida se va întoarce, cel puțin atâta vreme cât gândurile îi vor rămâne ațintite doar la această așteptare. Își terminase de băut ceaiul, iar acum nu mai avea răbdare nici să aștepte, dar nici să-și găsească altceva de făcut. Sigur că, de s-ar repezi până la Jimi, ar scăpa de așteptarea asta, iar la întoarcere, dacă norocul ține cu el, o va găsi pe Nélida aici. Ar trebui, totuși, să mai stea pe loc câteva minute, ca să-i dea prilejul să se întoarcă. Cel mai bine ar fi ca fata să se întoarcă înainte de-a apuca el să plece, fiindcă așa scăpau de tot felul

de primejdii la care îi era groază și să se gândească. E limpede că, de multe ori, renunțăm la ce dorim și ne mulțumim cu ce putem. El însă tocmai că nu putea, cum și-a explicat lui însuși, să zacă în continuare aici, nefăcând altceva decât să-și sfărâme creierii. Și-a pus *poncho*-ul pe umeri, a stins lumina, a găsit pe dibuite clanța, a trecut în coridor și a închis ușa cu cheia. A coborât fără grabă treptele de fier. Și-a zis: „A sosit clipa. Plec.” Deși tare-i venea să se întoarcă înapoi, și-a urmat drumul de-a lungul coridorului îngust. „Ăștia nu-și ascund curiozitatea”, s-a gândit, căci, din prag, oamenii se uitau după el. „Oare de ce nu i-am scris pe-un bilet: *Mă reped până la Jimi și mă întorc?*” Într-o pornire neașteptată, și-a zis: „Așa o să se învețe minte”. Nu știa dacă e un acces de gelozie autentic sau doar un pretext ca să nu se întoarcă în locuința aceea goală, unde stătuse s-o aștepte. Dar n-o să-și dea frâu liber nervilor, ca o femeie isterică. Jimi avea o vorbă: toate relele se întâmplă din cauză că oamenii nu-și țin în frâu nervii. Ca să și-i stăpânească pe-ai săi, făcea niște pași de-o încetineală exagerată. Și-a zis: „Îi tot dau prilejul să se întoarcă, dar ea n-o face din pură încăpățănare.” În poarta de la stradă, s-a oprit o clipă, nehotărât, uitându-se într-o parte și în alta, cu gândul nu atât la pericolul că, în umbra copacilor, se putea să fi stat la pândă tineri, cât la faptul că ar fi posibil - deși aproape nu mai credea în asta - ca fata să-și facă apariția. Oare, pentru a ieși din agitația lui stupidă, n-ar fi cel mai simplu s-o caute prin cafenelele unde cântă la chitară tipul acela, Martín? Nu se cădea, totuși, trecută cu vederea eventualitatea neplăcută ca fetei să nu-i cadă bine venirea lui acolo și să-l creadă fie bezmetic, fie bănuitor. Atunci Nélida ar înceta să-l mai iubească: o nenorocire pe care, cu siguranță, n-avea cum s-o evite, căci era absurd să-l iubească o fată atât de tânără și de frumoasă. Apariția lui cu totul nepotrivită o va lecui de greșeala sau de toana ce-o făcuse să-l iubească. Probabil îi va spune chiar acolo, pe loc, să plece, fiindcă ea rămâne cu Martín (de când știa cum îl cheamă, ura numele ăsta). A văzut în închipuire situația: retragerea lui rușinoasă, în bătaia de joc a mușterii casei, pe când, în fundalul localului, cei doi se îmbrățișează - scenă de final de film, în care ticălosul (adică bătrânul) e pedepsit, iar tinerii se unesc, după cum era de așteptat, în acordurile tunătoare ale orchestrei și aplauzele publicului. A apucat-o pe Salguero, ocolind piața Güemes, comentând cu glas tare: „Mania asta de a merge mereu pe aceleași străzi! Am auzit că aici se afla odinioară canalul din Guadalupe.” La răspântia dintre Arenales și Juncal, s-a întrebat: „Oare am uitat-o pe Nélida?” Până în clipa aceea, dorise s-o uite, fiindcă simțea că așteptarea lui încordată îi închide fetei drumul de întoarcere; acum, uitarea asta îl umplea de căință, ca și cum ar fi părăsit-o. „Oare nu i s-a întâmplat nimic? Aici era odată închisoarea.” Inconsecvența gândurilor sale lăsa să se vadă că e aproape disperat. I-a venit chef să treacă pe la Dante, care locuia în

apropiere, pe French. „Recunosc că bietul Dante nu-i prea amuzant”, și-a zis. După întâmplările din urmă, ceea ce îl lega pe fiecare dintre ei de grup era mai degrabă afecțiunea decât obișnuința. E drept că, uneori, prietenii trezeau în el, mai mult sau mai puțin, repulsia, de parcă ar fi fost atinși de un viciu: bătrânețea, de care pe el îl salvase iubirea fetei; nu știa însă în ce măsură se mai poate bizui pe ea. În chip de tactică superstițioasă, era mai cuminte s-o creadă pierdută. Așa, își va păstra o oarecare șansă de-a o regăsi, căci, dacă e prea sigur, o să-și primească pedeapsa pentru asta și n-o s-o mai vadă niciodată. „Iar acum, și-a zis cu un ton de resemnare ironică, am să-l văd, în schimb, pe Dante.” Acesta locuia în singura casă joasă ce mai rămăsese prin împrejurimi: un fel de cavou aflat între două clădiri înalte. Totuși, nu el a fost prima persoană întâlnită, pentru că i-a deschis ușa „doamna”. Așa-i spunea Dante, fără ca cineva să știe exact dacă-i e servitoare sau soție, deși probabil ținea loc de amândouă. Îmbrăcată în niște haine negre și largi, îl cerceta cu neîncrederea aceea de animal speriat, pe care, în zilele acelea, le-o trezea oamenilor în vârstă apariția oricărui tânăr. Vidal și-a zis: „După cum se vede, mai sunt și din aceia care nu mă socotesc bătrân.” Pe obrazul femeii, roșcovan la culoare, creșteau o sumedenie de fire de păr negre; părul îi era și el negru, presărat cu şuvițe cenușii. Cât despre trăsăturile feței, de bună seamă că anii le îngroșaseră, încât arătau, ca și ale altor bătrâni, grosolane și proeminente. Vidal s-a întrebat dacă „cotoroașta asta” fusese, ori poate încă mai era (căci în intimitatea căminelor se petrec lucruri de neînchipuit), ibovnica prietenului său. „Un spectacol atât de dezgustător, că mai bine le-ai dori să moară cât mai grabnic. Sigur că, nici eu, de-mi va fi dat și mie să ajung la vârsta asta și să fiu în formă la fel de bună, n-o să resping, din delicatețe, nicio femeie. Tot ce mi-ar dovedi, în clipa aceea, că încă mai sunt în viață va fi de mare preț.” Văzând că femeia dă să-i închidă ușa în nas, a strigat:

— Sunt Isidoro Vidal! Spuneți-i domnului Dante că e Isidro.

Dând-o la o parte pe femeie, și-a făcut apariția Dante.

— Sunt aici, a spus.

Zâmbea plin de mulțumire. Lui Vidal i s-a părut că arată așa de rău - galben-verzui la față - încât și-a pus întrebarea dacă nu cumva îl găsește mai îmbătrânit prin contrast cu tinerețea Nélidei. L-a întrebat:

— Ce mai faci?

— Foarte bine. Deocamdată, o veste bună: a apărut Jimi.

— Ești sigur?

— Mi-a spus Rey la telefon, de vreo jumătate de oră.

— Și e bine?

— Foarte bine. Mă simt ca un ștrengar. Mai bine ca oricând.

— Te-am întrebat dacă Jimi e bine. Nu ne ducem până la el?

— Rey mi-a zis să nu merg, până nu trec mai întâi pe la brutărie.

Are să-mi spună ceva așa de important, că n-o poate face decât personal. N-aveam curajul, cu toate grozăviile astea, să mă pun pe drumuri de unul singur, dar, dacă vrei, mergem amândoi.

— Hai la Jimi.

— Nu, omule. Rey mi-a spus ritos să nu mă duc nicăieri înainte de a trece pe la brutărie.

— Nu prea am timp, din păcate, și mi-ar plăcea să-l văd și pe Jimi, a zis Vidal.

— Eu vreau să mă întorc cât mai iute acasă. Noaptea, așa cum sunt, aproape surd și aproape orb, pot să mă înșface când le vine bine. Să nu-ți închipui că am chef să mor. Așa că, pricepi, eu o să mă întorc acasă cât mai iute.

XXXVI

Așezat în capul mesei, cu câte o fată de fiecare parte și una în fața lui, Leandro Rey tocmai sfârșea de mâncat și le-a oferit și prietenilor ospitalitatea mesei sale. Vidal a primit să bea o cafea; Dante n-a luat nimic: cafeaua îi dădea insomnii, iar alcoolul, aciditate. Vidal a întrebat:

— L-au eliberat pe Jimi?

— Așa e, a răspuns Rey, dar ai puțină răbdare. Cu voce autoritară, le-a spus fetelor: Adunați de aici și lăsați-ne singuri. Avem de vorbit ca între bărbați.

— Ei, drăcie, a zis Dante când au rămas numai ei. Și eu care-mi închipuiam că în casa asta poruncesc fetele...

Rey a răspuns:

— Înainte vreme, le mai lăsam s-o facă; acum însă, nici nu mai crâcnesc.

— În împrejurări ca acestea de-acum, n-ar fi mai cuminte să duci o politică de, ca să-i zicem așa, colaboraționism? a sugerat Dante.

În loc de răspuns, Rey a scos un muget. Vidal a întrebat din nou:

— Atunci, l-au eliberat pe Jimi?

— S-a întors acasă azi-dimineață.

— Haideți până la el.

— Deocamdată, nu. Eu nu mă duc.

— De ce?

— Uite-așa. Circulă un zvon, un zvon urât de-a binelea.

— Dar ce-a putut face, încât să nu vrei să-l mai vezi? Și apoi, ce importanță are asta? Nu uita că Jimi e prietenul nostru.

— Și Arévalo e, a rostit Rey solemn. Sau, cel puțin, era.

— Ce s-a întâmplat?

— Se pare că, pentru a fi pus în libertate, Jimi le-a spus celor care-l răpiseră că Arévalo se întâlnește cu o minoră și le-a indicat locul și ceasul când pot să-i surprindă. Jimi e acasă, iar Arévalo, la Spitalul „Fernández”. Așa cum auziți.

— De unde le-ai scos toate astea?

— Înainte de cină, când tocmai mă pregăteam să închid, a intrat în brutărie vecinul tău Faber, care discutasese mai întâi cu Bogliolo. Lui Bogliolo i-a povestit toată trădarea nepotu-său, de-a fir a păr.

— Și ce-a mai fost apoi?

— Nimic. Dacă vine așa de târziu, nu mai am pâine. I-am spus că nu mai sunt decât franzeluțe.

— Ce s-a întâmplat cu Arévalo?
— Umbla cu minora aceea de o grămadă de vreme, l-a încredințat Dante.

Vidal l-a privit uluit. A comentat:

— Totdeauna aflu ultimul. Pe urmă a adăugat: Nu degeaba-l vedeam că se ține curat, ba chiar dichisit. Nici măcar mătreacă nu mai avea.

— O bandă de nepricopsiți îl aștepta la ieșirea din hotelul „Nilo”, a povestit Rey. Fata s-a apucat să strige cât o ținea gura: Îmi plac bătrânii! Îmi plac bătrânii!

— O provocatoare. Eu i-aș fi tras un glonte-n scăfârlie, a rostit Dante feroce. Numai ea e de vină.

— Ei, nu spune! a zis Vidal.

— Nu mai vorbi prostii, Dante. În sfârșit, auzim și noi de o fată cinstită, gata să moară pentru convingerile ei, iar tu cârtești.

— Eu îmi scot pălăria, a zis Vidal. Ce i-au făcut lui Arévalo?

— L-au lăsat lat. Haideți să mergem la spital, să vedem cum se simte.

— O trădătoare, a bombănit Dante.

— Eu sunt cam grăbit, le-a spus Vidal. Ce-ar fi să pornim odată?

Abia le-a rostit, și vorbele i s-au părut grozav de meschine. Cu siguranță, pentru el, nimic nu era mai important decât obligațiile față de Nélida, dar cum ar fi putut să le dea curs în clipa asta? Prietenii l-ar fi felicitat, l-ar fi invidiat pentru norocul lui, însă nu i-ar fi îngăduit s-o ia atât de în serios încât s-o compare cu un prieten de-o viață.

Dante a zis:

— Pe mine să mă duceți acasă. Pentru mine, așa-i cel mai bine, așa-i adevărul. În vremurile astea, nu-mi face nicio plăcere să bat străzile noaptea. Vorbesc foarte serios.

Discutând cu însuflețire, Vidal și Rey au ieșit din brutărie și au luat-o la stânga, pe Salguero. Dante i-a urmărit din ochi cu un aer jalnic, ca un copil gata să izbucnească în plâns. A alergat după ei și i-a apucat pe Rey de braț, rugându-se:

— De ce nu mă duceți acasă?

— Ai răbdare, i-a răspuns Rey eliberându-și brațul, iar apoi a adăugat placid: întâi să vedem ce-i cu Arévalo.

— Nu vorbi așa de tare. O să le atragem atenția. Te rog, a zis Dante.

— M-am născut în Spania, dar asta-i orașul meu, l-a lămurit Rey.

— Ce legătură are asta? a întrebat Dante.

— Cum, ce legătură are? Am trăit în Buenos Aires mai mulți ani decât tâlharii ăștia, așa că n-o să-mi ia ei ce-i al meu.

— Foarte bine, a fost de acord Vidal. Foarte bine, cu tinerii n-ai decât să te încaieri cât poțestești, dar nu te supăra că-ți spun ceva. Eu, unul, n-aș sări la Jimi, luându-mă după poveștile lui Botafogo.

— Ia ascultă, eu cum aud de delațiune, cum îmi ies din fire.

Destul de elocvent, Vidal l-a întrebat:

— De unde știi că nu ești o simplă victimă a unei noi tactici a tinerilor, în cazul nostru, nepotul lui Botafogo, prin care se urmărește să semene discordia și dușmănia între noi?

— Război psihologic, a conchis Dante.

— Poate că Dante are întrucâtva dreptate, a admis Rey, dar, oricum ar fi, eu n-am de gând să iert un delator.

Vidal a mai adus un argument:

— Cum îți închipui că Jimi ar fi în stare să-și trădeze un prieten, în schimbul unei promisiuni în vânt?

— Promisiune în vânt?

— Ca să-l omoare pe Arévalo, n-ar fi fost deloc nevoie să-i dea drumul lui Jimi.

— Jimi e în stare de orice.

Plin de teamă, Dante a aruncat o privire în urmă.

— Ce mă îngrijorează pe mine, le-a explicat, e faptul că orașul arată la fel ca totdeauna, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

Vidal a zis:

— Și, ca să te liniștești, ți-ar trebui o luptă.

— A și fost ieri una, a spus Rey. Aici aproape. În fața hotelului lui Vilaseco. Niște bandiți din Gruparea Tineretului l-au luat cu asalt. Compatriotul meu, ajutat de credinciosul Paco, a ținut piept atacurilor. Tocmai când să se predea, au sosit paznicii cu boxuri și au salvat citadela.

XXXVIII

Cei trei prieteni au urcat scările largi ale spitalului „Fernández” și au intrat în hol. Aici, în semiîntuneric, au zărit ceva ce, de departe, li s-a părut a fi o sculptură, învelită cu un cearșaf. Rey s-a îndepărtat câțiva pași, ca să se uite.

— Ce e aceea? a întrebat Dante.

— Un bătrân.

— Un bătrân?

— Da, un bătrân pe o targă.

— Și ce face acolo? a întrebat iarăși Dante, fără să se apropie.

— Cred că-și dă sufletul, a răspuns Rey.

— Doamne, de ce-am venit aici? s-a văicărit Dante.

— Cu toții o să sfârșim în spitalul ăsta ori în altul, i-a spus Rey afectuos. Mai bine să se obișnuiască omul.

— Sunt obosit! a izbucnit Dante. Voi habar n-aveți. Mă simt foarte bătrân. Moartea lui Néstor, atacul acela de la Chacarita, căci a fost, nu?, acum acela împotriva lui Arévalo, toate astea-mi fac rău. Mi-e frică. Nu mai am forța să rezist.

S-au apropiat de o încăpere care avea o fereastră ce dădea spre hol.

— Am dori să aflăm ceva despre un domn. A fost adus aici azi-noapte, i s-a adresat Rey unui funcționar. Domnul Arévalo.

— Când a fost internat?

— Nu-mi place locul ăsta, a vorbit Dante cu glas tare.

Vidal s-a gândit: „Nefericitul. Dacă-i spun că-l lăsăm aici, începe să bocească.”

— A fost adus azi-noapte, a zis Rey.

— În ce salon?

— Nu știm, a răspuns Vidal. A fost victima unei agresiuni.

Între timp, Dante își freca proteza cu degetul pe care apoi și-l mirosea.

— Ce-ai pățit? l-a întrebat Vidal.

— Dacă ți se slăbește, intră mâncarea în ea și miroase, i-a explicat Dante. Și voi aveți proteză, așa e. O să vedeți voi.

— Sunteți rude cu accidentatul? a întrebat un domn mic de statură, chel și cu capul rotund (care amintea de dovlecii uscați, unde se taie găuri în loc de ochi, nas și gură). Pe buzunarul de sus al halatului, într-un chenar albastru, stătea scris: *Dr. L. Cadelago*.

— Nu suntem rude, a răspuns Vidal. Suntem prieteni de-o viață.

— E același lucru, a replicat iute medicul. Să mergem sus.

Rey a zis:

— Spuneți-ne, domnule doctor, cum se simte?

Doctorul s-a oprit. Dădea impresia că fusese cufundat în propriile gânduri și că întrebarea l-a deranjat. Abia stăpânindu-și neliniștea, Dante a întrebat:

— Nu s-a întâmplat nimic rău, nu-i așa?

Chipul doctorului s-a întunecat.

— Nimic rău? Nu pricep ce vreți să spuneți cu asta.

— Nu cumva prietenul nostru Arévalo... nu cumva a murit? a îngăimat Dante.

Doctorul a vorbit, cu mâhnire plină de gravitate:

— Nu, domnule.

Vidal a întrebat în șoaptă:

— E grav?

Medicul a zâmbit. Prietenii au așteptat o veste bună, să le mai vină inima la loc.

— Într-adevăr, e un caz delicat, a zis medicul.

— Ce nenorocire! a spus Vidal.

Doctorul Cadelago s-a posomorât iarăși și a rostit:

— Azi avem mijloace să facem față acestor situații.

— Dar, domnule doctor, credeți că va scăpa?

Medicul l-a lămurit:

— Asta niciun profesionist conștient de răspunderea lui n-o va spune vreodată... Cu un glas sumbru, a adăugat: Mijloace pentru a controla situația există. Fără discuție că există.

Deodată, Vidal și-a amintit că parcă-l mai întâlnise și înainte pe acest doctor Cadelago sau poate fusese altcineva, care zâmbea când era trist, sau poate doar a visat o astfel de întâlnire.

S-au îndreptat spre ascensor, urmându-l pe medicul ce părea istovit. Vidal i-a șoptit lui Rey:

— Cu tipul ăsta nu se poate înțelege omul.

— Cum vrei să ne înțelegem, când noi habar n-avem de medicină? Dă-ți și tu seama că trăim în altă lume.

— Din fericire.

S-a gândit: „Pășești sigur prin viață și chiar în toiul unui război îți zici că pacostea va cădea pe alții; e de ajuns însă să-ți moară un prieten (sau să afli că s-ar putea să moară), pentru ca totul să devină ireal.” Lucrurile-și schimbaseră înfățișarea, ca la teatru, când maestrul de lumini face să se rotească în fața reflectorului un disc cu gemulețe de diferite culori. Chiar și doctorul Cadelago, cu discrepanța aceea dintre expresia feței și vorbele rostite, cu capul său ca un dovreac uscat, în care se pune o lumânare aprinsă ca să sperie noaptea copiii, până și el părea o plăsmuire. Vidal a avut senzația că pășise într-un coșmar; mai

bine zis, că trăiește un coșmar. „Dar există Nélida”, și-a zis și s-a simțit îmbărbătat. Apoi s-a gândit: „Poate, cine știe, pentru mine.”

Pradă spaimei, Dante vocifera:

— Și acum, până când o să stăm aici? Mie nu-mi place locul ăsta. De ce nu plecăm odată?

Vidal și-a zis: „E, într-adevăr, bătrân.” Procesul de îmbătrânire se accelerase și din prietenul de dinainte nu mai rămăsese acum decât foarte puțin; în ultima vreme, se transformase în cu totul altceva, ceva grozav de ingrat, cu care mai țineai legătura numai din fidelitate față de trecut.

Pe când intrau în ascensor, doctorul a întrebat:

— Ați împlinit cu toții șaiszeci de ani?

— Eu, nu, a răspuns iute Vidal.

Au coborât la etajul cinci. „Îi dau dreptate lui Dante”, și-a zis, „n-are de ce să-ți placă să te afli aici înăuntru. Când te gândești la libertatea de-afară, te-apucă tristețea, de parcă ai fi pierdut-o pentru totdeauna.”

— Ăsta-i salonul, i-a anunțat medicul.

De-o parte și de alta a coridorului, se deschideau mici încăperi de două sau de patru paturi, mărginite între ele de pereți despărțitori albi. Îndată ce-au pășit înăuntru, Arévalo a și ridicat brațul. Vidal s-a gândit: „Semn bun” și în aceeași clipă a zărit dungile groase, închise la culoare, care desfigurau trăsăturile prietenului său. Celălalt pat era gol.

— Ce ți s-a întâmplat? a întrebat Rey.

— Eu mă duc să dau un tur, a spus medicul. Să nu-l agitați. Puteți sta de vorbă cu el, dar fără să-l agitați.

— Un mic necaz, Rey. O simplă chelfăneală, i-a explicat Arévalo.

Pe față avea două pete. Una, mai închisă, care părea o adâncitură sub pomete, și alta, în tonuri vineții, pe frunte. Vidal l-a întrebat:

— Cum te simți?

— Mă cam doare. Nu numai fața, ci și șalele. M-au călcat în picioare, când am căzut jos. Doctorul zice că s-a produs o hemoragie internă. Mi-a dat tabletele astea.

Flaconul era pe noptieră, lângă un pahar cu apă și un ceas. Vidal și-a zis că acele ceasului se învârt cu o iuțeală nebună; și-a amintit de Nélida; într-un fel anume, a asociat secundarul acela grăbit cu fata dispărută și, pe neașteptate, l-a cuprins o mare tristețe.

— Din ce-a pornit? a întrebat Rey.

— Cred că a fost ceva pregătit dinainte. Mă așteptau. La început au cam șovăit, dar apoi și-au făcut curaj.

— Ca potăile, a zis Vidal.

Arévalo a zâmbit.

— Dacă fata aia nu s-ar fi obrăznicit, poate nu te-ar fi bătut, și-a dat Dante cu părerea. Știe toată lumea: femeia e cea care provoacă. Ea e veșnica vinovată. Veșnica scânteie.

— Ei, nici chiar așa, a zis Arévalo.

— Dante mi-amintește de bătrânii care se uită chiorâș la sexul opus, a comentat Vidal. Cu cât e mai tânără femeia, cu atât mai tare îi poartă sâmbetele.

— Eu, unul, n-aș pune pe banca acuzaților celălalt sex, ci tineretul, a declarat Rey.

— Tineretul are și el calitățile lui, a replicat Arévalo. E dezinteresat. De ce asta? Poate din cauza lipsei de experiență ori, mai știi, pentru că n-a avut încă vreme să îndrăgească banul.

Vidal a remarcat:

— Poate nu și-l doresc prea tare deoarece nu-i decât unul din sumedenia de lucruri pe care le speră.

— Pentru bătrâni, în schimb, devine singura pasiune, a zis Arévalo.

— Singura? a întrebat Vidal. Dar atunci cum rămâne cu lăcomia, cu ticurile, cu egoismul? Ai băgat de seamă cât se mai îngrijesc de stropul de viață ce le-a mai rămas? Ai văzut cu ce aer de teamă idioată trec strada?

— Eu nu condamn tot tineretul, i-a încredințat Rey. Dați-mi numai pe mână o puicuță și-o să vedeți cum ți-o mănânc cu pene cu tot; când se iau însă de mine niște mucoși nenorociți, îi blagoslovesc cu cea mai nevinovată armă a apărării pasive: pumnii și picioarele.

— Foarte bine, dacă ești în stare, a încuviințat Arévalo. Eu n-am reușit decât să-mi apăr capul, dar am scos-o mai bine la capăt decât vecinul din patul de alături.

— E gol, l-a făcut atent Dante.

— Deși turuie întruna, cred că nu și-a recăpătat cunoștința, a spus Arévalo. I s-a năzărit să-mi povestească vise. Zicea că a visat că era tânăr și, împreună cu niște prieteni, se afla la cafeneaua „Pedigree”, de la încrucișarea străzii Santa Fe cu Serrano, discutând despre textele de tangou. A amintit chiar de un băiat, Tronget, care prefera subiectele luate din viața de la țară...

— L-ai ascultat cu mare atenție, a zis Dante.

— Nu cumva o fi autor de texte? a întrebat Vidal.

— Bănuiesc că da, a răspuns Arévalo. A pomenit de nu știu câte ori tangoul *El cosquilloso*. A fost pesemne unul din marile sale succese. Sărmanul, spune de câte douăzeci de ori același lucru.

— *El cosquilloso*? Cine-și mai amintește azi de vechitura aceea? a întrebat Dante.

Arévalo a urmat:

— Zicea că-i e dor de discuțiile din tinerețe. El și cu prietenii lui stăteau fără să le pese de oră, făcând teoria textului de tangou și analizând subiectul ultimei scenete scrise de Ivo Pelay^[8]. Spunea că în ziua de azi lumea vorbește despre lucruri concrete, îndeosebi despre cât costă cutare ori cutare lucru. Am impresia că în clipa aceea era lucid, dar apoi s-a apucat din nou să aiureze. Când a început să răsufle nu știu cum, l-au dus de aici.

— Unde? a întrebat Dante.

— Undeva unde să-și dea duhul singur, a răspuns Rey.

— Sunt duși să moară singuri, nu cumva să slăbească moralul nefericitului din patul de alături, a explicat Arévalo.

— Oare cafeneaua unde se întâlneau o fi semănând cu a noastră, din piața Las Heras? a întrebat Vidal, vorbind parcă pentru sine.

— Doar n-o să te apuci acum să le compari, s-a împotrivit Arévalo. Era altă atmosferă.

Vidal a întrebat:

— Când o să ne reluăm partidele de cărți?

— Curând, l-a încredințat Arévalo. Așa mi-a spus doctorul. Asistăm

la ultimele zvâcniri ale unui fenomen pe cale de a se termina.

— Dar dacă ne termină pe noi mai întâi? a întrebat Vidal.

— Tot ce se poate. Pe cât se pare, suntem pe listă. Cel puțin în ce mă privește, cred că totul a fost pregătit de dinainte. Mă așteptau. La început au cam șovăit, dar apoi și-au făcut curaj.

— Asta sau ai mai spus-o, sau n-aud eu bine... a rostit Dante.

Vidal i-a tăiat vorba:

— Spune-mi, Arévalo, dar cu vecinul tău ce-a fost?

— A venit, întocmai ca și voi, să-și viziteze un prieten, iar în drum spre casă, l-au înhățat chiar în fața magazinului de pompe funebre.

— Eu vreau să plec de-aici, s-a văicărit Dante. Rey, hai, te rog, cu mine. Du-mă acasă. Sunt tare bătrân, zău că sunt, și mor de frică la gândul că m-ar putea ataca.

Obrazul palid i se făcuse pământiu. Vidal și-a spus: „Sper că n-ai de gând să mori aici.”

— Lucrătorii de la pompele funebre tocmai se chinuiau să-l tragă înăuntru, când a sosit un polițai și l-a adus aici, a continuat Arévalo.

— Ar fi fost mai practic să-l fi lăsat încă de atunci pe mâna ciocilor, a fost de părere Rey.

— Ai zis că l-au dus de aici, ca să moară singur, dar unde anume? a întrebat Dante.

— Păi, habar n-am unde-i cară pe ăștia. Un infirmier mi-a spus că-i trântesc pe unde le vine bine. Infirmierul încă e cu caș la gură; pesemne mă consideră bătrân și-mi descrie scene de groază, sperând să mă vâre în sperieți. Mi-a zis că-i aruncă pe unde se nimereste, până și în holul de la parter.

— Vai de capul lui, a comentat Vidal. Dacă mai trăiește, cine știe ce visează.

Dante a rostit jalnic:

— E ăla pe care l-am văzut noi. Rey, eu vreau să plec de aici.

— Acum chiar că plec și eu, a declarat Rey. M-am sculat cu noaptea-n cap, ca să supraveghez treaba în brutărie, și când nu-mi fac somnul meu obișnuit de opt ceasuri, nu-s bun de nimic.

— În drum, nu mă duci și pe mine acasă? a întrebat Dante rugător.

Vidal s-a gândit: „Pe mine mă așteaptă Nélida și uite că eu stau ținut aici. Pe bătrânii ăștia doi nu-i așteaptă nimeni, dar nu-s în stare să șadă un minut cu un prieten bolnav. Unul din egoism, celălalt din lașitate. Nimic nu-i mai rău decât bătrânețea.” Îndată după aceea, a chibzuit din nou: „Faptul că șed aici cu Arévalo și nu m-am întors încă pe strada Guatemala e poate dovada că și eu sunt bătrân. Și totuși, știu că o să rămân în continuare, ca să-i dau Nélidei timp, și nu cumva să mă întorc acasă înaintea ei. Ar fi groaznic să ajung acasă, iar Nélida să nu fi sosit.”

Medicul a reapărut și a zis:

— Domnilor, vă rog să nu plecați încă. Vă mai rețin câteva minute. Sau măcar pe cel mai tânăr dintre dumneavoastră. Ca să-i iau o mică probă de sânge. Pentru cazul în care va trebui să-i facem o transfuzie domnului. O nimica toată, o înțepătură și gata.

Medicul a aprins lumina și s-a apucat să-l asculte pe Arévalo. Pe deasupra capului pleșuv de lângă el, acesta a comentat:

— Ți se vede deja părul alb, Dante. Trebuie să ți-l vopsești din nou.

Medicul s-a frecat nervos pe chelie:

— Mă gâdilați, dacă vorbiți.

Dante s-a supărat.

— Habar n-am ce-mi tot spui. Dacă vorbești ca și cum te-ai îneca, nu aud ce zici.

— Am astmă, s-a scuzat Arévalo. Îți spuneam că ți se vede deja părul alb.

— Ce să fac? Voi, ceilalți, habar n-aveți. Nu mă descurc de unul singur. Cine să mă vopsească? Data trecută m-a vopsit bietul Néstor. Eu singur nu-s în stare. Trebuie să mă ajutați. E mai important decât vă închipuiți.

— Nu duci de nas pe nimeni, a fost de părere Arévalo. Eu cred că omul trebuie să fie un pic fatalist.

— Îți vine ușor să vorbești așa, când te afli într-o clădire ca asta, o adevărată fortăreață, a răspuns Dante. Eu, în schimb, trebuie să mă duc acasă, în toiul nopții, și să umblu pe niște străzi întunecoase ca dracul.

— Nu te dă nimeni afară, a rostit Vidal.

Doctorul a zis:

— Mă întorc într-o clipă, domnilor. Vă rog să mă așteptați.

— Hai să plecăm până nu se întoarce, s-a milogit Dante. Lui Isidro i-a făcut deja bucată. L-a înhățat sub pretextul transfuziei. De noi, ceilalți, nu e nevoie. Doar n-o să-l ținem de mână. Dacă mai rămânem aici, să vedeți că născocoște ceva ca să ne înșface. Să profităm că lipsește și s-o ștergem. Nu-mi place defel locul ăsta.

— Cui îi place? a întrebat Arévalo.

— Nu cred să ne înșface, dar e deja târziu, mâine mă scol cu noaptea-n cap, iar că suntem aici nu-i folosește nimănui, a fost de acord Rey. Isidro, desigur, trebuie să rămână.

— De bună seamă, a răspuns Vidal. Iar pe voi vă sfătuiesc s-o întindeți. N-avem nevoie de voi.

Rey a deschis gura mare, dar n-a zis nimic. Ca un copil încăpățânat, Dante îl trăgea de mânecă și-l împingea spre ușă.

— Au plecat? a întrebat Arévalo.

— Au plecat.

— Ești supărat?

— M-au cam scos din sărite ăștia doi.

— Nu te necăji. Amintește-ți ce spunea mereu Jimi: cu cât trec anii, organele de continență slăbesc. Pe Dante îl apucă frica, așa cum altuia îi vine să facă pipi.

— Dante e terminat, dar Rey? Namila asta de om...

— Are momente când nu se poate stăpâni. Nu-l vezi în fața ochilor, la cafenea, întinzând laba după alunele americane și tremurând tot de lăcomie? Îmbătrânind, parcă și-a pierdut orice rușine.

— Rușine? Ai dreptate. Odată, la hotelul lui Vilaseco...

— Fiindcă-i bătrân, e un egoist fără obraz. Deja nu se mai ascunde. Să-i fie lui bine, iar de rest nici că-i pasă.

XL

— Sunteți amabil să veniți cu mine? a întrebat Cadelago.

Urmându-l pe coridor, Vidal a spus:

— Domnule doctor, după cum îmi povestea Arévalo, dumneavoastră i-ați zis că războiul ăsta e un fenomen pe cale de a se termina.

— Credeți-mă că serviciul de psihiatrie nu mai prididește să se ocupe de tineri, a răspuns doctorul, clătînând trist din cap. Toți vin cu aceeași problemă: sila de a se atinge de bătrâni. O adevărată repulsie.

— Scârbă? Mi se pare firesc.

— Mâna pur și simplu refuză, domnule. A apărut un fapt nou, care nu poate fi contestat: tinerii se identifică cu bătrânii. De-a lungul acestui război, au înțeles în mod intim și dureros că orice bătrân reprezintă viitorul fiecărui tânăr. Poate chiar al lor înșile. Și un alt lucru curios: invariabil, tinerii susțin aceeași aiureală - să ucizi un bătrân echivalează cu a te sinucide.

— N-ar fi oare mai nimerit ca mizeria și urâtenia victimei să facă din crimă ceva dezagreabil?

S-a gândit: „De ce-mi bat capul cu toate astea? Ce-mi pasă mie ce spune idiotul ăsta? Singurul lucru de care-mi pasă e fata ce mă așteaptă.”

— Orice copil normal, a început să-i explice doctorul, luând o înfățișare veselă, într-un moment oarecare al dezvoltării sale, se apucă să vâneze pisici. Am făcut-o și eu! Pe urmă, ne ștergem din minte distracțiile astea, le eliminăm, le dăm afară. Războiul de față va trece fără a lăsa urme în amintire.

Au intrat într-o cămăruță. Vidal s-a întrebat: „Nu cumva o fac pe Nélida să mă aștepte îngrijorată numai ca să nu-l supăr pe nenorocitul ăsta?” Se ponegrea singur. Nu din teama de a nu supăra pe cineva se află el aici, ci pentru că s-ar putea să-i fie de folos prietenului său Arévalo. Deși se prea poate, de fapt, să fi venit doar fiindcă insistase Rey, iar acum lăsa să-i fie luat sânge doar pentru că așa îl rugase doctorul. Pentru orice lucru, puteai găsi nenumărate explicații, cum demonstra doctorița aceea a lui Isidorito.

— După aceea pot să plec, domnule doctor?

— Fără nicio grijă. Să-mi trag numai un pic sufletul. O să mă odihnesc câteva clipe în liniște, întins pe patul ăsta. Cine ne alungă din urmă?

— Sunt așteptat, doctore.

— Vă felicit. Nu toți putem spune același lucru.
— Ce înseamnă, doctore, câteva clipe?
— Femeile și copiii nu-și pot astâmpăra nerăbdarea, dar noi, bărbații, suntem învățați să așteptăm. Deși la capătul așteptării noastre nu se află chiar nimic, noi așteptăm.

— Aiurea, a zis Vidal.
— Foarte bine, a rostit medicul. O simplă înțepătură. Aveți grijă, nu mișcați brațul. Beți pe urmă o cafea cu lapte sau un suc de fructe și o să vă simțiți renăscut. Lichidul trebuie înlocuit.

Vidal s-a gândit: „Sunt sigur că Nélida e acasă, pe strada Guatemala, dar dacă totuși nu s-a întors?”

A alungat gândul, găsindu-l de neîndurat.

— Gata? a întrebat.

— Acum închideți frumușel ochii și odihniți-vă până vă spun eu, a răspuns Cadelago.

De ce nu-l dădea naibii pe tipul ăsta și nu o lua grabnic din loc? Era obosit, frânt și nu se hotăra să curme șirul de amânări ce-i apăruseră în cale, fiecare părând că e cea din urmă și foarte scurtă. Așa, vizita la spital se prelungise, se transformase într-un coșmar, cu nesfârșite resurse și subtilități pentru a-i întreține neliniștea. Fără îndoială că, în cele din urmă, a adormit și a început să viseze, căci i s-a năzărit că zărește câțiva tineri - i-a recunoscut printre ei pe ucigașii vânzătorului de ziare - care strigau la el de pe o estradă unde alcătuiau un tribunal amenințător de-a binelea.

— Ce este? a întrebat.

— Nimic, a răspuns amărât doctorul Cadelago. Vă redau libertatea.

S-a întors în salon, să-și ia rămas-bun de la Arévalo.

XLI

Își imaginase că, odată ajuns afară și după ce va porni spre strada Guatemala, îl va cuprinde o mare bucurie. În nerăbdarea lui, confundase clipa de față cu alta, aflată mai departe în timp și mult mai plăcută: aceea când se va întâlni cu Nélida. Îndată ce-a ieșit pe poarta spitalului, a înțeles că, deși posibilă, întâlnirea aceea nu e sigură și și-a dat seama că se întristase. Poate, cine știe, se amăra singur dinainte, spre a-și cruța o dezamăgire. S-a îndreptat, pe Salguero, către Las Heras. De ce s-o lege pe Nélida de el, un om care nu mai are mult de trăit? Niciunul dintre ei n-aveau nimic de câștigat de aici: pe ea o aștepta o decepție pe care el putea s-o prevadă, dar nu și s-o evite... Rey și Dante îl făcuseră să-i fie silă de bătrânețe. I s-a părut că acum nu mai are aceeași afecțiune față de cei doi. Dar nici ei nu mai sunt aceiași. „Cu cât trece vremea, totul devine relativ. Iar oamenii mai mult decât orice.” I-a apărut în minte, în imagini puternice, dar pe cale să se șteargă, o masă de tribunal de la care un procuror, nebun de furie, îi arunca acuzația că e bătrân. Acum, amintirea asta, desprinsă din scurtul vis de după transfuzie, îl umplea de mâhnire. Nu se simțea renăscut, ci destul de vlăguit și-și spunea că tristețea asta nu și-o putea lecui cu sucul de fructe recomandat de medic. Bătrânețea e un păcat fără izbăvire, care nu-ți dă voie să nutrești dorințe sau ambiții. De unde să faci rost de iluzii pentru a-ți putea făuri planuri, câtă vreme, odată înfăptuite, n-o să te poți bucura de ele sau te vei bucura doar pe jumătate? De ce să mai meargă pe strada Guatemala? Mai bine s-ar duce acasă. Din păcate, Nélida o să-l caute, ca să-i ceară o explicație. Tinerii nu pricep cât de mult lipsa viitorului îl dă deoparte pe un bătrân de la tot ce înseamnă ceva în viața asta. „Boala nu e totuna cu bolnavul”, și-a zis, „dar bătrânul este totuna cu bătrânețea și n-are altă ieșire decât moartea”. Presimțirea că nu i-a mai rămas nicio speranță l-a îmbărbătat când se aștepta mai puțin. A grăbit pasul, să ajungă cât mai iute acasă la Nélida, să ajungă înainte ca această convingere să se destrame precum amintirea visului avut; cum o iubește atât de mult, o va convinge fără îndoială că dragostea pentru un bătrân ca el e o amăgire.

A răsunat o bubuitură, pesemne o bombă ce explodase pe undeva nu prea departe. Apoi încă două. Spre Retiro, de jos s-a înălțat o scăpărare roșie care a cuprins repede cerul.

XLII

A aprins lumina, s-a uitat în jur, a intrat în dormitor, a străbătut în fugă celelalte încăperi. Probabil Nélida voia să facă o glumă: cum va vedea că nu-i atent, va răsări cine știe de unde, repezindu-se să-l îmbrățișeze. Îndată însă a înțeles că, după cât se părea, va trebui să se resemneze cu ideea, tot mai sigură cu fiecare clipă, că fata nu se întorsese. Nu e (și-a zis) o situație chiar tragică; era încredințat că, într-o bună zi, poate foarte apropiată, nici n-o să-și mai aducă aminte (dacă va fi fericit cu Nélida) de neliniștea asta, care acum, din motive pe care le accepta fără să le înțeleagă, i se părea de neîndurat. Rosti cu voce tare: „N-o s-o las pe mâna lăutarului ăluia de cafenea.”

A ieșit din casă și s-a îndreptat pe Guatemala spre nord, pregătit s-o caute pe Nélida până o s-o găsească. Nu mai era abătut ca acum câteva clipe, nu mai simțea nici oboseala, nici deruta, nici bătrânețea.

A zărit un taxi și i-a făcut energic semn să oprească. Urcându-se, a poruncit:

— Strada Thames. Caut un local căruia-i zice „*Salón Maguenta*”. Știi unde vine?

Smucindu-se brusc din loc, mașina a pornit-o la drum, mergând destul de repede; Vidal s-a așezat bine în scaun, iar șoferul a zis:

— Da, domnule; un salon de dans. Bine faceți că ieșiți să vă distrați, acum, că războiul e pe sfârșite.

— Așa crezi? a întrebat Vidal, chibzuind în sinea lui: „De ce n-oi fi căscat ochii? E tânăr.” Pe dată și-a închipuit cum o să-l azvârle jos în San Pedrito, s-a văzut în clipa când se va ridica de pe caldarâm, purtând semnele loviturilor pricinuite de căderea din taxi și a început să se jeluiască aproape cu glas tare: „Dacă trebuie s-o încep iar de acolo, înseamnă că timpul se întoarce înapoi.” A comentat imparțial: „Nu cu mult timp în urmă, încă nu-și dăduse duhul.” Enervat de propriile vorbe, a continuat: „Am pierdut un prieten. Un prieten de-o viață. Un om cum nu-s mulți. Aș vrea să-mi spună și mie cineva ce-au avut de câștigat lumea și asasinii prin moartea asta.”

Văzând că se îndreaptă prin piața Güemes spre Pacífico, și-a zis că n-are de ce să se teamă.

— Îmi dau seama ce simțiți, domnule, a răspuns șoferul, dar, iertați-mă că vă spun, n-ați înțeles destul de bine cum stau lucrurile.

— De ce?

— Fiindcă dacă oamenii ar pune în cumpănă pe de-o parte urmările bune, iar pe de alta distrugerile și suferința, relele cu alte cuvinte, n-ar

mai fi născând războaie și revoluții.

— Cum, însă, noi suntem de fier, suferința nu contează, a replicat Vidal și s-a gândit: „Pesemne e vreun student din ăia care lucrează ca să se întrețină.” Și încă ceva. Nu cred că războiul ăsta a avut urmări bune.

— Aveți dreptate.

— Și atunci?

— Nu-l judecați după urmări. E un protest.

— Eu te întreb: ce-a făcut prietenul meu Néstor?

— Nimic, domnule. Dar nici dumneavoastră și nici mie nu ne place cum merg lucrurile. Și nici nu suntem noi răspunzători.

— Dar cine?

— Cei care au făurit lumea asta.

— Dar ce amestec au bătrânii?

— Ei reprezintă trecutul. Tinerii nu sar să-i omoare pe eroi și pe oamenii mari ai istoriei, pentru bunul motiv că ăștia sunt morți.

În felul cum accentuase cuvântul „morți”, Vidal a ghicit dușmănia. S-a gândit: „N-o să resping raționamentul, numai fiindcă vine de la un dușman.” I s-a făcut lehamite de sine însuși: în loc să-și folosească întreaga voință și energie ca s-o caute pe Nélida, încă o dată se lăsa prins în discuții care nu-l interesau. Dacă n-o găsește pe fată - înțelegea acum limpede - viața lui s-a isprăvit.

XLIII

„Salón Maguenta” - un local spațios, în stil mai mult sau mai puțin egiptean și zugrăvit într-un ocru tare - era, în seara asta de marți, aproape gol. Atârinate de niște sârme, câteva amplificatoare galbene răspândeau o melodie pe alocuri blândă, pe alocuri neliniștită, care se repeta în variațiuni neobosite. Pe pista enormă, dansa o singură pereche; ceilalți clienți, trei sau patru la număr, erau risipiți pe la măsuțe. Când a ajuns la bar, Vidal știa că Nélida nu se află în salon. Bărbatul de la bar stătea de vorbă cu un grăsan, poate casierul sau, cine știe, patronul. Cei doi nu și-au întrerupt flecăreala și n-au observat nici sosirea, nici aerul de așteptare al lui Vidal. „Sunt unii oameni, nu prea ageri la minte, care văd numai ce le stă în fața nasului, de parcă ar avea ochelari de cal”, s-a gândit Vidal gata să-și iasă din fire, dar și-a adus aminte că nu-și poate îngădui un asemenea lux: ca s-o găsească pe Nélida, are nevoie de bunăvoința tuturor. Deocamdată a celor doi, care-și urmau nepăsători vorba:

— Dar cu formația „*La Tradición*” ai aranjat ceva?
— Cum ți-am spus.
— N-au mârâit?
— De ce să mârâie, amărății? Ar trebui să ne plătească ei, fiindcă-i lăsăm să cânte. Îți dai seama ce reclamă le facem?

— Dar, bătrâne, până una-alta, din ce trăiesc?
— Și noi trebuie să trăim și de-aia, cât ne aflăm colea, cărăm la tăvi și ne îngrijim de mușterii până curge apa de pe noi, nu ca ei, care ciupesc numai chitara, treabă ce, la urma urmelor, le și place.

Au tăcut o clipă, iar Vidal a profitat de prilej să întrebe:

— Domnilor, cântă aici vreun trio numit „*Los Porteños*”?
— Sâmbăta, duminica și în zilele de sărbătoare.
— Azi nu?
— Azi nu. Doar n-ați vrea să aducem o orchestră pentru pârlitii ăștia, l-a lămurit cel de la bar, arătându-i cu un gest vag sala.

Gata deja să uite de Vidal, grăsanul a comentat:

— Și pe „*Los Porteños*” ăștia s-ar cădea să-i strângem cu ușa. Artiștii, sau ce-or fi fiind, nu trebuie să câștige prea mult. Spre binele lor. Ca să nu se strice.

— Cunoașteți cumva o fată pe care o cheamă Nélida? a întrebat Vidal.

— Cum arată?
— De statură potrivită și cu părul castaniu.

— Ca toate celelalte, a zis cel de la bar.
— O cheamă Nélide, a stăruit Vidal.
— Eu știu una Nelly, dar e blondă, a zis grăsanul. Lucrează la o brutărie.

Cel de la bar a exclamat:

— Dumneata ce-ți închipui, domnule dragă, că eu mă uit la toate femeile ce se vântură pe aici? Aș fi de-a dreptul nebun. Zău, seamănă între ele ca două picături de apă: brunete, cu părul negru. Și toate din interiorul țării. Provincia care a dat năvală la Buenos Aires.

Dacă nu stăruie, n-o va găsi niciodată. Cu prefăcută nepăsare, i-a rugat:

— Încercați să vă amintiți, domnilor. Mai mult ca sigur că o cunoașteți.

— N-o ginesc.

A mai făcut o încercare, aruncând vorbele grăbit, ca și cum iar fi ars buzele:

— A fost logodită cu unul Martín, din grupul „*Los Porteños*”.

— Martín, a repetat cu încetineală grăsanul. Cu ăsta trebuie să vorbiți.

Cel de la bar l-a încredințat:

— Nicio problemă. Chiar sâmbăta asta.

— Unde vine „*La Esquinita*”? a întrebat Vidal.

Nu-l mai ascultau.

— Alături, a catadicsit să-i răspundă, în cele din urmă, grăsul. La colț.

XLIV

„La Esquinita” era un local luminos, cu pereții albi. Vidal a aruncat o privire din ușă; se găsea acolo un singur mușteriu, un om numai piele și os, care sufla în cana pe care-o ținea în palme. „Aici n-o să întreb nimic”, și-a zis Vidal și s-a îndepărtat, luând-o spre piața Güemes.

La „*FOB*” se cobora pe o scară în spirală, destul de îngustă. Părea că intri într-o magazie de cărbuni: o chițimie mică și mai cu seamă grozav de întunecoasă. Dacă Nélida e aici, are tot timpul să plece înainte ca ochii lui să se obișnuiască cu semiîntunericul.

De ce credea că Nélida dorește altceva decât își dorește el? Fata se purtase întotdeauna mai mult decât frumos cu el, dar, pesemne fiindcă-și pierduse aproape orice speranță, îi era teamă că dragostea e un sentiment cu totul nesigur, care se poate întoarce împotriva unor indivizi netoți ca și el, care nu-s în stare să-și țină firea, să stea în casă și să aștepte, așa cum fusese înțelegerea... Oricum, era mai bine să nu facă un pas, până nu se obișnuiește cu întunericul. A rămas pe loc, ținându-se cu mâna stângă de balustrada scării; se trudea să deslușească chipurile celor prezenți și își zicea: „Numai de nu m-ar băga cineva în seamă, să vină să-mi ofere o masă.” Era, fără doar și poate, tulburat; când o mână străină a fost așezată peste a lui, i-a sărit inima din loc. De dincolo de balustradă îl privea, siluetă nedeslușită, o femeie. S-a gândit: „Câtă vreme nu mi se obișnuiesc ochii cu întunericul, poate fi oricine. Aproape sigur că e Nélida. Dă, Doamne, să nu fie Nélida.” Era Tuna.

— Ce faci aici? a zis Tuna. Nu vii cu mine la o masă?

S-a luat pe urmele ei. Acum vedea, de parcă întunericul s-ar fi risipit.

— Ce doriți? a întrebat chelnerul.

— Ce-ți pasă? a răspuns Tuna. Dacă nu vrem nimic, n-aveți decât să bateți din buze. O ștergem într-o clipă de aici.

— Cere ce dorești.

Era sigur că Nélida nu-i aici. S-a întrebat dacă e momentul să spună sau nu adevărul și, înainte de-a lua vreo hotărâre, a rostit:

— Caut o prietenă pe care o cheamă Nélida.

— Pe mine nu mă prostești.

— De ce să te prostesc?

— De-aia. Întâi și întâi, pentru că vezi negru de ciudă, iar apoi...

— Nu pricep.

- Cum adică „nu pricep”? E de ajuns să-ți ia Dumnezeu mințile o clipită, că pe urmă te căiești toată viața.
- Dar nu sunt nebun!
- Foarte bine. Un bărbat însă nu se vâără în niște treburi din care poate să iasă prost. Vii, așa cum spui, fără niciun gând rău, dar ai ghinionul s-o găsești în brațele altuia și-ți ieși din minți. Se poate întâmpla.
- Nu cred.
- „Nu cred, nu cred.” De ce? O fi vreo sfântă? Dacă întrebi de ea, nici cel din urmă dintre nenorociții ăștia n-o să-ți spună că a văzut-o, deși ea numai cât a ieșit.
- Dar dacă o caut pentru că o iubesc?
- Ca și ăla de mângălea pe pereții de la hotelul lui Vilaseco: *Angélica, te caut mereu*? Ascultă la mine, lumea-i bănuitoare, fuge de încurcături și ține partea ălor de calcă pe-alături.
- Trebuie să vorbesc cu o fată pe care-o cheamă Nélida sau, dacă nu, cu un oarecare Martín.
- Lasă-i în pace să se distreze și hai mai bine la hotelul de-alături. Are tot ce-ți dorește sufletul. Până și muzica potrivită.
- Nu pot, Tuna.
- În ziua de azi, nu-i bine să jignești o femeie tânără.
- Nu vreau să te jignesc.
- Tuna a zâmbit. L-a bătut cu palma pe braț, a plătit și a plecat.

XLV

Și-a zis că va porni neîntârziat spre strada Guatemala. Ca să se întărească în hotărârea luată, a adăugat: „Poate că mă așteaptă.” A văzut atunci cu ochii minții încăperile goale și s-a decis să treacă mai întâi pe la vechea locuință, s-o întrebe pe Antonia dacă nu știe ceva despre Nélida. Deși n-a stat cu ea decât câteva ore, se obișnuise deja cu fericirea de a trăi lângă ea. Strada Güemes, pe unde-o apucase pe drumul de întoarcere, se întindea acum în fața lui nefiresc de lungă; sub picioarele sale, trotuarul era prea tare, iar cornișele și ornamentele fațadelor îi strecurau în suflet mâhnirea. Gândul la Nélida însemna un balsam împotriva descurajării, dar însemna și spaima că o pierduse. Ca să scape de groaza asta, și-a amintit de Tuna și, fără să vrea, a înțeles de ce se purtase așa Rey, atunci când, ducându-l cu preșul, îl făcuse să vină la hotelul cu camere de închiriat: băiețandrii și bătrânii se umflă în pene cu femeile lor (unii pentru că *deja*, ceilalți pentru că *încă* au reușit să le cucerească). De bună seamă că Rey a încercat să-l atragă în teatrul jucat de Tuna, pentru ca apoi Vidal să nu-și poată bate joc de el. Poate că unul dintre puținele lucruri pe care le învățăm în viață este că nimeni nu trebuie să rupă o prietenie veche, numai fiindcă surprinde o slăbiciune sau o scădere din partea prietenului. În hardughia aceea cu mulți chiriași, a descoperit că, în intimitate, fiecare dintre noi este rușinos de slab, dar în același timp e și curajos, din obligația de a trăi și de a muri. S-a gândit de asemenea că destinul e veșnic schimbător și că el nu se cade să fie mândru, ci doar recunoscător că soarta i-o hărăzise pe Nélida, în loc de Tuna.

Ca să nu piardă timpul, nici nu va intra la el în cameră. Dacă îl întâlnește, Isidorito o să-l rețină cu întrebările - unde fusese?, de ce nu rămâne acasă? - și n-ar fi fost de mirare ca la sfârșit să se încaiere. „Cine oare nu s-ar înfuria, văzând că propriul tată s-a îndrăgostit, privindu-l cum se ține ca un țânc de fustele unei femei? Sigur că Nélida nu-i ca celelalte. Te pomenești că bietul băiat e neliniștit, gândindu-se că am pățit ceva. Deși poate că ideea asta fixă pe care-o are mai nou, de a-i trata cu dispreț pe cei în vârstă, l-o fi făcut să se schimbe. Noptile trecute, când m-a ascuns în pod, în capul lui o fi vrut el să mă pună la adăpost, dar a făcut-o cu o lipsă de respect pe care n-o permit.”

Ajuns aproape de casă, a tăcut din gură, de teamă să nu-l audă cineva cunoscut. A deschis binișor poarta și a intrat. Poate fiindcă intrase ca un hoț sau fiindcă locuise o zi acasă la Nélida sau fiindcă se

schimbase el însuși, a avut impresia că *patio*-ul arată altfel decât de obicei. I s-a părut trist, așa cum, în urmă cu o clipă, i se păruse și fațada casei. Toate casele îi trezeau în minte alte case, văzute nu știa unde, cu ziduri de piatră încărcate și melancolice; pesemne le văzuse în vis.

A străbătut primul *patio*, a bătut la o ușă și a așteptat. Îndată, de dinăuntru a răsunat un glas răgușit, care zicea întruna: „Eu comand aici, eu comand aici, eu comand aici.” Era așa de tulburat, că, din greșeală, bătuse în ușă la *doña* Dalmacia. A bătut atunci la Antonia. S-a gândit iute: „Dacă nu s-a întâlnit cu Nélida, o să creadă că ne-am luat la bătaie, oricât i-aș spune eu că nu-i așa. Dacă a întâlnit-o, o să-mi dea vești proaste.” N-avea puterea să primească vești proaste despre Nélida.

— Oh, dumneavoastră erați... Iertați-mă că apar în halul ăsta, s-a scuzat Antonia, netezindu-și cu mâna hainele. Tocmai mă vârâsem în pat. Ce noroc că ai venit. Te-ai întâlnit cu ea?

Vidal a interpretat ca un semn bun faptul că Antonia îl tutuiește. Și-a zis: „Mă tutuiește deoarece o tutuiește pe Nélida, iar eu sunt acum o parte din Nélida.”

— Nu, nu m-am întâlnit.

— Ei, nu mai spune! Săraca de ea, la ora asta, și-o fi ieșit de tot din minți. Te-a căutat la brutărie și pe la toți bătrânii ăia săriți cu care ești prieten. Ba a trecut chiar și pe-acasă pe la ăla de-a murit și pe la spital.

— Nu mai știi unde s-o caut.

— Iar între timp, ai întors și casa asta cu susul în jos: toată lumea umblă după tine. Până și Isidorito - ăsta, știi, nu clinește un deget de dragul nimănui - a început să-și facă griji și a ieșit să te caute.

— A plecat cu Nélida?

— Nu; fiecare în drumul lui. Cred că s-a dus la unul din garajele lui Eladio - nu ăla de pe Billinghamurst, ci ăl de pe Azcuénaga, știi?, față în față cu La Recoleta - pe care spaniolul le folosește drept capcană pentru bătrâni.

— Groaznic; singură pe străzi...

— Știe ea să se păzească.

— Numai de n-ar păți ceva din cauza mea.

— Să fi rămas acasă așa cum ți-a spus...

XLVI

Ieșind pe Vicente López, a zărit acoperișurile rotunde și îngerii ce se iveau pe deasupra zidului de la La Recoleta și, cuprins de nemulțumire, și-a dat seama că toate casele îi păreau în noaptea asta niște cavouri. Înspre Guido, zidul avea o spărtură, de parcă ar fi fost dărâmat. Strada era plină de moloz, pământ împrăștiat, lemne, fragmente de cruci și de statui. Un domn scund, cu părul foarte alb, rotofei și cu capul mare, care abia ținea în lanț un cățeluș ce tremura ca varga, i s-a adresat:

— Groaznic, a zis cu un glas ce tremura la fel de tare ca și cățelușul. Ați auzit bombele? Prima a explodat drept în azilul de bătrâni. A doua, uitați ce-a făcut. Gândiți-vă, domnule, ce-ar fi fost de ieșeam mai devreme la plimbare. Dați-vă numai seama.

Cățelușul amușina ca apucat. Deodată, lui Vidal i s-a părut că, prin spărtura aceea, năvălește asupra lui întreagă tristețea cimitirului, iar el o absoarbe prin toate simțurile; a fost nevoit să închidă ochii, de parcă era pe punctul să leșine. S-a gândit că tristețea asta trebuie să fi corespuns unei mari nenorociri. „Ciudat e însă că nenorocirea nu s-a întâmplat”, și-a zis. Și-a adus aminte de Nélida și s-a rugat: „Dă Doamne să nu pățească nimic.”

Lângă trotuar se afla un camion colorat, pe care erau zugrăvite niște desene albe. Vidal și-a continuat drumul, a intrat în garaj, s-a uitat după Eladio sau după vreun lucrător, a citit tăblița: *Intrarea străinilor interzisă*, a uitat ce citise, căci era atât de obosit, încât uita totul, de parcă ar fi gândit în vis. În fața mașinilor aliniate în fundul garajului, a apărut o siluetă cu brațele ridicate. A auzit, confuz, că cineva îl strigă:

— Bătrâne!

O clipă, strigătul i-a părut o acuzație, dar îndată după aceea, a recunoscut vocea fiului său. L-a văzut pe băiat îndreptându-se în goană spre el, cu brațele ridicate. „Se bucură că mă vede. Ce ciudat”, a comentat fără ironie și fără să bănuiască nicidecum că foarte curând o să-i pară rău de acest comentariu. Apoi imaginile și-au schimbat chipul. A văzut matahala uriașă, a auzit urletul, a auzit zăngănitul sticlei și al fiarelor ce cădeau parcă fără să se mai isprăvească. Pe urmă, într-o clipă de liniște absolută - pesemne motorul se oprise în urma ciocnirii - a înțeles în cele din urmă: camionul îl strivise pe Isidorito de mașinile din fundul garajului. În acest punct, lucrurile începeau să se învâlmășească, de parcă ar fi fost beat. Scenele erau în continuare vii, dar se amestecau într-un talmeș-balmeș. El își concentra disperat

atenția spre un fel de arlechin îndoit deasupra unei mașini. Camionul se urnea încet înapoi, cu mare grijă. Vidal și-a dat seama că cineva îi vorbește. Șoferul de pe camion îi spunea, zâmbind aproape prietenos:

— Un trădător mai puțin.

Cât i se vorbește, s-a gândit Vidal, n-o să mai audă răsuflarea și gemetele fiului său. În aceeași clipă, un necunoscut l-a cuprins în brațe zicându-i:

— Nu vă uitați acolo. Vidal a recunoscut glasul lui Eladio. Și fiți tare.

Pe deasupra umărului lui Eladio, a zărit pe pardoseală zarzavaturile rostogolite din camion, sticlă sfărâmată și o dâră de sânge.

XLVII

După câteva zile

Prietenii stăteau la soare, pe o bancă din piața Las Heras. Dante zise:

— Nu le mai e teamă să se arate, ați văzut?

— Așa e, răspunse Jimi. Piața e plină de bătrâni. Nu spun că-i mai frumoasă, dar măcar poate omul să trăiască liniștit.

— Am impresia că tinerii sunt mai atenți și mai politicoși, zise Arévalo. Ca și cum...

— Ar fi groaznic să le vină cheful să se repeadă acum la noi, rosti Dante.

— Știți ce-mi spunea un tinerel? Că războiul ăsta a fost o mișcare condamnată să dea greș.

— Dacă vorbești întors într-o parte, nu te aud, îi atrase atenția Dante.

Jimi urmă:

— Și știți de ce era condamnat să dea greș? Fiindcă a fost un război necesar, dar oamenii sunt cretini.

— Cretini au fost tinerii, de când e lumea, zise Rey. Ori trebuie poate să presupunem că în lipsa de experiență e vreo înțelepciune, care apoi dispare?

— Înțelepciune, nu; onestitate, a fost de părere Arévalo. Tineretul are și el calitățile lui. Neavând destul timp sau destulă experiență, n-a prins încă gustul banului...

Rey rosti sentențios:

— Un război idiot, într-o lume idioată. Ultimul dintre netoți te acuză că ești bătrân și te lichidează.

— Dacă vorbești de parc-ai avea ceva în gură, nu te înțeleg, protestă Dante enervat.

Vidal stătea lângă el, la marginea băncii. Și-a zis: „Dante nu aude, iar ceilalți sunt ochi și urechi la discuție. Eu o șterg.” S-a răsucit într-o parte, s-a ridicat, s-a strecurat de-a lungul rondoului de flori, a trecut strada. „Nu știu ce e cu mine, dar nu mai am chef de ei. Nu mai am chef de nimic. Unde mă duc acum?” s-a întrebat, de parcă ar fi avut de ales. Oare de aceea nu mergea să stea cu fata, ca să nu se înstrăineze de prietenii lui? Moartea lui Isidorito îl scosese din ale sale și-i tăiasă întreg curajul.

A băgat de seamă că un puști se uita la el, uluit.

— Nu te teme, i-a spus. Nu-s nebun; sunt bătrân și vorbesc singur.

Intrând în camera lui, s-a gândit că nu putea să viețuiască mai departe decât lângă Nélida. O să scoată afară din cufăr toată grămada aceea de lucruri inutile, relicve destul de sărăcăcioase, pe care le păstrase în amintirea altor vremuri, a părinților săi, a copilăriei, a primelor iubiri, o să le ardă fără urmă de regret și n-o să-și țină decât hainele cele mai bune (acolo se va duce doar cu ce are mai bun) și-o să se mute pentru totdeauna în strada Guatemala. Alături de Nélida, va începe o viață nouă, fără amintiri, care nu-și aveau locul acolo. Abia atunci a zărit aparatul de radio. Și-a zis: „Așadar, în cele din urmă, Isidorito și-a adus aminte.” Rostind numele băiatului, a căzut pe gânduri, de parcă ar fi dat peste un lucru de neînțeles. Cineva bătea la ușă. A tresărit, poate de teama, poate de speranța că e cine știe cine; era Antonia.

— Pleci? a întrebat Antonia. N-o să-ți vină să crezi, dar încă te mai așteaptă. De unde o fi având atâta răbdare?

— Nu m-am hotărât încă, a răspuns, și spunea adevărul adevărat.

— Știi ce cred eu? Că te porți ca un puștan care face pe interesantul.

— A doua copilărie.

— Vorbesc de-a surda. Mai bine mă duc să mă plimb. A făcut o pauză, după care a adăugat: ...cu logodnicul meu.

Rămas singur, s-a gândit: „Amândoiăștia, unchiul și nepotul, au o mare vină. O să fac ceva împotriva lor? N-o să fac nimic.” Schimbându-și firul gândului, a urmat: „Pentru oameni ca noi, soluția e o femeie ca Tuna. Să nu-și închipuie cineva că moartea lui Isidorito - și-a mușcat buzele, dar, fiindcă tot începuse, și-a continuat fraza, deja puțin buimac - m-a făcut să devin pesimist; atâta că acum văd lucrurile așa cum sunt. Până la o vreme, omul e liber să facă ce-i place; când, însă, a trecut de limita pe care o hotărăște viața, nu-i mai slujește la nimic să-și spună că va fi fericit, deoarece are norocul să-l iubească cineva.” Furios, a văzut cu ochii minții dragostea așa cum o maimuțarea un bețivan răgușit, în vechiul birt de pe Bulnes, colț cu Paraguay: scâlâmbăieli de tinerel fandosit. Și-a amintit ultimele zile ale tatălui său. Deși nu se mișca de lângă patul lui, simțea că tatăl său e singur și că nimeni nu poate ajunge până la el. Nu-i stătea în putere să facă altceva pentru el decât să-l mintă din când în când... Acum îi venise lui timpul să plece și, dacă se întorcea în strada Guatemala, va trebui s-o mintă pe Nélida, spunându-i că nimic nu se schimbase, că sunt fericiți, că nu li se poate întâmpla niciun rău, pentru că se iubesc. Și-a mușcat din nou buzele, căci rostise: „Avea dreptate doctorița aceea a lui Isidorito: trebuie să vedem lucrurile așa cum sunt.” A aprins gazul și a pus la fiert apa pentru mate.

XLVIII

S-a ras cu apa rămasă de la ceai. S-a ras cu mare grijă, încet și cu sârg, ca și cum operația asta ar fi fost o probă, un examen pe care trebuia să-l treacă. După ce și-a șters cu prosopul urmele de săpun, și-a trecut cu luare-aminte palma peste obraz și a fost mulțumit. S-a schimbat, a făcut puțină ordine prin cameră, și-a pus *poncho*-ul pe umeri, a stins lumina, a luat legătura de chei și a plecat.

Pășea repede, atent doar la drum. Ca și cum ar fi vrut să-i abată atenția, strada i-a oferit, foarte curând, o surpriză. Într-adevăr, dând să cotească pe Salguero, s-a întâlnit cu Antonia și cu logodnicul ei, care nu mai era acum nepotul lui Bogliolo, ci Faber.

— Nu mă felicitai? l-a întrebat babalâcul, cu glasul lui de trâmbiță și cu zâmbetu-i umed.

— Pe amândoi, a răspuns Vidal fără să se oprească, zicându-și că îl lasă rece dacă perechea e o rușine sau dimpotrivă.

Puțin înainte de a ajunge, i-au tăiat calea niște puști care țopăiau într-un picior pe trotuar.

— Stați o clipă, domnule, i-au zis. Ne jucăm de-a corespondenții de război. Vă rugăm să ne spuneți ce părere aveți despre pacea asta.

— Dar de ce umblați într-un picior?

— Fiindcă suntem răniți. Ne spuneți?

— N-am timp.

— Să vă așteptăm?

— Așteptați-mă.

A împins poarta de fier, a străbătut grădina, a intrat în casă, a urcat în fugă scările. Văzându-l, Nélida a deschis brațele.

— În sfârșit! a exclamat, izbucnind în lacrimi. De ce n-ai venit? Din cauza celor întâmplare? Ce nenorocire, iubitul! N-ai avut nevoie de mine? Eu, când sunt amărâtă, vreau să te am lângă mine. Ți-a fost tare greu? Nu mă mai iubești? Eu te iubesc, să știi! Te iubesc, te iubesc...

De parcă n-ar fi avut de gând să mai isprăvească vreodată, Nélida exclama și protesta și ofta și-l întreba întruna, până când Vidal a prins-o hotărât în brațe, a dus-o înăuntru și a întins-o pe pat.

— Ușa e deschisă, a șoptit Nélida.

Vidal a răspuns:

— O închidem pe urmă.

XLIX

— Acum mă duc să închid ușa, a spus Nélida. Ghici, ce mi-a trecut prin minte? Că mi-ar părea bine să ne fi văzut cineva; și-ar fi dat seama cât de mult mă iubești.

— Mi-e foame, a spus Vidal.

— Mă strângeai în brațe de parcă ai fi vrut să mă mănânci. Mă duc să pregătesc cina. Între timp, poți trage un pui de somn.

Pe cât se pare, Vidal n-a auzit ultimele vorbe, pentru că a adormit pe loc. Când a deschis ochii, îl aștepta un ospăț ca în basme: pe masa așternută cu față de masă și șervețele, se aflau două feluri de mâncare, desertul și vin roșu. Privindu-l cum mănâncă, Nélida a exclamat:

— Ești cu totul schimbat.

— În ce fel?

— Nu știu; am impresia că azi îți cad bine toate.

— Și nu ești mulțumită?

— Cum să nu? E ca și cum te-aș avea pentru întâia oară cu totul aici, lângă mine. Mi se pare că acum mă pot bizui pe tine.

N-a apucat să-și termine bine vorba, că Nélida s-a alarmat:

— Rămâi, nu-i așa?

— Nu. Am ceva treabă.

— Te întorci diseară?

— Dacă pot, da.

A sărutat-o. Nélida i-a spus:

— Să-ți iei *poncho*-ul. S-a făcut rece.

La ieșire, în locul copiilor, a dat peste niște băiețandri înșirați pe două rânduri, unui de-a lungul zidului, ceilalți aliniați pe bordura trotuarului. Pe când trecea prin mijlocul lor, unul a început să cânte:

Cum își mai jelește viața tinerelel cel zănatic...

— S-a isprăvit cu toate astea, așa să știți, a zis Vidal și și-a văzut de drum.

La cafeneaua din piața Las Heras, prietenii l-au întâmpinat cu aplauze.

— În locul lui Néstor, a venit Eladio, i-a explicat Dante.

Până și Jimi a recunoscut că, în seara aceea, Vidal a jucat bine. Altminteri, toate s-au desfășurat ca de obicei: Jimi a fost viclean, Rey lacom după măslina și alune americane, Arévalo ironic, Dante greoi și surd, așa încât totul era în ordine; iar când Eladio a zis că, la întâlniri

cum e asta a lor, omul se simte bine, a dat glas unui sentiment general. Cu toate astea, întrucât Vidal și partenerii lui câștigau toate jocurile, învinșii n-au întârziat să se plângă că norocul ține numai cu unii. Au jucat până târziu. Apoi Rey a întrebat:

— Isidro, unde pleci?

— Nu știu, a răspuns Vidal și, fără să șovăie, a pășit în noapte, pentru că voia să se întoarcă singur.

- [1] Joc de cărți (la care participă doi, patru sau mai mulți jucători perechi).
- [2] *Botafuego* (figurat, familiar) - om cu toane, supărăcios, țăfnos.
- [3] Juan Manuel de Rosas (1793-1877) - militar și om politic, guvernator al Buenos Aires-ului (între 1829 și 1831 și între 1835 și 1852) și care s-a impus ca dictator.
- [4] Alberto Novión (1881-1937) - dramaturg, autor al aproape 100 de titluri (scenete, comedii și *zarzuelas*). Cunoscut textier al unor tangouri celebre create pentru duoul Gardel-Razzano.
- [5] În America Latină, pentru a denumi *porcul*, se utilizează termenul *chancho*, iar nu cuvântul spaniol *cerdo*.
- [6] Isabel Francisca de Bourbon (1851-1931) - infanță a Spaniei și principesă a Asturiei. A întreprins o călătorie la Buenos Aires cu ocazia sărbătoririi centenarului independenței Republicii Argentina (1910).
- [7] *Tatu* sunt mamifere placentare mici cunoscute datorită armurii lor formate de plăci osoase și cornoase mobile. *Dasyopodidae* sunt unica familie vie a ordinului *Cingulata*, care face parte din supraordinul *Xenartha* împreună cu furnicari și leneși. Cuvântul tatu este de origine *tupi* și a venit în română prin intermediul limbilor portugheză și franceză; în spaniolă, acestor animale li se spune *armadillo* (micul blindat), denumire preluată și în engleză.
- [8] Ivo Pelay (1893-1959) - poet și autor dramatic. A scris textele unor tangouri celebre.

Cuprins

Title page

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

XIII

XIV

XV

XVI

XVII

XVIII

XIX

XX

XXI

XXII

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

XXXIII

XXXIV

XXXV

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

XL

XLI

XLII

XLIII

XLIV

XLV

XLVI

XLVII

XLVIII

